

BIJELA KNJIGA 2010/11

2010/11

Redaktor:
Bojana Škrobić Omerović
Vijeće stranih investitora

Obavještenje o autorskom pravu

Ovim se daje dozvola za korištenje, kopiranje i distribuciju sadržaja ovog dokumenta u bilo kojem obliku i bez naknade, bez naknade autorskih prava i zvaničnog zahtjeva upućenog Upravnom odboru Vijeća stranih investitora, pod uslovom da kopije nisu napravljene ili distribuirane u cilju ostvarivanja dobiti i da se autorska prava Vijeća stranih investitora priznaju, uz navođenje datog izvora.

Vijeće stranih investitora ne jamči, ne garantuje, niti podnosi žalbu u vezi sa aktuelnošću, tačnošću, pouzdanošću ili bilo kojim drugim aspektom vezanim za ovaj dokument.

Vijeće stranih investitora se najtoplije zahvaljuje podršci IFC – članici Grupe Svjetske banke, koji je omogućio štampu ove publikacije. Stavovi i mišljenja iznesena u ovoj publikaciji na odražavaju nužno stavove IFCa.

Vijeće stranih investitora kao ni sponzori ni pod kakvim uslovima ne mogu biti odgovorni za bilo kakvu direktnu, indirektnu, posebnu, slučajnu ili posljedičnu štetu, ili za bilo kakvu naknadu štete koja bi proistekla iz ili u vezi sa korištenjem ovog dokumenta, po bilo kojoj teoriji odgovornosti, čak i ako je obaviješten o mogućnostima takve naknade štete.

SADRŽAJ

1. PREDGOVOR	5
2. O VIJEĆU STRANIH INVESTITORA	7
3. PREGLED POSLOVNE KLIME U BIH 2010	9
4. IZVRŠNI SAŽETAK	11
5. PREPREKE ULAGANJU	23
6. SEKCIJE	25
6.1. POSLOVNA REGISTRACIJA	25
6.2. PRIVREMENI BORAVAK I RADNE DOZVOLE	31
6.3. ZAKON O IZVRŠNOM POSTUPKU	36
6.4. ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA	42
6.5. ZAKON O TRŽIŠTU VRIJEDNOSNIH PAPIRA/HARTIJA OD VRIJEDNOSTI	48
6.6. POREZI	52
6.7. GRAĐEVINSKE DOZVOLE	62
6.8. ZAKON O LIKVIDACIJI U FBIH I STEČAJ	66
6.9. IZVOZ	73
7. ČLANOVI VSI-a	77
8. ZAHVALE	79
9. LIDERI I ČLANOVI TIMOVA	81
10. REFERENCE	83

LISTA SKRAĆENICA

ASYCUDA	Automatizirani sistem za obradu carinskih podataka
ATA Carnet	Kombinacija francuskih i engleskih izraza "Admission Temporaire/Temporary Admission" - carnet ATA (privremeni prihvata)
BATA	Institut za akreditiranje
BD	Brčko Distrikt
BH FMT	Ministarstvo finansija i trezora BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
BND	bruto nacionalni dohodak
CD	Carinska deklaracija
CDM	Čisti mehanizmi razvoja
CEMT	Evropska Konferencija ministara za promet (fr. Conférence Européenne des Ministres des Transports)
CP2	Carinske prijave
Distrikt	Distrikt Brčko
DKP	Diplomatsko-konzularna predstavništva
DNA	Nacionalno tijelo za certificiranje CDM-a
DSU	Direktna strana ulaganja
EDMWS system	Sistem elektronske razmjene dokumenata i upravljanja dokumentima
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
IFC	Međunarodna finansijska korporacija
ILO	Međunarodna organizacija rada
KS	Kanton Sarajevo
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MVTEO BiH	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
NSRS	Narodna skupština Republike Srpske
OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
PDV	Porez na dodatnu vrijednost
PJ	Poslovna jedinica
PPP	Javno - privatno partnerstvo
RS	Republika Srpska
TIR Carnet	Karnet TIR - Međunarodni drumski transport (fr. Transports Internationaux Routiers)
UIO BiH	Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine
VSI	Vijeće stranih investitora
VSTV BiH	Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
ZK ured	Zemljišno-knjižni ured
*	Preporuke iz Bijele knjige 2009

1 PREGOVOR

Budući da je Bijela knjiga glavni proizvod Vijeća stranih investitora (VSI), svake godine pokušavamo istaknuti ključne probleme s kojima su naši članovi, strane kompanije, suočeni dok posluju u BiH.

Tokom pripreme Bijele knjige 2010/11 naši članovi su raspravljali o različitim pitanjima prikladnim za ovo izdanje. Bijela knjiga 2010/11 opisuje pitanja koja trenutno najviše zabrinjavaju strane investitore.

Uprkos naporima uložanim da BiH postane otvorenija za strane investicije, investitori su i dalje suočeni sa nizom ozbiljnih prepreka uključujući kompleksan pravni i regulatorni okvir, ne-transparentne poslovne procese i slabe sudske strukture.

Činjenica da u ovom izdanju ponavljamo određene, ranije spomenute, preporuke je očigledan pokazatelj da je učinjeno veoma malo. Sa namjerom smo ponovili većinu prošlogodišnjih preporuka s ciljem naglašavanja potrebe za implementacijom istih.

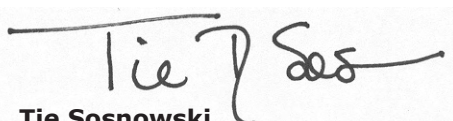
Privatizacija preduzeća u državnom vlasništvu zaostaje za ostalim zemljama u regionu (Hrvatska, Srbija, Crna Gora i Makedonija). Državne vlasti na svim nivoima su se počele baviti ovim pitanjima, kao dijelom većih napora da se pređe na tržišnu ekonomiju. Međutim, BiH je još uvijek u ranoj fazi ovog procesa. Kao rezultat toga, strani investitori (posebno greenfield investicije) su ostvarili ograničene dobitke.

Strana ulaganja u bankarski sektor su iznimka jer su austrijske banke zauzele dominantan položaj na lokalnom bankarskom tržištu. U RS je usvojen Zakon o javno-privatnom partnerstvu (PPP), dok u FBiH ovaj zakon još uvijek nije usvojen. Čvrsto vjerujemo da će vlada ovog entiteta, kao i vlasti na državnoj razini, poduzeti konkretne korake s ciljem rješavanja problema PPP. EU izvješće o napretku za 2009. godinu ukazuje na veoma mali broj provedenih reformi zbog čega je BiH još uvijek na čekanju kad je riječ o EU članstvu.

U posljednjih godinu dana zabilježena su određena poboljšanja u poslovnom okruženju, ali reforme same nisu dovoljne za znatnije poticanje razvoja privatnog sektora. Trebamo više, a članovi VSI-a su spremni načiniti plan za potrebne reforme, te pomoći sa implementacijom istih.

Nadamo se da ćemo preporukama navedenim u ovom izdanju Bijele knjige utrti put stvaranju poslovne klime koja će osigurati povoljnije radno okruženje za sadašnje strane ulagače, te obezbijediti uslove koji će privući investitore, doprinijeti procesu zapošljavanja BiH građana i potaknuti ekonomski razvoj ove zemlje. Nadamo se da će novoizabrana vlast pokazati više naklonosti stranim kompanijama i na taj način doprinijeti razvoju bolje poslovne klime u BiH.

Željeli bismo zahvaliti svima koji su doprinijeli stvaranju ovog izdanja Bijele knjige, posebno našim članovima.

Tiej Sosnowski
Predsjednik VSI

2 O VIJEĆU STRANIH INVESTITORA

Vijeće stranih investitora (VSI) osnovano je sa ciljem da djeluje kao jedinstveni glas svih stranih investitora u Bosni i Hercegovini i promoviše poslovno orijentisane inicijative, te obezbijedi praktičnu podršku svim investitorima i na taj način poboljša poslovnu klimu u zemlji. Aktivnim učešćem u procesu tranzicije, ostvarujući dijaloge sa predstavnicima vlasti i iznoseći stavove investitora, VSI doprinosi poboljšanju investicijske klime u BiH.

U ostvarivanju svojih ciljeva, do sada smo implementirali aktivnosti vezane za promociju naših članova i njihovih projekata, kako bi istaknuli važnost našeg poslovanja u BiH kao i naš uticaj na poslovnu klimu.

Od 2007. godine naše aktivnosti su uglavnom promovisane putem zagovaranja i lobiranja za stvaranje boljih uslova za poslovanje stranih i lokalnih investitora.

Kad je riječ o implementaciji preporuka iz Bijele knjige 2009, bitno je napomenuti da, iako mala i ograničena, određena poboljšanja su ipak učinjena. Prema do sada prikupljenim podacima, skromna poboljšanja su ostvarena u oblasti registracije poslovnih subjekata. Od 2008. godine VSI, u saradnji sa predstavnicima različitih kompanija, djeluje kao član radne grupe koja predlaže i lobira za pomenute promjene. U sklopu aktivnosti pomenute grupe, članice VSI-a, zajedno sa ostalim učesnicima, uspjele su izlobirati da Zakon o direktnim stranim ulaganjima bude izmijenjen i dopunjen što je doprinijelo skraćivanju administrativnih postupaka registracije stranog kapitala u BiH.

Također, skromni pomoci su uočeni i u oblastima građevinskih dozvola, dozvola za privremeni boravak, zemljišnih knjiga i sudskog registra privrednih subjekata.

U saradnji sa Općinskim sudom u Sarajevu, kompanije članice VSI su značajno doprinijele reformi zemljišnih knjiga u BiH.

VSI nastoji održati stalni protok informacija sa predstavnicima vlasti.

Kao dokaz gore navedenoj tvrdnji služi i Otvoreno pismo koje je VSI uputilo predstavnicima BiH vlasti s ciljem naglašavanja važnosti podrške koju vlasti u BiH pružaju stranim investitorima. Ovim vidom komunikacije pokušali smo istaknuti značaj porezne reforme, reforme u oblasti izdavanja građevinskih i radnih dozvola, te daljnjeg razvoja javno-privatnog partnerstva. Također smo naglasili da značaj privatizacije za razvoj poslovne klime u BiH ne bi trebao biti zanemaren – imajući u vidu da je to jedan od ključnih faktora ekonomskog rasta.

S ciljem prenošenja naše vizije i ciljeva, u stalnoj smo saradnji sa predstavnicima stranih institucija i kompanija.

CDM (Clean Development Mechanism) ili čisti razvoji mehanizma, predstavljaju sastavni dio Kyoto protokola, te kao takav predstavlja jedan od najvažnijih elemenata koji se moraju implementirati kako bi se osigurao daljnji razvoj kompanija čije je poslovanje bazirano na obnovljivim izvorima energije. Naši članovi, u saradnji sa ambasadama i predstavnicima stranih kompanija, lobiraju za formiranje DNA, nacionalnog tijela za podnošenje zahtjeva za CDM certifikovanje na državnom nivou. U oktobru 2010. godine, Vijeće ministara BiH je usvojilo Odluku o formiranju ovog značajnog tijela. Nastavak ovih aktivnosti će uslijediti tokom ove godine.

Članovi VSI-a su odigrali značajnu ulogu u procesu promocije izvoza u BiH. Ova aktivnost je ostvarena kroz saradnju sa EU projektom za razvoj izvoza u BiH. Predstavnicima kompanija, članovima VSI-a, su uključeni u razvoj i izradu prve nacionalne strategije izvoza.

Pored gore navedenih aktivnosti VSI je organizovalo nekoliko događaja s ciljem promocije našeg članstva i diskutovanja o problemima stranih investitora sa predstavnicima različitih nivoa vlasti, međunarodnih organizacija i svim drugim učesnicima koji značajno doprinose razvoju poslovne klime u BiH. Događaji poput ovog

osigurali su značajne povratne informacije, koje su iskorištene za usmjeravanje i vođenje daljnjeg rada članica VSI.

Predstavnici medija su odigrali značajnu ulogu u prenošenju i izvještavanju o našim događajima tokom 2010. godine. Učešće medija u našim aktivnostima omogućilo nam je da prenesemo našu viziju i ciljeve širom poslovne zajednice u BiH i regiji.

Članovi VSI su više puta dokazali da su društveno odgovorne kompanije koje doprinose zajednicama u kojima djeluju. Društvo je prepoznalo neke zajedničke aktivnosti naših članova, poput izgradnje parkova, donacije školama, podrške razvoju obrazovanja, itd.

Najveću prepreku direktnim stranim investicijama predstavlja nedostatak djelovanja predstavnika vlasti kada govorimo o koherentnoj ekonomskoj politici i jasnom određivanju prioriteta prilikom implementacije reformi. VSI se prvenstveno bavi poboljšanjem pravnih i regulatornih okvira u BiH. U isto vrijeme, naglašavamo važnost konkretnih koraka koje predstavnici vlasti mogu poduzeti s ciljem poboljšanja rada institucija. Kada govorimo o poslovnom okruženju, kompanije nisu adekvatno informisane o pravnim i regulatornim promjenama i načinima na koje će se iste sprovesti. U prethodnim godinama predstavnici BiH vlasti su po-

duzele konkretne korake kako bi poboljšali poslovnu klimu u BiH. Potrebno je nastaviti s ovim naporima, te osigurati pozitivnu investicijsku klimu u zemlji. Trenutna saradnja sa predstavnicima vlasti je na zadovoljavajućem nivou, ali od nove vlade se očekuje da uskladi legislativu kao i da poduzme konkretne mjere za oživljavanje investicijskog ciklusa.

Obzirom na činjenicu da novoizabrana vlada nije formirana do perioda u kojem se ovo izdanje Bijele knjige uređuje, koristimo ovu priliku kako bi još jednom istaknuli da su aktivnosti ovog Vijeća, te naših članova, usporene u iščekivanju formiranja vlade.

Budući planovi VSI uključuju održavanje starih i formiranje novih odnosa sa predstavnicima novoizabrane vlasti i ostalim značajnim učesnicima na tržištu. Nastavićemo našu saradnju sa sličnim udruženjima i ambasadama putem našeg Vijeća za saradnju, s ciljem privlačenja novih članova i poboljšanja općih uslova za vođenje poslovanja u BiH.

Jedan od naših glavnih ciljeva će biti poboljšanje odnosa sa predstavnicima vlasti, posebno kroz Bijelu knjigu i druge aktivnosti VSI.

Implementacija navedenih reformi i preporuka u ovom dokumentu će biti jedan od prioriteta VSI-a u nadolazećoj godini.

3 PREGLED POSLOVNE KLIME U BIH 2010

Proces tranzicije u BiH je nekoliko godina bio zaustavljen, usljed čega se BiH našla u velikom zaostatku u odnosu na ostale zemlje jugoistočne Evrope. Komplikovane političke i ustavne strukture predstavljaju glavne prepreke za implementaciju reformi i adekvatno upravljanje zemljom. Kao rezultat paralize u sprovedbi reformi, BiH zaostaje za drugim EU kandidatima ili potencijalnim kandidatima iz regije.

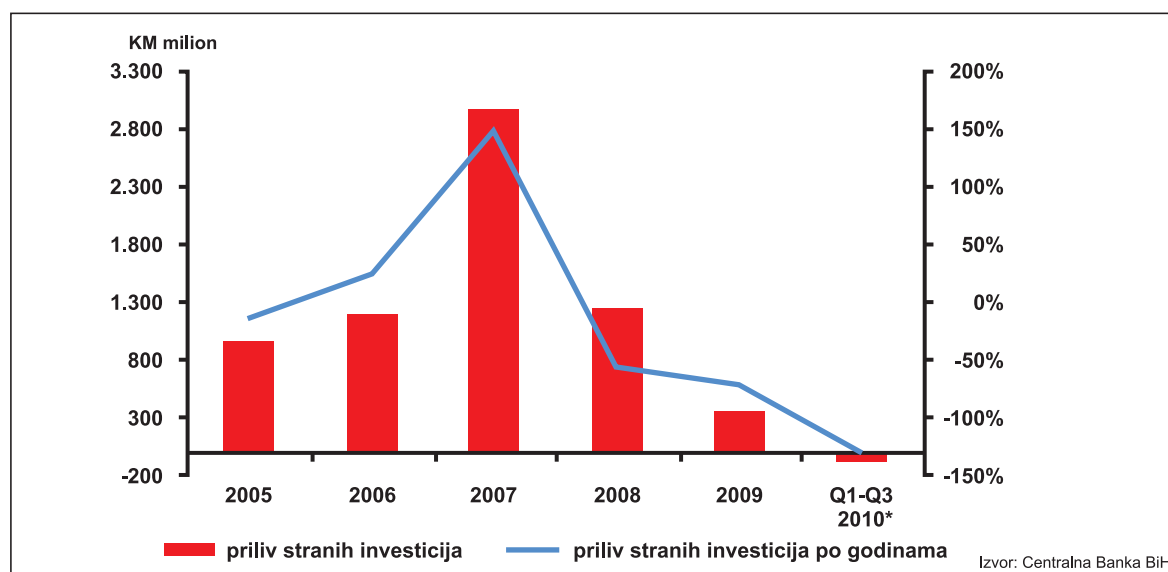
U posljednjih nekoliko godina napori uloženi u političke reforme su (veoma) neadekvatni i neusklađeni, a poslovna klima i dalje pati zbog ustaljenih strukturnih rigidnosti. Nedostatak političke volje u kombinaciji sa nepovoljnim uslovima na tržištu, u posljednjih godinu dana, spriječio je bilo kakav napredak u oblasti privatizacije, posebno u FBiH.

U 2010. godini dotok direktnog stranog kapitala u BiH je smanjen za skoro 45%, u usporedbi sa 2009. godinom.¹ Godišnji prosjek priliva stranog kapitala u BiH je iznosio 14,3% u 2009. godini i početkom 2010. godine. Radovi na izgradnji autoceste na Koridoru Vc zaustavljeni su između septembra 2009. godine i marta 2010. godine kao posljedica političkih i pravnih problema.

Grafikon ispod pokazuje pad dotoka stranog kapitala u BiH.

Tržište rada je i dalje relativno rigidno, što nastavlja poticati razvoj neformalnog tržišta rada, posebno kada su u pitanju ekonomske aktivnosti i zapošljavanje, naročito u vrijeme krize, visoki iznosi doprinosa na minimalnu zakonom zagarantovanu platu i dalje ostaju ključni faktori u održavanju rigidnosti tržišta rada. Kao odgovor na pritiske koji su nastali kao rezultat krize, entitetske vlasti uvode dodatna ograničenja za nezaposlene. Proces zapošljavanja se i dalje otežava propustom države da obrazovni sistem prilagodi potrebama tržišta. Nacrt Zakona o radu je pripremljen u FBiH, ali se, u predizbornom razdoblju, o istom nije raspravljalo u Parlamentu. Prema rezultatima ankete o radnoj snazi, koja je pripremljena u skladu sa ILO metodologijom, u 2009. godini nezaposlenost je dosegla 24,1%, dok je u 2010. godini porasla i do 27,1%.

Također, problemi na tržištu rada predstavljaju jedan od ključnih faktora zbog kojih strane firme u BiH ne bilježe značajan razvoj i zbog čega je otežano privlačenje stranih investitora. Naši članovi su, također, prepoznali ovaj pro-

¹ CBBiH, Novembar 2010 – <http://www.cbbh.ba/index.php?id=741&lang=bs>

blem prilikom poslovanja u zemlji. BiH je implementirala određene reforme u domenu poslovnog okruženja. Sudska registracija poslovnih subjekata je u funkciji od 2007. godine i trenutno omogućava da se proces registracije, u prosjeku, dovrši za manje od 10 dana. Potreba za dvostrukom registracijom stranih investitora u Ministarstvu vanjske trgovine i vanjskih poslova je nedavno zamijenjena elektronskom vezom sa sudskom bazom podataka.

Što se tiče građevinskih dozvola, uočena su određena poboljšanja u odnosu na prošlu godinu. Građevinske dozvole se danas izdaju u kraćem vremenskom periodu – u prosjeku, taj period je smanjen sa 296 na 255 dana².

Iako se u BiH snažno osjetio uticaj globalne finansijske krize, bankarski sistem je ostao netaknut, a početkom 2010. godine ukupan nivo pologa je vraćen na razinu ostvarenu prije krize. Sporazum o bečkoj inicijativi, kojeg su potpisale glavne banke, uspio je sprječiti odljev sredstava natrag u vanjske, banke partnere. S ciljem sprječavanja rasta nenaplativih kredita, propisi o restrukturiranju duga su ublaženi u oba entiteta, početkom 2010. godine. U BiH se ove godine očekuje ekonomski rast od 2,2 %³, a

značajniji napredak se ne može očekivati bez većih reformi. Povratak jačeg i održivog ekonomskog rasta zahtijeva pouzdane javne finansije, solidan bankarski sistem i bolje poslovno okruženje.

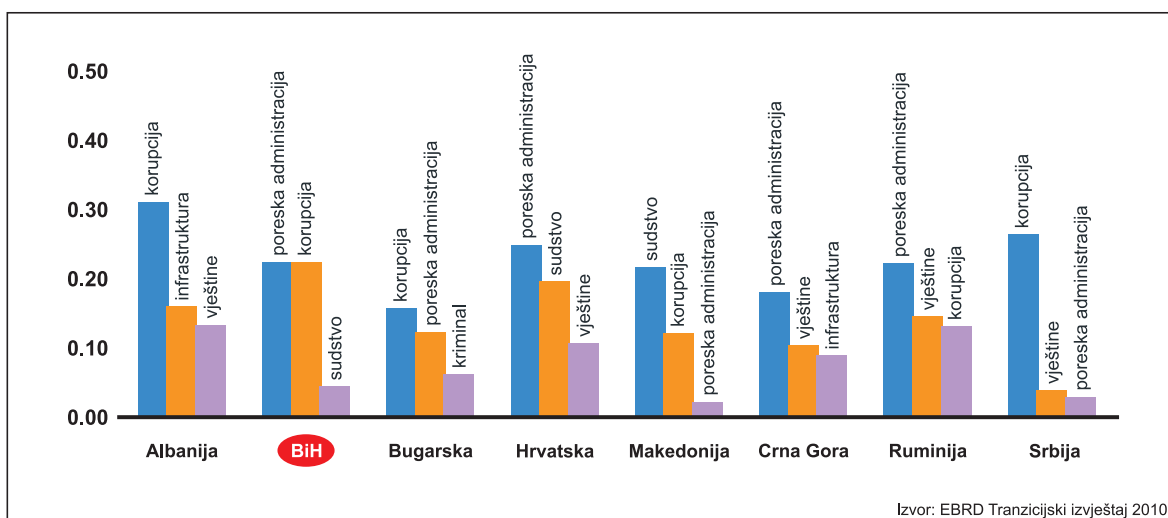
BiH je zemlja otvorena za strane investicije, posebno kada je riječ o prirodnim resursima, energiji i turizmu. Međutim, pravne prepreke, poreska administracija i korupcija s kojim se strani ulagači suočavaju, predstavljaju najznačajniji razlog zbog kojeg je BiH i dalje neprivlačna stranim investitorima.⁴

Grafikon ispod prikazuje top tri prepreke stranim ulaganjima u zemljama jugoistočne Evrope.

Vjerujemo da je krajnje vrijeme da svi nivoi vlasti poduzmu konkretne korake i da prioritetom učine stvarenje povoljnijih uslova za strane i lokalne ulagače.

Novoizabrana vlast ima dragocjenu priliku da zaustavi negativni trend ekonomskog opadanja, te implementira aktivnosti koje će motivirati strane investitore da ulažu u BiH.

Članovi VSI će uložiti sve napore kako bi ostvarili ovaj cilj za dobrobit stranih investitora i lokalnih kompanija.

² "Doing Business Report" za 2011

³ <http://www.imf.org/external/country/BIH/rr/2011/011211e.pdf>

⁴ www.ebrd.com/transitionreport

4 IZVRŠNI SAŽETAK

POSLOVNA REGISTRACIJA

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>Zakonodavstvo</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Zasnivanje založnog prava na udjelima u društvu sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.) <p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> Nejasno definisanje slučajeva koji mogu dovesti do prekida postupka registracije Učešće notara u postupku registracije <p>Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Dostupnost opštih informacija o postupku registracije nije adekvatna Nedosljednost u obradi zahtjeva za registraciju pri sudovima Primjena principa javnosti uvida u sudski registar Nepoštivanje zakonskih rokova i nepotrebno odugovlačenje postupka registracije 	<p>Zakonodavstvo</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Potrebno je dopuniti zakone o registraciji na način da se predvidi mogućnost registracije založnog prava na udjelima pri registarskim sudovima. <p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> Konkretnije definisati koje činjenice mogu dovesti do prekida postupka registracije Izmjeniti Zakon o notarima i propise o registraciji na način da se u potpunosti reducira učešće notara u obradi osnivačkih akta privrednih društava i utvrđivanja njihovih statuta, kao i svih izmjena. <p>Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Objaviti informacije o postupku registracije na web stranicama svih institucija uključenih u postupak ili naznačiti kontakt detalje gdje se mogu dobiti potrebne informacije. Iz zakona i prakse izbaciti nepotrebno birokratisanje. Potrebno je putem WEB stranice svakog suda koji vodi registar privrednih subjekata omogućiti uvid u osnovne podatke o društvu. Potrebno je organizovati rad suda tako da kontinuirano pruža uslugu registracije. 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstva pravde FBiH i RS Ministarstvo pravde FBiH Ministarstvo pravde FBiH Registarski sudovi Nadležni registarski sudovi Nadležna ministarstva pravde Nadležni registarski sudovi Nadležna ministarstva pravde Nadležni registarski sudovi Ministarstva pravde FBiH i RS Nadležni registarski sudovi

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
FBiH <ul style="list-style-type: none"> Termin konsultacija sa registacionim sudijama u Opštinskom sudu Sarajevo 	FBiH <ul style="list-style-type: none"> Obzirom da je zakazivanje termina za konsultacije uobičajena praksa u drugim sudovima, potrebno je ponovo uvesti istu praksu i u Opštinski sud Sarajevo. 	<ul style="list-style-type: none"> Opštinski sud u Sarajevu

PRIVREMENI BORAVAK I RADNE DOZVOLE

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>Zakonodavstvo</p> <p>FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> Radna dozvola ne može biti izdata u specifičnim slučajevima bez potpisanog ugovora o radu <p>Praktični aspekti</p> <p>FBiH, RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju trajanja postupka odobrenja i produženja privremenog boravka <p>FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedosljednost u sprovođenju zakona i nekoordiniranost državnih organa i institucija u razmjeni informacija <p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> Neusaglašenost zakona i prakse vezano za postupak izdavanja radne dozvole prije odo- 	<p>Zakonodavstvo</p> <p>FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> Postoje dva rješenja ovog problema: (i) izmijeniti Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH, ili (ii) izmijeniti Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH. <p>Praktični aspekti</p> <p>FBiH, RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Neophodno je da Služba za strance postupa u skladu sa Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH, te u skladu s tim odluči o zahtjevu za odobrenje i produženje privremenog boravka podnesenog izravno nadležnoj organizacijskoj jedinici Službe u roku od 30 dana. <p>FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> Stvoriti praksu međusobne komunikacije i koordiniranog rada između Službe za poslove sa strancima i sudova nadležnih za registraciju poslovnih subjekata. <p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> Uskladiti Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH i Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH po pitanju izda- 	<ul style="list-style-type: none"> Parlamentarna skupština BiH i Parlament FBiH Nadležna ministarstva Ministarstvo sigurnosti BiH Nadležna organizacijska Služba za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti BiH Ministarstvo sigurnosti BiH Nadležni sudovi Nadležna organizacijska Služba za poslove sa strancima Nadležna ministarstva Služba za zapošljavanje KS

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>brenja privremenog boravka u KS (FBiH)</p> <ul style="list-style-type: none"> Nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju radnog vremena stranog državljanina u KS (FBiH) 	<p>vanja radne dozvole, po prvi put, za strane državljanine.</p> <ul style="list-style-type: none"> Uskladiti praksu i postupati u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima. Druga mogućnost je usvajanje pravila kojim će biti utvrđene donje granice trajanja punog radnog vremena stranog zaposlenika. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH Služba za zapošljavanje KS

ZAKON O IZVRŠNOM POSTUPKU

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>Zakonodavstvo FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Zloupotreba postupka povodom prigovora protiv rješenja o izvršenju Pravila vođenja i održavanja licitacije nisu definisana Različito tumačenje odredbe kod prodaje nepokretnosti Rok neprecizno definisan u oblastima: <ul style="list-style-type: none"> Namirenje izvršenja Ročišta za diobu Rješenje o namirenju 	<p>Zakonodavstvo FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Potrebno je Zakonom onemogućiti navedeno odugovlačenje sa naplatom potraživanja, a druga eventualna solucija bi bila onemogućiti iznošenje proizvoljnih i neosnovanih navoda u prigovorima. Zakonom detaljno regulisati sam tok licitacije, jer svaki sud određuje zasebno uslove i tok licitacije. Zakonom jasno definisati šta znači odredba da se nepokretnost „može prodati bez ograničenja najniže cijene“. Jasno definisati rok za namirenje tražioca izvršenja (15, 30 ili 60 dana). Definisati konkretan rok u kojem sud mora zakazati ročište za diobu cijena. Određiti konkretan rok i zamjeniti bez odlaganja sa 15 ili 30 dana 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravde BiH Nadležni sudovi Ministarstvo pravde BiH Ministarstva pravde FBiH i RS Nadležni sudovi Nadležni sudovi Nadležni sudovi Nadležni sudovi Nadležni sudovi

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> • Nejasno definisano utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti <p style="text-align: center;">Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvršenje na pokretnim stvarima (motorna vozila) • Zloupotreba postupka utvrđivanja prodajne cijene • Različita praksa sudova prilikom donošenja rješenja o namirenju • Nepotpune informacije o zaduženju dužnika • Vjerodostojna isprava obuhvata račun i izvod iz poslovnih knjiga za sva pravna lica 	<ul style="list-style-type: none"> • Jasnije definisati značenje „djelimičan iznos potraživanja povjerioca“, odnosno tačno naznačiti u kojem iznosu/ procentu, (npr. 1/3 ili sl.) potraživanja se radi. <p style="text-align: center;">Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regulativom predvidjeti zabilježbu izvršenja na putničkom motornom vozilu kod nadležnog Ministarstva unutrašnjih poslova u kartonu vozila, odnosno u saobraćajnoj dozvoli. • Urediti ove slučajeve na način da se obezbijedi mehanizam za spriječavanje uočenih zloupotreba. • Zakonom jasno definisati rješenje o namirenju. • Zakonom precizirati da su poslodavci dužni navesti sva već postojeća zaduženja radnika. • Proširiti pojam vjerodostojne isprave na račun i izvod iz poslovnih knjiga na sva pravna lica, bez izuzetka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parlamenti kantona/entiteta/ Narodna skupština RS • Ministarstva pravde FBiH i RS • Nadležna ministarstva unutrašnjih poslova FBiH i RS • Nadležna ministarstva pravde FBiH i RS • Nadležni sudovi • Ministarstvo pravde BiH • Nadležna ministarstva pravde entiteta • Nadležni sudovi

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osnivanje ogranka/podružnice stranog pravnog lica 	<p>FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uskladiti Zakon FBiH sa Zakonom RS-a i BD i predvidjeti mogućnost osnivanja ogranka/podružnice stranog pravnog lica u FBiH. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo industrije, energije i rudarstva FBiH

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabrana finansiranja kupovine dionica • Sazivanje skupštine i objava obavještenja • Dostava materijala dioničarima za skupštinu dioničara • Stavljanje na raspolaganje kopije materijala dioničarima za skupštinu dioničara • Povjerenje članovima nadzornog odbora • Dobna granica članova nadzornog odbora • Limitiranje imenovanja za člana nadzornog odbora 	<p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansiranje kupovine dionica/udjela preciznije regulisati u Zakonu o privrednim društvima FBiH. • Prilagoditi član 242. Zakona FBiH, te navesti potrebni minimalni tiraž dnevnog lista koji se izdaje u FBiH, a u kojem se objavljuje obavještenje o sazivanju skupštine. • U navedenim slučajevima potrebno je da podnosilac zahtjeva koji je ovlašten neposredno sazvati skupštinu dioničara bude obavezan utvrditi prijedloge odluka. • Korigovati odredbu člana 247. Zakona FBiH i dodati odredbu prema kojoj se svakom dioničaru na njegov zahtjev mora staviti na raspolaganje kopija spomenutih isprava. • Korigovati odredbu člana 259. Zakona FBiH, kojom se utvrđuje potreba sazivanja skupštine radi obaveznog izjašnjavanja o povjerenju članovima nadzornog odbora po isteku dvogodišnjeg mandata. • Zakonom produžiti starosnu granicu za izbor članova nadzornog odbora na minimalno 70 godina. • Izmjeniti odredbu člana 264., stav 1., te od postojećeg ograničenja izuzeti povezana društva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
RS <ul style="list-style-type: none"> • Problem objavljivanja prospekta 	<p>gući potpuna kontrola nadležnim Komisijama nad radom profesionalnih posrednika.</p> RS <ul style="list-style-type: none"> • Uvođenjem pojma „preliminarnog prospekta“ omogućilo bi se da se šira javnost upozna sa kompanijom koja planira da izda hartije od vrijednosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija RS • Komisija za hartije od vrijednosti RS

POREZI

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>Zakonodavstvo FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komplicirana procedura za primjenu međunarodnih sporazuma za BiH • Nejasne zakonske odredbe poreza na dohodak i doprinosa za socijalno osiguranje fizičkih lica sa prebivalištem na teritoriju FBiH, RS i BD, a koji dohodak ostvaruju u drugoj administrativnoj jedinici • Neusklađenost Zakona o porezu na dohodak u pogledu poreskih oslobođanja, visini ličnog odbitka na nivou entiteta i BD • Nejasne su zakonske odredbe za oporezivanje stranih državljana koji su u radnom odnosu u matičnoj zemlji a izaslan i su u BiH, a obaveze za socijalno osiguranje plaćaju u matičnoj zemlji 	<p>Zakonodavstvo FBiH, RS, BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svi podaci o međunarodnim sporazumima da budu pohranjeni u jedinstvenu bazu i javno dostupni. • Precizirati obavezu plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje fizičkih lica sa prebivalištem na teritoriju FBiH, RS i BD, a koji dohodak ostvaruju u drugoj administrativnoj jedinici, te harmonizacija Zakona. • Izvršiti harmonizaciju propisa na nivou države. • Precizno propisati način oporezivanja stranih fizičkih lica i prava na umanjenje poreske osnovice, a u FBiH razviti sistem registracije stranih fizičkih lica, koji će biti uvezan sa institucijama ovlaštenim za platni promet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija i trezora BiH (BH MFT) • Poreska uprava FBiH • Federalno ministarstvo finansija • Ministarstvo finansija RS • Entitetska ministarstva finansija • Ministarstva finansija FBiH i RS • Ministarstva finansija FBiH i RS

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p style="text-align: center;">Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povrat PDV-a licima koja nemaju uspostavljeno poslovanje u BiH • Izdavanje mišljenja od strane Uprave za indirektno oporezivanje BiH • Neefikasna prinudna naplata preko dužnikovih bankovnih računa (RS i FBiH) <p>RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • POREZ NA DOBIT o Zakon nije jasno precizirao šta su realizovani dobitci/gubici, prihodi/rashodi, koji ne ulaze u poresku osnovicu o Nije moguća amortizacija novonabavljenih građevinskih objekata o Nejednaka praksa oporezivanja poslovnih jedinica koji imaju sjedište u drugom entitetu i BD • Programi fiskalnih kasa ne podržavaju mogućnost davanja rabata i drugih trgovačkih popusta u maloprodaji ili zahtijevaju veoma složeno praćenje istog, što je u vremenu računara postalo besmisleno 	<p style="text-align: center;">Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pravilnikom o primjeni Zakona o PDV detaljno pojasniti pravo na povrat PDV, u skladu sa EU direktivama i objaviti spisak zemalja iz kojih je moguć povrat PDV. • Omogućiti podnošenje zahtjeva za izdavanje mišljenja na način da se mišljenje može tražiti u svim slučajevima do momenta početka postupka kontrole. • Potrebno je dograditi postojeće entitetske zakone o platnim transakcijama unošenjem mehanizama kojim bi svi bankovni računi jednog klijenta bili blokirani <p>RS</p> <ul style="list-style-type: none"> o Definirati u zakonu precizno gubitke/dobitke, prihode/rashode, koji ne ulaze u poreznu osnovicu. o Omogućiti amortizaciju, mjesec dana nakon stavljanja u upotrebu građevinskog objekta. o Ujednačiti zakonsku regulativu u pogledu oporezivanja poslovnih jedinica u drugom entitetu i BD. • Uskladiti Zakon o fiskalizaciji i Zakon o trgovini, odnosno njihove pravilnike i druge propise. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija i trezora BiH • Uprava za indirektno oporezivanje BiH • Uprava za indirektno oporezivanje BiH • Ministarstva finansija FBiH i RS o Ministarstvo finansija RS o Poreska uprava RS o Ministarstvo finansija RS o Poreska uprava RS o Ministarstvo finansija RS o Poreska uprava RS • Ministarstvo trgovine i turizma RS • Ministarstvo finansija RS

GRAĐEVINSKE DOZVOLE

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>Zakonodavstvo</p> <p>RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nejasan i nepotpun Zakon o uređenju prostora i građenju RS <p>FBiH, RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakonom nije definisan tretman telekomunikacionog sektora <p>Praktični aspekti</p> <p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prenos građevinske dozvole u Kantonu Sarajevo <p>FBiH, RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neefikasna obrada zahtjeva 	<p>Zakonodavstvo</p> <p>RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvršiti izmjene Zakona o uređenju prostora i građenju tako da se mogu utvrditi jasne uzročno-posljedične veze pojedinih odredbi Zakona. <p>FBiH, RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • U Zakon o prostornom uređenju RS unijeti detaljnije odredbe o telekomunikacionoj infrastrukturi. U FBiH je potrebno dodatno uskladiti zakone u okviru federalne strukture (FBiH i kantoni). <p>Praktični aspekti</p> <p>FBiH</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relevantnim zakonima definisati uslove za prenos građevinske dozvole sa jednog na drugog investitora. Također, potrebno je donijeti novi Zakon o građenju na nivou FBiH i Zakon na nivou kantona. <p>FBiH, RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Važno je imati stručan, obrazovan i odgovoran kadar koji može da iznese sve te promjene. U cilju poboljšanja bilo bi dobro oformiti i povezane elektronske baze. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonodavna i izvršna vlast u RS • Zakonodavna i izvršna vlast u entitetima i kantonima • Zakonodavna i izvršna vlast u FBiH i kantonima • Opštine u FBiH i RS

ZAKON O LIKVIDACIJI U FBIH I STEČAJ

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>Zakonodavstvo</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedorečenost procedure likvidacije 	<p>Zakonodavstvo</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • U Zakonu o likvidaciji adekvatnije urediti tok likvidacionog postupka, polo- 	<ul style="list-style-type: none"> • Parlament FBiH/NSRS • Ministarstva pravde FBiH i RS

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> Nemogućnost uvida u listu društava u postupku likvidacije u sudskom registru Kvalifikacija i certificiranje stečajnih upravnika u BiH Tretman nepokretne imovine društva nakon okončanja postupka likvidacije Različite prakse u sudovima po pitanju dostave dokumentacije za likvidaciju <p>Praktični aspekti FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Različite prakse u sudovima po pitanju podnošenje potvrde o izmirenju poreznih obaveza prilikom otvaranja procesa likvidacije 	<p>žaj, prava i obaveze likvidatora ili unižeti odredbu koja će omogućiti adekvatnu primjenu odredaba Zakona o stečajnom postupku na aspekte likvidacionog postupka koji nisu uređeni.</p> <ul style="list-style-type: none"> Obaveza da se postupak likvidacije upisuje u registar društava i da za vrijeme likvidacije firma društva sadrži riječi „u likvidaciji“ trebala bi se regulisati Zakonom. Specifičnim mjerama potrebnim za poboljšanje povjerenja u provedbu stečajnog zakona trebalo bi uključiti izmjenama i dopunama postojećeg zakona postaviti neke minimalne razine iskustva, ali i određenu struku koja bi odgovarala prirodi posla stečajnog upravnika. U entitetskim stvarno-pravnim zakonima izričito propisati ovakvu mogućnost. U Zakon o likvidacionom postupku je potrebno uvrstiti listu sve dokumentacije koju je podnosilac prijedloga za otvaranje likvidacionog postupka dužan dostaviti i precizno definisati kada se koji dokument mora dostaviti. <p>Praktični aspekti FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Ujednačiti sudsku praksu po ovom pitanju i relevantnim propisima definisati da porezna uprava ima isti položaj kao i ostali povjerioci društva u toku likvidacije. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH/NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS Parlament FBiH/NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS Parlament FBiH/NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS Parlament FBiH/ NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS Nadležni sudovi Parlament FBiH/ NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS Nadležni sudovi

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> Sankcionisanje direktora koji na vrijeme ne prijave stečaj firme Uplata paušalnog iznosa od 5% od prodaje pokretnih i nepokretnih stvari u stečajnu masu Problem prava raspolaganja nekretninama u stečajnom postupku 	<ul style="list-style-type: none"> Uvrstiti u Zakon o stečajnom postupku, u izmjenama i dopunama, veću novčanu, pa čak i krivičnu kaznu za direktore/upravitelje kompanija, kada na vrijeme ne prijave stanje stečaja Uplata paušalnog iznosa troškova održavanja, bila bi jedino opravdana ukoliko je predmetna nepokretnost bila u posjedu stečajnog dužnika od otvaranja stečajnog postupka pa do prodaje nekretnine pri čemu su svi troškovi održavanja padali na teret stečajnog dužnika. Precizirati na šta se odnosi pravo raspolaganja, da li je to predaja u posjed ili sl. Zatim, potrebno je izvršiti otklon kolizije Zakona o stečajnom postupku i Zakona o PDV i pravnim posljedicama koje raspolaganje nosi. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH/ NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS Nadležni sudovi Parlament FBiH / NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS Parlament FBiH/NSRS Ministratsvo finansija i trezora BiH Ministarstva pravde FBiH i RS

IZVOZ

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p>Zakonodavstvo FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Izdavanje i priznavanje certifikata u zemljama regiona i EU Provedba konvencija TIR i ATA Carnet Automatiziranje procesa dodjeljivanja CEMT dozvola 	<p>Zakonodavstvo FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Omogućiti potpisivanje bilateralnih sporazuma sa susjednim zemalja (BiH, Hrvatska, Srbija, Crna Gora). Uzajamno priznavanje certifikata. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa da hitno pripremi potrebne dokumente za ratifikaciju sporazuma o ATA Carnetu i krenuti u njegovu primjenu. Ministarstvo prometa i komunikacija bi trebalo izmijeniti pravilnik kako bi 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine - BATA Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH Ministarstvo prometa i komunikacija BiH

PROBLEMI	PREPORUKE	INSTITUCIJA
<p style="text-align: center;">Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> • CARINE I PROBLEMI IZVOZNIKA PRI CARINJENJU: o Čekanje na zeleni put – često traje i suviše dugo o Kratko radno vrijeme carine i obaveza dostavljanja CP 2 sata prije isteka radnog vremena za odobrene izvoznike o Previsoka cijena kod ispravke CD (vrlo često zbog banalne tehničke greške) o Pojedinačna uplata takse za svaki izvoz stvara i dodatne bankarske troškove o Prikupljanje primjerka 3 ex deklaracije ovjerenog od strane nadležnog organa na graničnom prelazu i njeno podnošenje nadležnoj instituciji je složen i komplikovan postupak, pogotovo za velike izvoznike 	<p style="text-align: center;">Praktični aspekti</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> o Automatizacijom ASYCUDA sistema, omogućiti automatsko prebacivanje na zeleni put, nakon 45 min. o Organizovati rad carine 0-24h (ili bar od 7-21h) posebno u smislu kućnog carinjenja i skratiti rok za dostavu na 0,5-max 1 sat prije isteka radnog vremena. o Smanjiti cijenu na razumnu mjeru (2,00-5,00KM) o Omogućiti kolektivno popunjavanje mjesečne prijave sa samo jednom taksom ili bar kolektivnu uplatu svih taksu na jednoj uplatnici. o Postavljanjem poštanskih sandučića na svim graničnim prelazima u koje bi prevoznici ubacivali ovjerene primjerke ex deklaracije 	<ul style="list-style-type: none"> • Uprava za indirektno oporezivanje BiH • Uprava za indirektno oporezivanje BiH • Uprava za indirektno oporezivanje BiH • Uprava za indirektno oporezivanje BiH • Uprava za indirektno oporezivanje BiH

5 PREPREKE ULAGANJU

Izdanje Bijele knjige za 2010/11. godinu razmatra devet oblasti koje su značajne za priliv investicija u zemlju. Teme predstavljene u ovoj publikaciji odražavaju iskustva sa kojima su se naše članice susretale u poslovnom okruženju. U pojedinim dijelovima samo su istaknuti problemi sa kojima su se naše članice suočavale u jednom entitetu, ali to ne znači da isti ili slični problemi nisu prisutni i u drugom entitetu ili Distriktu Brčko.

Sljedeće oblasti su obuhvaćene:

- Poslovna registracija
- Privremeni boravak i radne dozvole

- Zakon o izvršnom postupku
- Zakon o privrednim društvima
- Zakon o tržištu vrijednosnih papira/ hartija od vrijednosti
- Porezi
- Građevinske dozvole
- Zakon o likvidaciji u FBiH i Stečaj
- Izvoz

Svako poglavlje sadrži, (i) narativni pregled ključnih problema i (ii) prezentaciju glavnih preporuka za reformu i (iii) tabelu koja sadrži kratak pregled problema, preporuka i institucija u toj oblasti.

6.1. POSLOVNA REGISTRACIJA

UVOD

Zbog krize i usredotočenosti zemlje na izbore koji su se održali u oktobru 2010. godine, reforme poslovnog okruženja nastavljene su nešto sporijim tempom.

Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o politici direktnih stranih ulaganja BiH, ukinuta je obaveza stranih ulagača da svoja pojedinačna ulaganja registruju pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. Umjesto toga nadležni registracioni sudovi dužni su po službenoj dužnosti dostavljati Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH podatke o registrovanim privrednim društvima sa elementom stranog ulaganja.

Neophodni koraci za započinjanje poslovne aktivnosti u BiH zahtijevaju 12 proceduralnih postupaka, traju 60 dana, a troškovi iznose 15,75% BND-a po glavi stanovnika, za svaki početak poslovanja u BiH.

U odnosu na prethodnu godinu, situacija se u ovoj oblasti čak pogoršala iz razloga što je postupak postao skuplji i kompleksniji, u prvom redu zbog toga što odluke nadležnih organa privrednog društva moraju biti obrađene od strane notara što produžava i čini skupljim sam proces registracije. Ne možemo odoljeti utisku da je učešće notara u ovom procesu registracije samo formalno i svodi na „prepisanje“ odluke organa koju je tu odluku donio.

I pored sprovedenih i započetih reformi u ovoj oblasti i dalje ostaju mnoge prepreke na koje nailaze strani investitori, posebno kada je u pitanju registracija njihovog poslovanja.

U nastavku, navedene su samo neke od prepreka sa kojima se naše članice suočavaju u okviru ove tematike.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE

Dostupnost opštih informacija o postupku registracije nije adekvatna*

FBIH I RS: PROBLEM

Postupak registracije pravnih lica u BiH bi morao biti jednostavniji, brži i jeftiniji kako bi se generalno podstakla privreda, a naročito strane investicije. Donošenje Okvirnog zakona o registraciji poslovnih subjekata u BiH je imalo za cilj uvođenje jednostavnog i brzog postupka registracije poslovnih subjekata. Međutim, u praksi, pravna lica se još uvijek susreću sa problemima u postupku registracije, jer se propisi, a naročito praksa, razlikuju u političko-teritorijalnim jedinicama BiH, a u nekim slučajevima i u okviru istog suda, u zavisnosti od postupajućeg sudijske.

Izmjena postojećih propisa je dugotrajan proces, tako da bi bilo korisno kada bi sudovi/relevantno ministarstvo pravde, pa čak i privredne komore, učinile javno dostupnim informacije vezane za postupak registracije pravnih lica. Ove informacije bi trebale biti dostupne na web stranicama suda, ministarstava ili privrednih komora, te ažurirane po potrebi. Bitno je da ove informacije budu dostupne i pregledne na jednom mjestu kako bi se olakšao i vremenski skratio proces prikupljanja informacija poput: potrebne dokumentacije koja se prilaže sudu na uvid i razmatranje, visine taksi, kontakt detalji i sl.

Pored navedenog, bilo bi korisno navesti i zemlje koje su potpisnice Apostille konvencije i one zemlje koje imaju potpisane bilateralne ugovore sa BiH prema kojima Apostille ovjera nije neophodna.

FBIH I RS: PREPORUKA

Potrebno je objaviti informacije o postupku registracije na web stranicama svih institucija uključenih u postupak ukoliko web stranice postoje, ili na oglasnim pločama institucija nazna-

čiti kontakt detalje odjela/osobe gdje se mogu dobiti potrebne informacije. Objavljivanje uputstava, i navođenje referentnih zakona, kao i svih informacija vezanih za proces registracije značajno bi olakšalo upoznavanje stranaka sa postupkom.

Također, potrebno je usaglasiti uputstva za prijavu registracije kod svih sudova i omogućiti jednostavno unošenje informacija u uputstvo od strane krajnjih korisnika.

Nedosljednost u obradi zahtjeva za registraciju pri sudovima*

FBiH I RS: PROBLEM

Iako su Zakoni o registraciji privrednih subjekata jasni i decidno navode dokumentaciju koja je potrebna za registraciju poslovnog subjekta, često se u praksi zahtijevaju dodatni dokumenti koji nisu zakonom predviđeni, ili čak sudija donese oprečne zaključke u istom predmetu.

Na primjer, došlo je do promjene direktora društva. Od stranke se zahtijeva da, pored uvjerenja o nepostojanju neizmirenih novčanih prekršajnih kazni za društvo, dostavi i uvjerenje za osobu koja se razrješava dužnosti. Iako regulativa ne predviđa dostavljanje uvjerenja o nekažnjavanju osobe koja se razrješava dužnosti, u praksi se taj dokument zna zahtijevati. Ovo je nepotrebno, tim prije, što osobe koje se razrješavaju ne moraju raditi u duštvu u momentu brisanja iz sudskog registra.

Ne vidimo razloga da se uvjerenje o neplaćenim prekršajima trebaju odnositi na saobraćajne i druge prekršaje nevezane za društvo, koje su pomenuta lica učinila u privatnom svojstvu, kao građani vozači amateri (pogrešno parkiranje i sl.). Osnov za ovo su zakoni o prekršajima FBiH i RS (član 80.) koje bi trebalo modifikovati. Smatramo da ovim treba da budu obuhvaćeni samo prekršaji u kojima je društvu i odgovornom licu u društvu izrečena odgovarajuća mjera u vezi sa prekršajima učinjenim u vršenju djelatnosti, odnosno službene dužnosti

vezani za rad društva, a nikako za prekršaje privatne naravi.

FBiH I RS: PREPORUKA

Potrebno je dosljedno primijeniti zakone, a iz zakona i prakse izbaciti nepotrebno birokratisanje. Ukoliko stranka nije prvi put sudu dostavila potpunu dokumentaciju uz prijavu, neophodno je da sud u jednom zaključku navede sve propuste pri dostavi dokumentacije. Time bi se izbjeglo nepotrebno odugovlačenje postupka uzrokovano činjenicom da se za isti predmet u više navrata zahtijevaju različite vrste dopuna, iako se na sve nedostatke moglo ukazati u jednom zaključku.

Primjena principa javnosti uvida u sudski registar

FBiH I RS: PROBLEM

Prema relevantnim zakonima podaci iz sudskog registra su javni i svako bez dokazivanja pravnog interesa ima pravo izvršiti uvid u podatke upisane u sudski registar.

U praksi se princip uvida isključivo svodi na traženje podataka (izvoda i sl.) od samog subjekta upisa.

FBiH I RS: PREPORUKA

Potrebno je putem web stranice svakog suda koji vodi registar privrednih subjekata omogućiti uvid u ove podatke (naziv privrednog subjekta sa adresom, djelatnost, kapital i ovlaštena lica za zastupanje)

Zasnivanje založnog prava na udjelima u društvu sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.)

FBiH I RS: PROBLEM

Registarski sudovi jedini vode evidenciju o udjelima u d.o.o., pa bi logično bilo da registruju i zaloge na tim udjelima. Bilo je više pokušaja da se takvi zalozi registruju na sudu, ali su ih sudovi odbijali, jer ne postoji izričita zakonska odredba koja to propisuje. Na ovaj način

umanjena je pravna sigurnost, jer potencijalni kupci udjela ne mogu kroz javne knjige biti informisani o mogućim založnim pravima na udjelima za razliku od npr. kupaca dionica, jer entitetski registri papira/hartija od vrijednosti uspješno obavljaju zadatak registrovanja založna na dionicama.

FBIH I RS: PREPORUKA

Potrebno je dopuniti zakone o registraciji na način da se zalozi na udjelima vode u registarskim sudovima.

Nepoštivanje zakonskih rokova i nepotrebno odugovlačenje postupka registracije

FBIH I RS: PROBLEM

Postupak upisa u registar poslovnih subjekata je prema zakonskoj definiciji hitan, jednoobrazan i primjenjiv na sve poslovne subjekte osnovane u BiH kako od domaćih, tako i od stranih pravnih i fizičkih lica.

Shodno navedenom, Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH i Zakon o registraciji poslovnih subjekata u RS, propisuju obavezu nadležnih registarskih sudova da izdaju rješenje o registraciji u roku od pet dana od dana uredno podnesene prijave.

Nažalost, u praksi, ovaj zakonski rok se ne poštuje, te postupak registracije najčešće traje od 5 – 20 dana za društva koja se prvi put registruju, dok postupak registracije statusnih promjena u društvu traje i duže.

Pored niza drugih faktora koji utiču na nepoštivanje ovih zakonskih rokova, do nepotrebno odugovlačenja postupka dovode i slučajevi u kojima se predmetni registracioni sudija nalazi na godišnjem odmoru/bolovanju/obuci/seminaru/studijskom putovanju, a postupak registracije se usljed toga ne provodi i registracioni predmet stoji na čekanju.

Isto tako, iako su Zakoni o registraciji privrednih subjekata jasni i decidno navode dokumentaciju koja je potrebna za registraciju pos-

lovnog subjekta, često se u praksi zahtijevaju dodatni dokumenti koji nisu zakonom predviđeni, ili sudije zauzimaju različite stavove i donose različite zaključke, što za posljedicu dovodi do nesigurnosti i neizvjesnosti u svakom pojedinom postupku. Također, čest je slučaj da sudija u istom predmetu u više navrata zahtijeva različite vrste izmjena, iako se na sve nedostatke moglo ukazati u jednom zaključku. Na ovaj način se vještački produžavaju zakonski rokovi za završetak registracije koji se računaju od momenta podnošenja svih relevantnih dokumenata.

FBIH I RS: PREPORUKA

Potrebno je organizovati rad suda tako da kontinuirano pruža uslugu registracije. U slučaju odsustvovanja dužih od nekoliko dana registracioni predmeti trebaju biti dodjeljeni drugim sudijama kako bi se ispoštovali zakonski rokovi.

Potrebno je dosljedno primijeniti zakone i tražiti dostavljanje samo dokumentacije koja je propisana, te ukoliko stranka nije prvi put sudu dostavila potpunu dokumentaciju uz prijavu, neophodno je da sudija u jednom zaključku navede sve propuste pri dostavi dokumentacije. Time bi se izbjeglo nepotrebno odugovlačenje postupka.

Nejasno definisanje slučajeva koji mogu dovesti do prekida postupka registracije*

FBIH: PROBLEM

Zakon o registraciji poslovnih subjekata FBiH (član 55., stav 2. i 3.) predviđa da ako nadležni registarski sud posumnja u postojanje neke činjenice od koje zavisi da li je zahtjev za upis u registar u saglasnosti s tim ili drugim zakonima, a ukoliko je za utvrđivanje te činjenice nadležan drugi sud, postupak registracije će biti prekinut do donošenja pravosnažnog rješenja kojim je završen taj drugi postupak. U praksi je bilo slučajeva da se pomenuta odredba dosta široko tumači, te se postupak registracije prekidao i u slučajevima kada je društvo paralelno vodilo

parnični postupak koji nije bio povezan sa predmetnom statusnom promjenom. Imajući u vidu vrijeme potrebno za okončanje parničnog postupka, neosnovano prekidanje postupka registracije dovodi do nenadoknadivih gubitaka, kao i poteškoća u svakodnevnim poslovnim aktivnostima društva.

FBIH: PREPORUKA

Kako Zakonom nije precizirano od kojih činjenica zavisi zahtjev za upis u registar, trebalo bi konkretnije definisati koje činjenice mogu dovesti do prekida postupka registracije.

Termin konsultacija sa registracionim sudijama u Opštinskom sudu Sarajevo*

FBIH: PROBLEM

U Opštinskom sudu Sarajevo ukinut je termin za konsultacije koji privrednici smatraju dragocjenim u slučajevima kada im donesena rješenja ili zaključci, kojima se nalaže dopuna i/ili korekcija podnesene prijave i priložene dokumentacije, nisu jasni ili kada je potrebno provjeriti generalni stav registarskog suda o pitanjima koja zakonima nisu jasno definisana, a za koja ne postoji značajna sudska praksa.

FBIH: PREPORUKA

Obzirom da je zakazivanje termina za konsultacije uobičajena praksa u drugim sudovima,

potrebno je ponovo uvesti istu praksu i u Opštinski sud Sarajevo.

Učešće notara u postupku registracije

FBIH: PROBLEM

Članovi Vijeća smatraju da je učešće notara u obradi odluka privrednih subjekata nepotrebno i svodi se na kopiranje odluka subjekta upisa. Postavlja se pitanje čemu toliki formalizam i u čemu se sastoji intervencija notara koji obrađuje npr. odluku o osnivanju nove poslovnice (što je propisano zakonom) ili imenovanju ili razrješenju rukovodioca poslovnice u društvu koje ima 50 ili 100 takvih poslovnica (ovo nije propisano, ali se u praksi traži). Zašto bi odluka obrađena od notara imala jaču pravnu snagu ili bila na bilo koji način vjerodostojnija od odluke uprave društva koja imenuje rukovodioca u svojoj poslovnicu? U čemu se sastoji značaj učešća notara npr. kod obrade odluke o povećanju kapitala u kojoj dioničko društvo obavezno dostavlja registarskom sudu potvrdu od depozitne banke da je kapital već uplaćen, itd.

FBIH: PREPORUKA

Izmjeniti Zakon o notarima i propise o registraciji na način da se u potpunosti reducira učešće notara osim kod ovjere potpisa lica ovlaštenih za zastupanje.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> Dostupnost opštih informacija o postupku registracije nije adekvatna 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je objaviti informacije o postupku registracije na web stranicama svih institucija uključenih u postupak ukoliko web stranice postoje, ili na oglasnim pločama institucija naznačiti kontakt detalje odjela/osobe gdje se mogu dobiti potrebne informacije. Također, potrebno je usaglasiti uputstva za prijavu registracije kod svih sudova i omogućiti jednostavno unošenje in- 	<ul style="list-style-type: none"> Nadležna ministarstva pravde Nadležni registarski sudovi

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
	formacija u uputstvo od strane krajnjih korisnika.	
<ul style="list-style-type: none"> Nedosljednost u obradi zahtjeva za registraciju pri sudovima 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je dosljedno primijeniti zakone. Ukoliko stranka nije prvi put sudu dostavila potpunu dokumentaciju uz prijavu, neophodno je da sudija u jednom zaključku navede sve propuste pri dostavi dokumentacije. Time bi se izbjeglo nepotrebno odugovlačenje postupka uzrokovano činjenicom da se za isti predmet u više navrata zahtijevaju različite vrste izmjena, iako se na sve nedostatke moglo ukazati u jednom zaključku. 	<ul style="list-style-type: none"> Nadležna ministarstva pravde Nadležni registarski sudovi
<ul style="list-style-type: none"> Primjena principa javnosti upisa u sudski registar 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je putem WEB stranice svakog suda koji vodi registar privrednih subjekata omogućiti uvid u ove podatke. (naziv sa adresom, djelatnost, kapital i ovlaštena lica za zastupanje). 	<ul style="list-style-type: none"> Nadležni registarski sudovi
<ul style="list-style-type: none"> Zasnivanje založnog prava na udjelima u društvu sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.) 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je dopuniti zakone o registraciji na način da se zalozi na udjelima vode u registarskim sudovima. 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstva pravde FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none"> Nepoštivanje zakonskih rokova i nepotrebno odugovlačenje postupka registracije 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je organizovati rad suda tako da kontinuirano pruža uslugu registracije. U slučaju odsustvovanja dužih od nekoliko dana registracioni predmeti trebaju biti dodjeljeni drugim sudijama kako bi se ispoštovali zakonski rokovi. Potrebno je dosljedno primijeniti zakone i tražiti dostavljanje samo dokumentacije koja je propisana. 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstva pravde FBiH i RS Nadležni registarski sudovi
<ul style="list-style-type: none"> Nejasno definisanje slučajeva koji mogu dovesti do prekida postupka registracije 	<ul style="list-style-type: none"> Kako Zakonom nije precizirano od kojih činjenica zavisi zahtjev za upis u registar, trebalo bi konkretnije definisati koje činjenice mogu dovesti do prekida postupka registracije. 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravde FBiH

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none">• Termin konsultacija sa registracionim sudijama u Opštinskom sudu Sarajevo	<ul style="list-style-type: none">• Obzirom da je zakazivanje termina za konsultacije uobičajena praksa u drugim sudovima, potrebno je ponovo uvesti istu praksu i u Opštinski sud Sarajevo.	<ul style="list-style-type: none">• Opštinski sud u Sarajevu
<ul style="list-style-type: none">• Učešće notara u postupku registracije	<ul style="list-style-type: none">• Izmjeniti Zakon o notarima i propise o registraciji na način da se u potpunosti reducira učešće notara, osim kod ovjere potpisa lica ovlaštenih za zastupanje.	<ul style="list-style-type: none">• Ministarstva pravde FBiH• Registariski sudovi

6.2. PRIVREMENI BORAVAK I RADNE DOZVOLE

UVOD

Stupanjem na snagu Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH⁵ i relevantnih podzakonskih akata⁶, te Zakona o zapošljavanju stranih državljana i lica bez državljanstva RS⁷ proces dobivanja privremenog boravka i radne dozvole za strane državljane je olakšan u određenim segmentima i u zavisnosti od entiteta u kojem strani državljanin podnosi zahtjev za radnu dozvolu.

Parlament FBiH nije usvojio predložene izmjene i dopune Zakona o zapošljavanju stranaca FBiH⁸, tako da važeći Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH nije usklađen sa Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH.

Kao poboljšanje u radu nadležnih institucija koji rade na izdavanju radne i boravišne dozvole u 2010. godini navodi se da Služba za zapošljavanje KS i Služba za strance⁹ u postupku produženja privremenog boravka prihvataju da se dostavi ovjerena kopija izvoda iz sudskog registra poslovnih subjekata umjesto ovjerenih kopija svih rješenja o registraciji poslovnog subjekta. Isto tako pozitivna mjera poboljšanja je činjenica da Službi za strance u postupku produženja privremenog boravka dovoljno je dostaviti uvjerenje da se protiv stranca ne vodi krivični postupak, koju izdaje nadležni sud prema boravištu stranca u BiH, pa se s tim u vezi uvjerenje o nekažnjavanju, koje izdaje nadležni MUP, ne dostavlja, što je ranije bio slučaj.

Zavod za zapošljavanje FBiH, u saradnji sa deset kantonalnih službi za zapošljavanje, pokrenuo je inicijativu izrade zajedničke procedure za izdavanje radnih dozvola, koja će na jedinstven način regulisati ovu proceduru na teritoriji cijele FBiH. Na ovaj način će se unificirati

procedura izdavanja radnih dozvola i premostiti postojeće stanje, neusaglašenosti Zakona o zapošljavanju stranaca FBiH sa Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH.

Nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju trajanja postupka odobrenja i produženja privremenog boravka od strane Službe za strance predstavlja i u 2010. godini otežavajuću okolnost.

Rezimirajući sve probleme koji su navedeni u prošlogodišnjem izdanju Bijele knjige u sekciji Privremeni boravak i radne dozvole za strance u BiH, a koji se odnose na nedosljednost u sprovođenju zakona i nekoordiniranost državnih organa i institucija u razmjeni informacija, specifične slučajeve u kojima radna dozvola ne može biti izdata bez potpisanog ugovora o radu, neusaglašenost zakona i prakse u vezi sa postupkom izdavanja radne dozvole prije odobrenja privremenog boravka u BiH i nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju radnog vremena stranog državljanina, možemo zaključiti da navedeni problemi su i dalje aktuelni i samim time su sastavni dio i ovogodišnjeg izdanja Bijele Knjige za 2010/2011. godinu.

Niže su navedeni problemi sa kojima se susreću članice VSIa, kao i preporuke za unaprijeđenje postupka, počevši od novih problema u 2010. godini koji glase kao što slijedi:

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE

PRIVREMENI BORAVAK

Nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju trajanja postupka odobrenja i produženja privremenog boravka

FBiH i RS: PROBLEM

Iako član 60. stav 6. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH predviđa da Služba za

⁵ Službeni list BiH, broj 36/08.

⁶ Pravilnik o ulasku i boravku stranaca, Službeni list BiH, broj 81/08.

⁷ Službeni glasnik RS, broj 24/09.

⁸ Službene novine FBiH, broj 8/99.

⁹ Ministarstvo sigurnosti BiH.

strance rješenjem odlučuje o zahtjevu za odobrenje i produženje privremenog boravka, te dostavlja ga stranci što prije, a najkasnije u roku od 60 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva ako je zahtjev podnesen posredstvom DKP-a BiH, a u roku od 30 dana ako je zahtjev podnesen izravno nadležnoj organizacijskoj jedinici Službe, u praksi rješavanje zahtjeva o odobrenju ili produženju boravka podnesenog izravno nadležnoj organizacijskoj jedinici Službe najčešće traje duže od 30 dana.

FBiH i RS: PREPORUKA

Neophodno je da Služba za strance postupi u skladu sa Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH, te u skladu s tim odluči o zahtjevu za odobrenje i produženje privremenog boravka podnesenog izravno nadležnoj organizacijskoj jedinici Službe u roku od 30 dana.

Nedosljednost u sprovođenju zakona i nekoordiniranost državnih organa i institucija u razmjeni informacija*

FBiH i RS: PROBLEM

Prilikom produženja odobrenja za privremeni boravak strani državljanin je obavezan Službi za strance dostaviti ovjerene kopije dokumenata koje su već dostavljene prethodne godine/godina. Istovremeno, član 86. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH nalaže da je obaveza suda nadležnog za registraciju poslovnih subjekata da odmah, a najkasnije u roku od sedam dana od dana registracije poslovnog subjekta, odnosno izmjene podataka, automatski dostavi Službi za poslove sa strancima potpune informacije o registraciji/izmjeni podataka. Promjene u registru poslovnih subjekata koje se navode u Zakonima o registraciji poslovnih subjekata (BiH, FBiH, RS i BD)¹⁰ odnose se na: promjene vlasnika udjela/dionica, članova uprave/prokurista i članova nadzornog odbora regi-

stovanog pravnog lica. U praksi dolazi do propuštanje državnih institucija da postupi u skladu sa ovim Zakonima i da razmjenjuju informacije. Dosadašnje iskustvo nije pokazalo da nadležni sudovi poštuju ili slijede ovu praksu koja je i zakonska obaveza. Time bi se izbjegla obaveza dostavljanja ovjerenih kopija rješenja o registraciji poslovnog subjekta ili izvoda iz sudskog registra poslovnih subjekata koja su već prethodne godine/godina dostavljeni Službi za strance.

FBiH i RS: PREPORUKA

Služba za poslove sa strancima je već formirala pojedine registre stranih lica i u njih unijela podatke koji se odnose na njihov položaj u pravnim licima. U skladu s tim, potrebno je stvoriti praksu međusobne komunikacije i koordiniranog rada između Službe za poslove sa strancima i sudova nadležnih za registraciju poslovnih subjekata. Sudovi su Zakonom obavezni dostavljati potpune informacije o registraciji/izmjeni podataka nadležnoj Službi za strance. Time bi se izbjegla obaveza dostavljanja ovjerenih kopija rješenja o registraciji poslovnog subjekta ili izvoda iz sudskog registra poslovnih subjekata koja su već prethodne godine/godina dostavljeni Službi za strance.

RADNA DOZVOLA

Radna dozvola ne može biti izdata u specifičnim slučajevima bez potpisanog ugovora o radu*

FBiH i RS: PROBLEM

Na međunarodnim tenderima za građevinske i montažerske radove koje raspisuju pravna lica iz BiH u najvećem broju slučajeva poslove dobivaju strana pravna lica koja nemaju sjedište u BiH. Razlog tome je da za specifične industrije u BiH nema kvalifikovane radne snage, te se javlja potreba za angažmanom stranih državljanina čije je znanje potrebno pri implemen-

¹⁰ Službeni glasnik BiH, broj 42/04, Službene novine FBiH 27/05, 68/05 i 43/09, Službeni glasnik RS, 42/05, Službeni glasnik BD, br.15-05 B.

taciji tih projekata. Projekti mogu trajati i nekoliko godina i za vrijeme njihovog trajanja strana pravna lica u BiH angažuju vlastite kadrove, strane državljane, koji posjeduju specifične vještine. Da bi ovi zaposlenici stranog pravnog lica, koji u BiH ostaju duže od 3 mjeseca, mogli dobiti radnu dozvolu Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH propisuje da oni moraju prethodno zaključiti ugovor o radu sa poslodavcem u BiH.

FBiH i RS: PREPORUKA

U drugim zemljama postoji mogućnost izdavanja radne dozvole po osnovu izaslanja/detašmana iz matične zemlje gdje strani državljanin ima zasnovan stalni radni odnos, a po potrebi može biti angažovan na projektima koje njegova kompanija realizuje u drugoj zemlji. Postoje dva rješenja ovog problema: (i) izmijeniti Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH član 84. stav o. tako da on glasi „stranci koji obavljaju poslove vezane za isporuku, montažu i servis mašina ili opreme, ako njihov rad ne traje duže od 6 mjeseci neprekidno niti duže ukupno od dvije godine sa prekidima“, ili (ii) izmijeniti Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH i dozvoliti izdavanje radne dozvole u BiH po osnovu uvjerenja o privremenom izaslanju iz matične zemlje koje izdaje nadležno Ministarstvo rada bez da strano lice mora prethodno zaključiti ugovor o radu sa poslodavcem u BiH.

Neusaglašenost zakona i prakse vezano za postupak izdavanja radne dozvole prije odobrenja privremenog boravka u KS*

FBiH: PROBLEM

Članovi 77. i 80. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH ne predviđaju potrebu da strani državljanin prvo mora doći lično u BiH i prijaviti svoj boravak da bi pokrenuo postupak dobivanja radne dozvole prije odobrenja privre-

menog boravka, te tako poslodavac može pokrenuti proceduru izdavanja radne dozvole. Član 7. Zakona o zapošljavanju stranaca FBiH i praksa Službe za zapošljavanje KS nalažu da se u postupku izdavanja radne dozvole po prvi put treba dostaviti potvrda o prijavi mjesta boravka, što je navedeno i na formalnom obrascu¹¹ zahtjeva za izdavanje radne dozvole kod Službe. S tim u vezi, u decembru 2008. godine, Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH dostavilo je dokument¹² svim kantonalnim službama za zapošljavanje navodeći: "Federalno ministarstvo rada i socijalne politike smatra da se do usklađivanja Zakona o zapošljavanju stranaca primjenjuju odredbe Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu kako u slučaju izdavanja radne dozvole prije odobrenja privremenog boravka tako i u slučaju izuzetaka od posjedovanja iste".

FBiH: PREPORUKA

Potrebno je uskladiti Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH i Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH po pitanju izdavanja radne dozvole po prvi put za strane državljanine. U prelaznom periodu potrebno je da Služba za zapošljavanje KS postupa u skladu sa dokumentom dostavljenim od strane Ministarstva rada i socijalne politike FBiH.

Nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju radnog vremena stranog državljanina u KS*

FBiH: PROBLEM

U dosadašnjoj praksi Služba za zapošljavanje KS odbijala je produžiti radnu dozvolu stranom državljaninu čije puno radno vrijeme traje manje od 40 sati sedmično. Stranac može dobiti radnu dozvolu na radno vrijeme od 20 sati sedmično samo ukoliko će preraspodjela njegovog radnog vremena biti takva da će obavljati po-

¹¹ <http://www.juszzks.com.ba/ba/zahtjev-za-izdavanje-radne-dozvole.html>

¹² Dopis broj 03-34/10-1979/08.

slove na dva različita radna mjesta u dvije različite države. U odluci koju će osnivač donijeti, a u kojoj će biti izvršena preraspodjela radnog vremena stranog državljanina, mora biti pojašnjeno da je njegovo fizičko prisustvo na radnom mjestu moguće i logično u obje države. Pored navedenog, neophodno je dostaviti dokaze o zaposlenju u drugoj državi. Prijava stranog državljanina koji je dobio radnu dozvolu vrši se na 20 sati sedmično samo ukoliko su dostavljeni dokazi da je strani državljanin zaposlen i u inostranstvu. Ukoliko se dokaz ne dostave, prijava se mora izvršiti na 40 sati sedmično.

Navedena praksa je u suprotnosti sa pozitivnim propisima. Zakonom o zapošljavanju stranaca FBiH nije određeno radno vrijeme na koje zaposlenik strani državljanin mora biti angažovan kako bi dobio radnu dozvolu. Član 29. Za-

kona o radu FBiH¹³, kojim su regulisani radni odnosi, predviđa da puno radno vrijeme zaposlenika ne može biti duže od 40 sati sedmično, što predstavlja gornju granicu trajanja punog radnog vremena. Puno radno vrijeme ne može biti duže od 40 sati sedmično, ali nema smetnje da se ono kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu utvrdi u kraćem trajanju. Ne postoji zakonsko ograničenje da puno radno vrijeme traje i manje od 40 sati sedmično, jer regulisanje ovog pitanja je u isključivoj nadležnosti poslodavca.

FBiH: PREPORUKA

Neophodno je uskladiti praksu i postupati u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima. Druga mogućnost je usvajanje pravila kojim će biti utvrđene donje granice trajanja punog radnog vremena stranog zaposlenika.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> • Nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju trajanja postupka odobrenja i produženja privremenog boravka 	<ul style="list-style-type: none"> • Neophodno je da Služba za strance postupa u skladu sa Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH, te u skladu s tim odluči o zahtjevu za odobrenje i produženje privremenog boravka podnesenog izravno nadležnoj organizacionoj jedinici Službe u roku od 30 dana 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo sigurnosti BiH • Nadležna organizacijska Služba za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti BiH
<ul style="list-style-type: none"> • Nedosljednost u sprovođenju zakona i nekoordiniranost državnih organa i institucija u razmjeni informacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je stvoriti praksu međusobne komunikacije i koordiniranog rada između Službe za poslove sa strancima i sudova nadležnih za registraciju poslovnih subjekata 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo sigurnosti BiH • Nadležni sudovi • Nadležna organizacijska Služba za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti BiH
<ul style="list-style-type: none"> • Radna dozvola ne može biti izdata u specifičnim slučajevima bez potpisanog ugovora o radu 	<ul style="list-style-type: none"> • Postoje dva rješenja ovog problema: (i) izmijeniti Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH član 84., ili (ii) izmijeniti Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH i dozvoliti izdavanje radne dozvole u BiH po osnovu uvje- 	<ul style="list-style-type: none"> • Parlamentarna skupština BiH i Parlament FBiH • Nadležna ministarstva

¹³ Službene novine FBiH, broj 43/99.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
	renja o privremenom izaslanju iz matične zemlje koje izdaje nadležno Ministarstvo rada bez da strano lice mora prethodno zaključiti ugovor o radu sa poslodavcem u BiH	
<ul style="list-style-type: none"> • Neusaglašenost zakona i prakse vezano za postupak izdavanja radne dozvole prije odobrenja privremenog boravka u BiH 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je uskladiti Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH i Zakon o zapošljavanju stranaca FBiH po pitanju izdavanja radne dozvole po prvi put za strane državljane. U prelaznom periodu potrebno je da Služba za zapošljavanje KS postupa u skladu sa dokumentom dostavljenim od strane Ministarstva rada i socijalne politike FBiH 	<ul style="list-style-type: none"> • Nadležna ministarstva • Služba za zapošljavanje KS
<ul style="list-style-type: none"> • Nepostupanje u skladu sa pozitivnim propisima po pitanju radnog vremena stranog državljanina 	<ul style="list-style-type: none"> • Neophodno je uskladiti praksu i postupati u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima. Druga mogućnost je usvajanje pravila kojim će biti utvrđene donje granice trajanja punog radnog vremena stranog zaposlenika 	<ul style="list-style-type: none"> • Parlament FBiH • Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH • Služba za zapošljavanje KS

6.3. ZAKON O IZVRŠNOM POSTUPKU

UVOD

U BiH izvršni postupak je regulisan zakonima o izvršnom postupku koji su donešeni na nivou entiteta i to: Zakon o izvršnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH" broj 32/03 i 33/06), Zakon o izvršnom postupku RS ("Službeni glasnik RS" broj 59/03, 85/03 i 64/05) i Zakon o izvršnom postupku Brčko Distrikta ("Službeni glasnik Brčko Distrikta" broj 8/00, 1/01, 5/02, 8/03, 19/07 i 2/08).

Međutim, iako je ova materija regulisana na entitetskom nivou, tekst sva tri gore pomenuta zakona je skoro identičan. Naime, u pitanju su samo neznatne razlike između navedenih entitetskih zakona.

Izvršni postupak u BiH još nema pažnju koju zaslužuje, a jedan je od velikih problema i samih institucija. Problem je u velikom broju nerišenih predmeta, koji raste iz godine u godinu, umjesto da se smanjuje, čak i ako se izuzmu tzv. komunalni predmeti.

Obzirom da je po svojoj prirodi izvršni postupak – hitni postupak, rokovi i njihova sprovedba, predstavljaju istovremeno jedan od glavnih problema Zakona o izvršnom postupku (u daljem tekstu Zakon), jer se u pravilu ne poštuju.

Samo kao primjer, navodi se da je Sud po pravilu dužan da o prijedlogu za izvršenje odluči u roku od osam dana, a o prigovoru u roku od 15 dana od dana ispunjavanja uvjeta da se o prigovoru odluči (Zakon FBiH).

U nastavku teksta su identifikovani neki od nedostataka Zakona o izvršnom postupku i u FBiH i RS na koje ukazuju članice VSI.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE:

Utvrđivanje dužnikove imovine ne obuhvata vjerodostojnu ispravu*

FBiH I RS: PROBLEM

Prema Zakonu tražilac izvršenja može u prijedlogu za izvršenje koje se zasniva na izvršnoj

ispravi zahtijevati da sud, prije donošenja rješenja o izvršenju, traži od samog izvršenika i drugih lica da sudu dostave podatke o imovini izvršenika. Takva mogućnost nije predviđena ukoliko se prijedlog za izvršenje zasniva na vjerodostojnoj ispravi, iz čega proizlazi da tražilac izvršenja ne može zahtijevati od suda da od izvršenika i drugih lica traži informacije o izvršenikovoj imovini. U praksi se vjerodostojne isprave često koriste za pokretanje izvršnog postupka (posebno mjenica).

FBiH I RS: PREPORUKA

Potrebno je proširiti Zakon i pored izvršnih obuhvatiti i vjerodostojne isprave kod postupka utvrđivanja dužnikove imovine.

Zloupotreba postupka povodom prigovora protiv rješenja o izvršenju*

FBiH I RS: PROBLEM

Član 50. Zakona određuje da u slučaju kada je rješenje o izvršenju doneseno na osnovu vjerodostojne isprave izvršenik može prigovorom pobijati takvo rješenje, pri čemu prigovor mora biti „obrazložen“. Stav 4. ovog člana određuje da, ako se rješenje o izvršenju pobija u potpunosti ili samo u dijelu kojim je utvrđeno postojanje potraživanja, prijedlog za izvršenje će se smatrati tužbom, u kojem slučaju će sud postupati po odredbama parničnog postupka, što praktično znači da će se predmet uputiti parničnom odjeljenju na rješavanje. Prema stavu 5. istog člana, ukoliko izvršenik uloži ovakav prigovor sud će odgoditi izvršenje i nastaviti će ga na prijedlog tražioca izvršenja tek nakon pravosnažnosti rješenja ukoliko tražilac izvršenja uspije sa tužbom. Ovakvo zakonsko rješenje u praksi se pokazalo neadekvatnim budući da ostavlja prostora dužnicima da ulaganjem neosnovanih prigovora odgađaju plaćanje obaveza, te nepotrebno produžavaju sudske procese. Naime, zakon ne precizira na koji način i u kojoj mjeri prigovor mora biti obrazložen tako

da dužnik, odnosno izvršenik, u prigovoru može iznositi bilo kakve navode bez obzira na njihovu osnovanost ili tačnost. Ovakvo zakonsko rješenje je posebno neprimjereno u slučaju mjenice i čeka, čija je svrha upravo brza naplata potraživanja.

FBIH I RS: PREPORUKA

Potrebno je Zakonom onemogućiti navedeno odugovlačenje sa naplatom potraživanja, prvenstveno u slučaju mjenice i čeka, na primjer, tako što se u slučaju ulaganja prigovora na rješenje o izvršenju izvršni postupak neće obustaviti već će se izvršenik (a ne tražilac izvršenja) uputiti na parnicu. Druga eventualna solucija bi bila da se izvršeniku onemogući iznošenje proizvoljnih i neosnovanih navoda u prigovorima tako što će se ograničiti da u parničnom postupku mogu isticati samo navode koji su navedeni u prigovoru.

Nejasno definisano utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti*

FBIH I RS: PROBLEM

Zakon predviđa da lica koja imaju pravo da budu namirena iz prodajne cijene nepokretnosti mogu predložiti da se izvršenje obustavi ako utvrđena vrijednost nepokretnosti ne pokriva ni djelimično iznos potraživanja tražioca izvršenja. U praksi pojam „djelimičan iznos potraživanja“ dovodi do različitog tumačenja od strane sudova.

FBIH I RS: PREPORUKA

Da bi se otklonile nedoumice oko obustave izvršenja neophodno je jasnije definisati značenje „djelimičan iznos potraživanja povjerioca“, odnosno tačno naznačiti u kojem iznosu/procentu potraživanja se radi, npr. 1/3 ili sl.

Zloupotreba postupka utvrđivanja prodajne cijene

FBIH I RS: PROBLEM

Zakon propisuje da se lica koja se namiruju u postupku prodaje mogu sporazumjeti izjavom

datom na zapisnik da se nepokretnost može prodati nadmetanjem i za cijenu nižu od one navedene u određenim stavovima Zakona. U praksi često dolazi do zloupotrebe i unaprijed dogovorenih licitacija između rangiranih lica.

FBIH I RS: PREPORUKA

Potrebno je urediti ove slučajeve na način da se obezbijedi mehanizam za spriječavanje uočenih zloupotreba.

Izvršenje na pokretnim stvarima*

FBIH I RS: PROBLEM

Kod izvršenja na pokretnim stvarima u praksi se često dešava da izvršenik, kako bi izbjegao izvršenje, otuđi pokretnu stvar. Konkretno, ovaj problem se u praksi najčešće javlja kod izvršenja nad motornim vozilima. Da bi izbjegao vraćanje duga, tuženi može prodati motorno vozilo prije postupka namirenja i na taj način izbjeći izvršavanje svojih obaveza prema tražiocu izvršenja.

FBIH I RS: PREPORUKA

Regulativom bi trebalo predvidjeti zabilježbu izvršenja na putničkom motornom vozilu kod nadležnog Ministarstva unutrašnjih poslova u kartonu vozila, odnosno u saobraćajnoj dozvoli. Tako bi se izbjegla prodaja vozila prije namirenja tražioca izvršenja, kao i mogućnost fiktivnog otuđenja vozila putem davanja punomoći drugim licima.

Pravila vođenja i održavanja licitacije nisu definisana*

FBIH I RS: PROBLEM

Zakonom je regulisan način prodaje i ročište za nadmetanje i prodaju, ali članovi Zakona ne sadrže odredbe o pravilima vođenja i održavanja licitacije. U praksi se dešava da od pet zainteresovanih kupaca pojave se tri „kupca“ koji odmah ponude cijenu koja je znatno iznad procijenjene vrijednosti. Prilikom formiranja liste

tri najpovoljnija ponuđača, ponude ostalih kupaca se ne uzimaju u obzir. Kasnije tri najpovoljnija ponuđača odustaju od kupovine i sud kod trećeg ročišta donosi rješenje o obustavi postupka izvršenja sa svim posljedicama ponovnog pokretanja izvršnog postupka (npr. zastara).

FBiH i RS: PREPORUKA

Da bi se izbjegle zloupotrebe postupka licitacije, potrebno je Zakonom detaljno regulisati sam tok licitacije, jer svaki sud određuje zasebno uslove i tok licitacije.

Različito tumačenje odredbe kod prodaje nepokretnosti*

FBiH i RS: PROBLEM

Zakon navodi da na trećem ročištu „nepokretnost se može prodati bez ograničenja najniže cijene“. Sudovi različito tumače ovu odredbu, gdje se ponekad dozvoljava kupovina za 1,00 KM, a nekada ne.

FBiH i RS: PREPORUKA

Potrebno je Zakonom jasno definisati šta znači odredba da se nepokretnost „može prodati bez ograničenja najniže cijene“.

Različita praksa sudova prilikom donošenja rješenja o namirenju*

FBiH i RS: PROBLEM

Pojedini sudovi donose rješenja da se kupac namiruje za iznos od 1,00 KM (koji dozvoljavaju kupovinu za 1,00 KM), a drugi da se kupac namiruje u visini procijenjene vrijednosti nepokretnosti, bez obzira za koju cijenu je kupljena ista.

FBiH i RS: PREPORUKA

Potrebno je Zakonom jasno definisati rješenje o namirenju, odnosno odrediti za koliko je povjerilac namiren ukoliko isti i kupi založenu nepokretnost.

Nepotpune informacije o zaduženju dužnika*

FBiH i RS: PROBLEM

Zakonima je propisano da dužnik može ovjerenom ispravom dati saglasnost da se, radi naplate potraživanja povjerioca, zaplijeni dio njegove plate i da se isplati neposredno povjeriocu na način određen u toj ispravi. Takva isprava ima pravno dejstvo rješenja o izvršenju (ovjerenica i poslana preporučeno s povratnicom). Praksa je potvrdila kao najveći problem, osim u slučajevima kad poslodavci jednostavno ne postupaju po saglasnosti, da poslodavci ovjeravaju potvrde o plati za neograničen broj zaduženja jednog radnika te da prilikom svakog novog zaduženja ne daju novom povjeriocu informaciju o već postojećem zaduženju. To stvara situaciju da i povjerilac koji je prvi dobio potvrdu o plati i ovjerenu saglasnost, u slučaju aktiviranja saglasnosti, ne može istu realizovati jer su naknadne saglasnosti već došle na prinudnu naplatu. Situacija se još komplikuje sa žirantima (potencijalna obaveza koja, kad se aktivira, postaje stvarna).

FBiH i RS: PREPORUKA

Potrebno je da se Zakonom precizira da su poslodavci dužni, u potvrdi o visini primanja radnika navesti sva već postojeća zaduženja, stvarna i potencijalna, te da povjerilac koji je prvi dobio ovjerenu saglasnost ima pravo prvenstva u prinudnoj naplati sa plate.

Rok neprecizno definisan u oblastima: Namirenje izvršenja*

FBiH i RS: PROBLEM

Zakon nalaže da se u postupku namirenja, namirenju tražioca izvršenja pristupa odmah nakon donošenja rješenja o dosudi. Obzirom da nije predviđen konkretan rok, u praksi ostavlja mogućnost za različite interpretacije.

FBiH i RS: PREPORUKA

Zakon bi trebao jasno definisati rok za namirenje tražioca izvršenja (15, 30 ili 60 dana).

Ročišta za diobu***FBiH I RS: PROBLEM**

Nakon ispunjenja određenih uslova Zakona, sud određuje ročište za diobu cijene ako ima više od jednog tražioca izvršenja ili trećih lica koja imaju prava na namirenje. Zakonom nije predviđen konkretan rok u kojem sud mora zakazati ročište za diobu cijene.

FBiH i RS: PREPORUKA

Potrebno je definistati konkretan rok u kojem sud mora zakazati ročište za diobu cijena.

Rješenje o namirenju***FBiH I RS: PROBLEM**

Zakon nalaže da namirenje tražioca izvršenja i drugih lica kojima pripada pravo na namirenje sudija "bez odlaganja" odlučuje rješenjem nakon održanog ročišta.

FBiH i RS: PREPORUKA

Potrebno je definistati konkretan rok u kojem sud mora zakazati ročište za diobu cijena.

Vjerodostojna isprava ne obuhvata račun i izvod iz poslovnih knjiga za sva pravna lica**FBiH I RS: PROBLEM**

Prema Zakonu o izvršnom postupku FBiH I RS-a, vjerodostojna isprava je pored mjenice i čeka i račun i izvod iz poslovnih knjiga, ali samo za cijenu komunalnih usluga isporuke vode, toplotne energije i odvoza smeća. U ranijim zakonima nije bilo ovih ograničenja, pa je nejasno zašto su pravna lica iz komunalnih oblasti sada stavljena u privilegovan položaj u odnosu na ostala pravna lica.

FBiH i RS: PREPORUKA

Potrebno je proširiti pojam vjerodostojne isprave na račun i izvod iz poslovnih knjiga na sva pravna lica, bez izuzetka.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> • Utvrđivanje dužnikove imovine ne obuhvata vjerodostojnu ispravu 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je proširiti Zakon i pored izvršnih obuhvatiti i vjerodostojne isprave kod postupka utvrđivanja dužnikove imovine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo pravde BiH
<ul style="list-style-type: none"> • Zloupotreba postupka povodom prigovora protiv rješenja o izvršenju 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je Zakonom onemogućiti navedeno odugovlačenje sa naplatom potraživanja, prvenstveno u slučaju mjenice i čeka, na primjer tako što se u slučaju ulaganja prigovora na rješenje o izvršenju izvršni postupak neće obustaviti već će se izvršenik (a ne tražilac izvršenja) uputiti na parnicu. Druga eventualna solucija bi bila da se izvršeniku onemogući iznošenje proizvoljnih i neosnovanih navoda u prigovorima tako što će se ograničiti da u parničnom postupku mogu isticati samo navode koji su navedeni u prigovoru. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo pravde BiH • Nadležni sudovi

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none">• Nejasno definisano utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti	<ul style="list-style-type: none">• Da bi se otklonile nedoumice oko obustave izvršenja neophodno je jasnije definisati značenje „djelimičan iznos potraživanja povjerioca“, odnosno tačno naznačiti u kojem iznosu/procentu, npr. 1/3 ili sl. potraživanja se radi.	<ul style="list-style-type: none">• Ministarstvo pravde BiH• Entitetska ministarstva pravde
<ul style="list-style-type: none">• Zloupotreba postupka utvrđivanja prodajne cijene	<ul style="list-style-type: none">• Potrebno je urediti ove slučajeve na način da se obezbijedi mehanizam za spriječavanje uočenih zloupotreba.	<ul style="list-style-type: none">• Nadležni sudovi
<ul style="list-style-type: none">• Izvršenje na pokretnim stvarima	<ul style="list-style-type: none">• Regulativom bi trebalo predvidjeti zabilježbu izvršenja na putničkom motornom vozilu kod nadležnog Ministarstva unutrašnjih poslova u kartonu vozila, odnosno u saobraćajnoj dozvoli. Tako bi se izbjegla prodaja vozila prije namirenja tražioca izvršenja kao i mogućnost faktičkog otuđenja vozila putem davanja punomoći drugim licima.	<ul style="list-style-type: none">• Nadležna ministarstva unutrašnjih poslova FBiH i RS• Nadležna ministarstva pravde FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none">• Pravila vođenja i održavanja licitacije nisu definisana	<ul style="list-style-type: none">• Da bi se izbjegle zloupotrebe postupka licitacije, potrebno je Zakonom detaljno regulisati sam tok licitacije, jer svaki sud određuje zasebno uslove i tok licitacije.	<ul style="list-style-type: none">• Nadležna ministarstva pravde FBiH i RS• Nadležni sudovi
<ul style="list-style-type: none">• Različito tumačenje odredbe kod prodaje nepokretnosti	<ul style="list-style-type: none">• Potrebno je zakonom jasno definisati šta znači odredba da se nepokretnost „može prodati bez ograničenja najniže cijene“.	<ul style="list-style-type: none">• Ministarstva pravde FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none">• Različita praksa sudova prilikom donošenja rješenja o namirenju	<ul style="list-style-type: none">• Potrebno je Zakonom jasno definisati rješenje o namirenju, odnosno odrediti za koliko je povjerilac namiren ukoliko isti i kupi založenu nepokretnost.	<ul style="list-style-type: none">• Ministarstvo pravde BiH• Nadležna ministarstva pravde FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none">• Nepotpune informacije o zaduženju dužnika	<ul style="list-style-type: none">• Potrebno je da se Zakonom precizira da su poslodavci dužni, u potvrdi o visini primanja radnika navesti sva već	<ul style="list-style-type: none">• Nadležna ministarstva pravde entiteta

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
	postojeća zaduženja, stvarna i potencijalna, te da povjerilac koji je prvi dobio ovjerenu saglasnost ima pravo prvenstva u prinudnoj naplati sa plate.	
<ul style="list-style-type: none"> • Rok neprecizno definisan u oblastima: o Namirenje izvršenja o Ročišta za diobu o Rješenje o namirenju 	<ul style="list-style-type: none"> o Zakon bi trebao jasno definisati rok za namirenje tražioca izvršenja (15, 30 ili 60 dana). o Potrebno je definisati konkretan rok u kojem sud mora zakazati ročište za diobu cijena o Treba odrediti konkretan rok kod rješenja o namirenju umjesto "bez odlaganja" npr. u roku od 15 ili 30 dana, 	<ul style="list-style-type: none"> o Nadležni sudovi o Nadležni sudovi o Nadležni sudovi
<ul style="list-style-type: none"> • Vjerodostojna isprava ne obuhvata račun i izvod iz poslovnih knjiga za sva pravna lica 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je proširiti pojam vjerodostojne isprave na račun i izvod iz poslovnih knjiga na sva pravna lica, bez izuzetka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nadležni sudovi

6.4. ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

UVOD

U periodu od izdavanja „Bijele knjige“ 2009. godine do danas nije bilo izmjena Zakona o privrednim društvima FBiH, niti Zakona o privrednim društvima RS. S tim u vezi, nije bilo niti pomaka u otklanjanju nedostataka na koje je ukazano u „Bijeloj knjizi“ 2009. godine.

Stoga u nastavku se navode neki od problema koji su već ranije identifikovani u „Bijeloj knjizi“ 2009. godine, te novi problemi sa kojima se članice VSIa susreću u svakodnevnom poslovanju.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE:

Osnivanje ogranka/podružnice stranog pravnog lica*

FBiH: PROBLEM

U skladu sa važećim pravnim propisima u FBiH strani osnivači imaju mogućnost osnovati ili svoje supsidijarno društvo ili svoje predstavništvo (čije su aktivnosti ograničene na istraživanje tržišta, obavljanje propagandnih i informativnih poslova i predstavljanje stranog lica).

Zakon o privrednim društvima u FBiH, za razliku od Zakona o privrednim društvima u RS i Zakona o preduzećima Brčko Distrikta BiH, ne predviđa mogućnost osnivanja ogranka/podružnice („branch office“) stranog pravnog lica. U FBiH mogućnost osnivanja podružnica predviđena je samo za domaća pravna lica.

RS i BD

Zakon o privrednim društvima u RS i Zakon o preduzećima Brčko Distrikta BiH predviđa mogućnost osnivanja ogranka/podružnice („branch office“) stranog pravnog lica.

FBiH: PREPORUKA

Zakon o privrednim društvima FBiH bi trebao stvoriti pravni okvir za osnivanje ogranka/podružnice stranim pravnim licima, kao što je pre-

dviđeno i u drugim jurisdikcijama u svijetu i regionu (Hrvatska, Srbija, Makedonija i dr.).

Također, imajući u vidu da Zakon o privrednim društvima u RS i Zakon o preduzećima Brčko Distrikta BiH predviđaju ovu mogućnost, potrebno je uskladiti zakonski okvir FBiH sa propisima drugog entiteta i Brčko Distrikta.

Zabrana finansiranja kupovine dionica*

FBiH i BD: PROBLEM

Postojeći Zakon o privrednim društvima u FBiH u samo jednoj odredbi, u članu 237. reguliše zabranu finansiranja kupovine dionica, zabranjujući dioničkom društvu da daje i garantuje avanse, zajmove i kredite za prodaju svojih dionica. Ova zabrana nije eksplicitno predviđena za društvo sa ograničenom odgovornošću, ali se shodnom primjenom odredaba ovog Zakona na društva sa ograničenom odgovornošću može zaključiti da zabrana vrijedi i za ovaj oblik društva. Slična situacija je u Brčko Distriktu BiH.

U novom Zakonu o privrednim društvima RS ovo pitanje je nešto preciznije regulisano i za dioničko društvo i za društvo sa ograničenom odgovornošću. Nepreciznost regulacije zabrane finansiranja kupovine dionica, naročito u FBiH, stvara pravnu nesigurnost u pogledu dozvoljenosti određenih pravnih poslova, naročito kod preuzimanja/kupovine privrednih društava.

FBiH i BD: PREPORUKA

Finansiranje kupovine dionica/udjela potrebno je preciznije regulisati u Zakonu o privrednim društvima FBiH. Uz jasnu i preciznu formulaciju da li se zabrana odnosi i na društvo sa ograničenom odgovornošću, potrebno je jasno navesti u kojim slučajevima je zabranjeno finansiranje kupovine dionica, te pod kojim uslovima je finansiranje dozvoljeno. Uz avanse, zajmove i kredite potrebno je definisati i pojam davanja „osiguranja“ trećim licima za sticanje dionica društva. Takođe, jasna stipulacija šta se

podrazumjeva pod direktnim, a šta pod indirektnim finansiranjem dodatno bi doprinjela stvaranju pravne sigurnosti.

Sazivanje skupštine i objava obavještenja

FBiH: PROBLEM

Prema članu 242. Zakona o privrednim društvima u FBiH, obavještenje o dnevnom redu, mjestu, datumu i vremenu održavanja skupštine, te načinu davanja punomoći i načinu glasanja na skupštini mora biti objavljeno najmanje u jednom dnevnom listu koji se izdaje u FBiH, najkasnije 20 dana prije datuma određenog za zasjedanje skupštine.

RS

U članu 272. stav Zakona o privrednim društvima RS objavu poziva predviđa samo kao izuzetak kod otvorenih akcionarskih društava, ukoliko je takva mogućnost određena osnivačkim aktom, pri čemu se uz ovaku objavu, poziv obavezno objavljuje i na internet stranici društva.

FBiH: PREPORUKA

Član 242. potrebno je prilagoditi na način da se ova odredba proširi, tako što će se navesti potrebni minimalni tiraž dnevnog lista koji se izdaje u FBiH. Ova odredba bi omogućila potpuniju informisanost dioničara, te njihovo aktivnije učešće u radu skupštine društva i ostvarivanju njihovih zakonskih prava.

Dostava materijala dioničarima za skupštinu dioničara*

FBiH: PROBLEM

Zakon o privrednim društvima u FBiH u članu 244. ne definiše u potpunosti potrebu da se zajedno sa prijedlogom dnevnog reda, podnesu i prijedlozi odluka koji se uvrštavaju u dnevni red skupštine dioničara. Problem ostvarenja prava uvida u materijale skupštine postoji u slijedećim slučajevima: (i) ukoliko nadzorni

odbor nije objavio obavještenje o sazivanju skupštine dioničara na zahtjev podnesen od strane ovlaštenih lica; (ii) u slučaju da pet mjeseci po isteku poslovne godine nadzorni odbor nije sazvaio skupštinu radi izjašnjavanja o godišnjem izvještaju društva.

RS

U Republici Srpskoj, članom 272. Zakona o privrednim društvima definisano je da se pisani poziv za redovnu skupštinu mora dostaviti najkasnije 30 i najranije 60 dana prije dana održavanja sjednice, odnosno za vanrednu najkasnije 15 i najranije 30 dana. Uz poziv se moraju dostaviti finansijski izvještaji, revizorski, izvještaj upravnog odbora o poslovanju, prijedlog izmjene statuta. Izuzetno kod ličnog dostavljanja, moguće je da se na web strani društva objavi poziv i materijal, kao i da se poziv objavi u novinama, u kojim slučajevima društvo osigurava kopiju finansijskog izvještaja, revizorski, izvještaj upravnog odbora i dr., svakom akcionaru koji to zahtjeva, u sjedištu društva u redovno radno vrijeme. Tako da ovaj problem faktički ne postoji u RS.

FBiH: PREPORUKA

U navedenim slučajevima potrebno je da podnosilac zahtjeva koji je ovlašten neposredno sazvati skupštinu dioničara bude obavezan utvrditi prijedloge odluka i tako omogućiti potpuno ostvarenje prava uvida u dokumente iz člana 247. Zakona o privrednim društvima u FBiH.

Stavljanje na raspolaganje kopije materijala dioničarima za skupštinu dioničara

FBiH: PROBLEM

Zakon o privrednim društvima u FBiH u članu 247. ne definiše u potpunosti potrebu da se zajedno sa pravom uvida u isprave za skupštinu, dioničaru omogući da mu se na zahtjev moraju staviti na raspolaganje kopije spomenutih isprava.

RS

Kao što je već rečeno, u Zakonu o privrednim društvima RS, u slučaju ličnog dostavljanja poziva, uz poziv se dostavljaju i kopije materijala za skupštinu, dok se u slučaju objave poziva na web strani društva ili u novinama, kopija materijala za skupštinu osigurava svakom akcionararu koji to zahtjeva, u sjedištu društva u redovno radno vrijeme.

FBiH: PREPORUKA

Član 247. Zakona o privrednim društvima u FBiH potrebno je proširiti u smislu da se doda odredba prema kojoj se svakom dioničaru na njegov zahtjev mora staviti na raspolaganje kopija spomenutih isprava. Na ovaj način bi se dioničarima na potpuniji način omogućilo ostvarivanje ovog prava. Istovremeno bi se uskladili zakonski okvir FBiH i RS.

Povjerenje članovima nadzornog odbora*

FBiH: PROBLEM

Članom 259. stav 2. Zakona o privrednim društvima u FBiH predviđeno je da se predsjednik i članovi nadzornog odbora imenuju na period od četiri godine, s tim da po isteku perioda od dvije godine od dana imenovanja, skupština društva glasa o povjerenju članovima nadzornog odbora. Obzirom da se u istom članu Zakona daje i mogućnost da se predsjednik i članovi nadzornog odbora mogu razriješiti i prije isteka mandata, proizlazi da je nepotrebno obavezno izjašnjavanje o povjerenju po isteku dvogodišnjeg mandata.

RS

Za razliku od ovoga, članom 302. Zakona o privrednim društvima RS je predviđeno da mandat članovima upravnog odbora (u RS ne postoji nadzorni odbor, ali upravni ima jednaka ovlaštenja) može da prestane na svakoj godišnjoj skupštini ako ne bude usvojen godišnji izvještaj o poslovanju. Također, član 318. predviđa

da član upravnog odbora može biti razrješen odlukom skupštine sa navođenjem razloga ili bez, ako akcionari smatraju da je to u najboljem interesu društva.

FBiH: PREPORUKA

Korigovati član 259. stav 2. Zakona o privrednim društvima u FBiH i brisati odredbu kojom se utvrđuje potreba sazivanja skupštine radi obaveznog izjašnjavanja o povjerenju članovima nadzornog odbora po isteku dvogodišnjeg mandata.

Dobna granica članova nadzornog odbora*

FBiH: PROBLEM

Zakonom o privrednim društvima u FBiH u članu 260. definisana je starosna granica za izbor članova nadzornog odbora, a koja iznosi 65 godina. Obzirom da članovi nadzornog odbora imaju specifičnu ulogu, prvenstveno vrše funkciju nadzora, i da se radni vijek generalno produžava, starosnu granicu za članove nadzornog odbora treba produžiti. Zakon o radu u FBiH predviđa mogućnost zaposlenja i nakon 65 godina života, dok je u državnim propisima o izboru sudija i tužilaca krajnja starosna granica utvrđena na 70 godina.

RS

U RS ne postoji starosna granica za izbor članova upravnog odbora.

FBiH: PREPORUKA

Sa tendencijom produženja radnog vijeka i u skladu sa drugim važećim zakonima u FBiH, potrebno je Zakonom produžiti starosnu granicu za izbor članova nadzornog odbora na minimalno 70 godina.

Limitiranje imenovanja za člana nadzornog odbora*

FBiH: PROBLEM

Zakon o privrednim društvima FBiH u članu 264. stav 1. predviđa da direktor i član uprave

dioničkog društva ne može biti predsjednik i član nadzornog odbora ili upravnog odbora u privrednim društvima ili institucijama, uključujući, ali i ne ograničavajući se na: fondove, banke, agencije, komisije. Ova odredba je vjerovatno imala za cilj sprječavanje sukoba interesa, što svakako ima smisla u slučaju kada se radi o jednom društvu. Međutim, ovako koncipirana odredba je veoma restriktivna i nepotrebno limitira prava vlasnika da odredi jedno/isto lice da ga zastupa u nadzornom odboru njegovog supsidijara ili u više nadzornih odbora njegovih supsidijarnih društava, u slučaju kada se radi o povezanim društvima.

RS

Pitanje sukoba interesa u RS riješeno je na način da je u članu 36. Zakona o privrednim društvima RS ograničeno članstvo u upravnom odboru u drugom privrednom društvu konkurentne djelatnosti, osim ako dobiju odobrenje skupštine nakon što skupština bude upoznata o postojanju eventualnog sukoba interesa.

FBiH: PREPORUKA

Potrebno je izmjeniti pomenutu odredbu, te od postojećeg ograničenja izuzeti povezana društva, uzimajući u obzir specifičnosti državnog i privatnog vlasništva.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> Osnivanje ogranka/podružnice stranog pravnog lica 	<ul style="list-style-type: none"> Zakon o privrednim društvima FBiH bi trebao omogućiti osnivanje ogranka/podružnice stranim pravnim licima, kao što je predviđeno i u drugim jurisdikcijama u svijetu i regionu (Hrvatska, Srbija, Makedonija i dr.). Također, imajući u vidu da Zakon o privrednim društvima u RS i Zakon o preduzećima Brčko Distrikta BiH predviđaju ovu mogućnost, potrebno je uskladiti zakonski okvir FBiH sa propisima drugog entiteta i Brčko Distrikta. 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva FBiH
<ul style="list-style-type: none"> Zabrana finansiranja kupovine dionica (FBiH i Brčko Distrikt) 	<ul style="list-style-type: none"> Finansiranje kupovine dionica/udjela potrebno je preciznije regulisati u Zakonu o privrednim društvima FBiH. Uz jasnu i preciznu formulaciju da li se zabrana odnosi i na društvo sa ograničenom odgovornošću, potrebno je jasno navesti u kojim slučajevima je zabranjeno finansiranje kupovine dionica, te pod kojim uslovima je finansiranje dozvoljeno. 	<ul style="list-style-type: none"> Komisija za vrijednosne papire FBiH
<ul style="list-style-type: none"> Sazivanje skupštine i objava obavještenja 	<ul style="list-style-type: none"> Član 242. potrebno je prilagoditi na način da se ova odredba proširi, tako što će se navesti potrebni minimalni tiraž 	<ul style="list-style-type: none"> Komisija za vrijednosne papire FBiH

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
	<p>dnevnog lista koji se izdaje u FBiH. Ova odredba bi omogućila potpuniju informisanost dioničara, te njihovo aktivnije učešće u radu skupštine društva i ostvarivanju njihovih zakonskih prava.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dostava materijala dioničarima za skupštinu dioničara 	<ul style="list-style-type: none"> • U navedenim slučajevima potrebno je da podnositelj zahtjeva koji je ovlašten neposredno sazvati skupštinu dioničara bude obavezan utvrditi prijedloge odluka i tako omogućiti potpuno ostvarenje prava uvida u dokumente iz Člana 247. Zakona o privrednim društvima u FBiH. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komisija za vrijednosne papire FBiH
<ul style="list-style-type: none"> • Stavljanje na raspolaganje kopije materijala dioničarima za skupštinu dioničara 	<ul style="list-style-type: none"> • Član 247. Zakona o privrednim društvima u FBiH potrebno je proširiti u smislu da se doda odredba prema kojoj se svakom dioničaru na njegov zahtjev mora staviti na raspolaganje kopija spomenutih isprava. Na ovaj način bi se dioničarima na potpuniji način omogućilo ostvarivanje ovog prava. Istovremeno bi se uskladili zakonski okvir FBiH i RS. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komisija za vrijednosne papire FBiH
<ul style="list-style-type: none"> • Povjerenje članovima nadzornog odbora 	<ul style="list-style-type: none"> • Korigovati član 259. stav 2. Zakona o privrednim društvima u FBiH i brisati odredbu kojom se utvrđuje potreba sazivanja skupštine radi obaveznog izjašnjavanja o povjerenju članovima nadzornog odbora po isteku dvogodišnjeg mandata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komisija za vrijednosne papire FBiH
<ul style="list-style-type: none"> • Dobna granica članova nadzornog odbora 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa tendencijom produženja radnog vijeka i u skladu sa drugim važećim zakonima u FBiH, potrebno je Zakonom produžiti starosnu granicu za izbor članova nadzornog odbora na minimalno 70. godina. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komisija za vrijednosne papire FBiH

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none">• Limitiranje imenovanja za člana nadzornog odbora	<ul style="list-style-type: none">• Potrebno je izmjeniti pre-restriktivnu odredbu o sprječavanju sukoba interesa, te od postojećeg ograničenja izuzeti povezana društva, uzimajući u obzir specifičnosti državnog i privatnog vlasništva.	<ul style="list-style-type: none">• Komisija za vrijednosne papire FBiH

6.5. ZAKON O TRŽIŠTU VRIJEDNOSNIH PAPIRA/HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

UVOD

Pravni okvir za tržišta kapitala BiH, koje se odnose na tržišta vrijednosnih papira, se može naći u propisima FBiH i RS. Pomenuti propisi regulišu osnovna pitanja koja se odnose na definicije termina, učesnika, institucija i njihove organe, prava i obaveze u pogledu tržišta kapitala u BiH i to putem Zakona o tržištu vrijednosnih papira u FBiH i Zakona o tržištu hartija od vrijednosti RS. Prisustvo inostranih investitora na tržištu kapitala zahtijeva usklađivanje propisa sa ostalim tržištima na kojima su prisutni investitori.

Neki od nedostataka Zakona o tržištu vrijednosnih papira u FBiH i Zakona o tržištu hartija od vrijednosti RS, a koji utiču na profesionalne posrednike i investitore su identifikovani u nastavku teksta.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE

Upis i uplata dionica

FBiH: PROBLEM

Zakon o privrednim društvima, član 135., predviđa da se uplata dionica nove emisije u novcu može vršiti u ratama, u roku koji ne može biti duži od "šest mjeseci" od dana donošenja rješenja Komisije za vrijednosne papire FBiH o uspješnoj emisiji dionica. Prema Zakonu o tržištu vrijednosnih papira u FBiH, emisija dionica se smatra uspješnom ako je iznos koji je odlukom o emisiji određen kao najmanji iznos za uspješnost emisije, upisan i uplaćen.

FBiH: PREPORUKA

Potrebno je uskladiti tekstove Zakona o privrednim društvima FBiH i Zakona o tržištu vrijednosnih papira FBiH na način da se Zakon o privrednim društvima FBiH poziva na Zakon o tržištu vrijednosnih papira FBiH, a ne određuje vremenski period.

Pregledom legislative u regiji uočeno je da je u Hrvatskoj ovaj rok postavljen na tri mjeseca računajući od dana određenog za početak roka za upis, što zapravo ubrazava proceduru registracije dioničkih društava i završetak procedure. Također, tri mjeseca je dovoljan vremenski period da se uplate sredstva investitora koji su htjeli sudjelovati u povećanju kapitala.

Rok za podnošenje zahtjeva za odobravanje javne ponude dionica

FBiH: PROBLEM

Zakon o privrednim društvima FBiH, član 143. stav 2., predviđa da je nadzorni odbor dioničkog društva dužan podnijeti Komisiji za vrijednosne papire FBiH zahtjev za odobravanje javne ponude dionica najkasnije 30 dana od dana donošenja odluke o povećanju osnovnog kapitala. Zakonom o tržištu vrijednosnih papira FBiH, rok utvrđen za podnošenje zahtjeva za odobrenje javne ponude dionica je 90 dana od dana donošenja odluke o emisiji, odnosno 60 dana prije dana određenog odlukom emitenta za početak upisa i uplate vrijednosnih papira.

FBiH: PREPORUKA

Potrebno je uskladiti rokove između Zakona o privrednim društvima FBiH i Zakona o tržištu vrijednosnih papira FBiH na način da se Zakon o privrednim društvima FBiH poziva na rokove navedene u Zakonu o tržištu vrijednosnih papira FBiH.

Upisivanje prenosa prava iz hartija od vrijednosti

RS: PROBLEM

Prema Zakonu o tržištu hartija od vrijednosti prenos hartija od vrijednosti u vezi sa poslovima koji su zaključeni na berzi i drugom uređenom javnom tržištu ne može trajati duže od tri radna dana od dana zaključenja posla.

RS: PREPORUKA

Potrebno je iz obaveznog poravnanja izuzeti prenose hartija od vrijednosti nastale kao rezultat pogreške kod unosa naloga u berzanski sistem, kako bi se na taj način zaštitili investitori.

Obavljanja brokerskih poslova**RS: PROBLEM**

Prema Zakonu o tržištu hartija od vrijednosti RS, brokersko-dilerske poslove obavlja akcionarsko društvo koje ima sjedište u RS i na osnovu izdate dozvole od Komisije za hartije od vrijednosti za obavljanje navedenih poslova.

Dozvola za obavljanje poslova sa hartijama od vrijednosti izdata berzanskom posredniku u FBiH i BD BiH važi i na teritoriji RS, uz uslov da berzanski posrednik ispunjava uslove za osnivanje i poslovanje propisane ovim zakonom i uz poštivanje principa reciprociteta.

FBiH: PROBLEM

Prema Zakonu o tržištu vrijednosnih papira FBiH, profesionalni posrednik ili banka sa dozvolom dobijenom u BiH, a izvan FBiH, od Komisije za vrijednosne papire može tražiti dozvolu za obavljanje poslova sa vrijednosnim papirima na području FBiH. Dakle dozvola iz RS važi u FBiH, bez da su obavezni registrovati dioničko društvo i imati sjedište u FBiH, uz uslov poštovanja principa reciprociteta.

FBiH i RS: PREPORUKA

Uskladiti Zakon o tržištu hartija od vrijednosti RS sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira FBiH. Omogućiti bankama i profesionalnim posrednicima, koji imaju dozvolu za obavljanje poslova sa vrijednosnim papirima u BiH, a izvan RS, da dobiju odobrenje Komisije za hartije od vrijednosti za obavljanje istih poslova i na području RS, kako bi se mogao implementirati princip reciprociteta predviđen u oba zakona, te da se omogući potpuna kontrola Komisijama nad radom profesionalnih posrednika.

Problem objavljivanja prospekta**RS: PROBLEM**

U postupku emisije javnom ponudom postoji problem kod upoznavanja javnosti sa bivšim i budućim poslovanjem emitenta i planovima u postupku emisije hartija od vrijednosti, pa emitent ne može kvalitetno ocjeniti zainteresovanost javnosti za ulaganje u hartije koje će biti predmet javne emisije. Emitentu je zabranjeno objavljivanje prospekta prije odobrenja od strane Komisije, pa se na taj način javnost može upoznati sa prospektom tek nakon što je donesena odluka o broju akcija hartija i cijeni po kojoj će se one izdati. Na ovaj način emitent ne može formalno ispitati zainteresovanost javnosti za novu emisiju koju priprema.

RS: PREPORUKA

Uvođenjem pojma „preliminarnog prospekta“ omogućilo bi se da se šira javnost upozna sa kompanijom koja planira da izda hartije od vrijednosti javnom emisijom prije samog podnošenja zahtjeva Komisiji za hartije od vrijednosti, te da iskaže interes za investiranje. Na taj način, emitent bi mogao procijeniti zainteresovanost javnosti. Preliminarni prospekt sadrži jednake podatke kao i prospekt izuzev cijene, broja hartija koje se emituju, kao i roka trajanja emisije. Komisija bi usvajala preliminarni prospekt i emitent ne bi smio objavljivati preliminarni prospekt prije odobrenja Komisije. Nakon što emitent utvrdi interes javnosti, odlučuje o nedostajućim dijelovima prospekta (cijena, broj hartija koje se emituju, kao i rok trajanja emisije) te ga podnosi Komisiji na odobrenje. Ovo ne bi bila obavezujuća odredba, te bi se omogućilo da emitenti sačinjavaju samo prospekt bez preliminarnog prospekta.

Konkretan prijedlog izmjene:

U članu 14. dodaje se stav 2. koji glasi: "Preliminarni prospekt sadrži iste elemente kao i prospekt, izuzev elemenata iz člana 16. alineja a, v, g, e, ž kao i člana 18.

Nemogućnost upravljanja portfeljom na drugim tržištima

RS: PROBLEM

Dosadašnji član 126. Zakona onemogućava brokerskim kućama koje rade upravljanje portfeljom da kupuju klijentu hartije od vrijednosti na stranim tržištima, jer se te hartije od vrijednosti ne mogu držati na računu kod Centralnog registra hartija od vrijednosti RS.

RS: PREPORUKA

U članu 126. dodaje se stav 7. koji glasi: „Berzanski posrednik koji obavlja poslove upravljanja portfeljom hartija od vrijednosti dužan je hartije od vrijednosti klijenata, kojima se trguje na tržištima van RS, držati na kastodi računu - u svoje ime, a za račun klijenata.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
FBiH <ul style="list-style-type: none"> • Upis i uplata dionica 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je uskladiti tekstove Zakona o privrednim društvima FBiH i Zakona o tržištu vrijednosnih papira FBiH na način da se Zakon o privrednim društvima FBiH poziva na Zakon o tržištu vrijednosnih papira FBiH, a ne određuje vremenski period. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH
<ul style="list-style-type: none"> • Rok za podnošenje zahtjeva za odobranje javne ponude dionica 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je uskladiti rokove između Zakona o privrednim društvima FBiH i Zakona o tržištu vrijednosnih papira FBiH na način da se Zakon o privrednim društvima FBiH poziva na rokove navedene u Zakonu o tržištu vrijednosnih papira FBiH. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH
RS <ul style="list-style-type: none"> • Upisivanje prenosa prava iz hartija od vrijednosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je iz obaveznog poravnanja izuzeti prenose hartija od vrijednosti nastale kao rezultat pogreške kod unosa naloga u berzanski sistem, kako bi se na taj način zaštitili investitori. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH
FBiH i RS <ul style="list-style-type: none"> • Obavljanja brokerskih poslova 	<ul style="list-style-type: none"> • Uskladiti Zakon o tržištu hartija od vrijednosti RS sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira FBiH. Omogućiti bankama i profesionalnim posrednicima, koji imaju dozvolu za obavljanje poslova sa vrijednosnim papirima u BiH, a izvan 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija FBiH • Komisija za vrijednosne papire FBiH • Ministarstvo finansija RS • Komisija za hartije od vrijednosti RS

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
	<p>RS, da dobiju odobrenje Komisije za hartije od vrijednosti za obavljanje istih poslova i na području RS, kako bi se mogao implementirati princip reciprociteta predviđen u oba zakona, te da se omogući potpuna kontrola Komisijama nad radom profesionalnih posrednika.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Problem objavljivanja prospekta 	<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenjem pojma „preliminarnog prospekta“ omogućilo bi se da se šira javnost upozna sa kompanijom koja planira da izda hartije od vrijednosti javnom emisijom prije samog podnošenja zahtjeva Komisiji za hartije od vrijednosti, te da iskaže interes za investiranje. Na taj način, emitent bi mogao procijeniti zainteresovanost javnosti. Komisija bi usvajala preliminarni prospekt i emitent ne bi smio objavljivati preliminarni prospekt prije odobrenja Komisije. Nakon što emitent utvrdi interes javnosti, odlučuje o nedostajućim dijelovima prospekta (cijena, broj hartija koje se emituju, kao i rok trajanja emisije), te ga podnosi Komisiji na odobrenje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija RS • Komisija za hartije od vrijednosti RS
<ul style="list-style-type: none"> • Nemogućnost upravljanja portfeljom na drugim tržištima 	<ul style="list-style-type: none"> • U članu 126. dodaje se stav 7. koji glasi: „Berzanski posrednik koji obavlja poslove upravljanja portfeljom hartija od vrijednosti dužan je hartije od vrijednosti klijenata, kojima se trguje na tržištima van RS, držati na kastodi računu - u svoje ime, a za račun klijenata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija RS • Komisija za hartije od vrijednosti RS

6.6. POREZI

UVOD

Nedosljednost i složenost sistema oporezivanja i dalje je jedan od najvećih problema sa kojima se suočavaju strani investitori pilikom investiranja sredstava u BiH. Poseban uvid u neusklađenost poreskih propisa na različitim nivoima imaju oni investitori koji posluju na području cijele BiH. Kada je u pitanju jednostavnost plaćanja poreza, BiH se nalazi na 154. poziciji od ukupno 181 zemlje¹⁴.

Nažalost, u odnosu na prošlu godinu nisu učinjena velika poboljšanja u oblasti poreza.

Nekoliko poboljšanja je primjetno, a odnose se na sljedeće:

- U BD donesen je novi Zakon o porezu na dobit i Zakon o porezu na dohodak i stupio je na snagu 01.01.2011. godine,

- Pravilnikom o registraciji i identifikaciji poreskih obveznika u RS¹⁵ moguće je kod Poreske uprave izvršiti registraciju stranog pravnog lica koje obavlja djelatnost i ima stalno mjesto poslovanja u RS,

- Izmjenama Pravilnika o dodjeljivanju identifikacionih brojeva i poreskoj registraciji poreskih obveznika na teritoriji FBiH¹⁶ stvorene su pretpostavke za poresku registraciju poslovnih jedinica nerezidentnih pravnih lica.

Međutim, bez obzira na ovaku složenost sistema oporezivanja, RS je u julu 2010. godine izmjenila Zakon o porezu na dohodak, a značajna izmjena je bila u smanjenju ličnog odbitka sa 300,00 KM na 250,00 KM, a i u decembru 2010. godine su donešene izmjene i dopune Zakon o porezu na dohodak i Zakona o doprinosima koje se primjenjuju od 01.02.2011. godine. Ovim izmjenama je ukinut lični odbitak, stopa poreza sa 8% povećana je na 10% i stopa doprinosa sa 30,6% povećana na 33%. Ovakvo

česte izmjene zakona stvaraju nesigurnost za inostrane investiore.

Kako bi se olakšalo poslovanje društvima koja obavljaju poslovnu djelatnost na teritoriji cijele BiH potrebno je izvršiti harmonizaciju poreskih propisa na nivou države.

Osim poreza, poslovanje stranih investitora u BiH dodatno komplikuju i opterećuju i mnogobrojne različite kantonalne i općinske takse. Naime, postoji veliki broj pojedinačnih taksi koje se plaćaju na općinskom i kantonalnom nivou, a propisi o plaćanju taksi su različiti u pojedinim općinama i kantonima, što stvara probleme i velike troškove stranim investitorima koji posluju na teritoriji cijele BiH.

Stoga je potrebno harmonizovati i propise o taksama, a broj i iznose taksi revidirati i smanjiti.

U nastavku su navedeni konkretni problemi iz oblasti poreza sa kojima se susreću članice VSIa, kao i preporuke.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE

Primjena međunarodnih sporazuma*

FBiH: PROBLEM

Zakon o Porezu na dobit FBiH predviđa primjenu međunarodnih sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koji imaju prioritet u odnosu na odredbe Zakona. Međutim, po instrukcijama Poresne uprave FBiH za primjenu porezne olakšice koja proističe iz međunarodnog Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, poreski obveznici su dužni da za svaku poslovnu situaciju u kojoj se može primijeniti određena porezna olakšica traže saglasnost Ministarstva finansija i trezora BiH. Ovo je rezultiralo velikim brojem zahtjeva upućenih Ministarstvu finansija i trezora BiH za dobijanje saglasnosti o primjeni ovih sporazuma i dugom periodu čekanja na izdavanje saglasnosti poreskim obveznicima.

¹⁴ PricewaterhouseCoopers Istraživanje: Plaćanje poreza 2009

¹⁵ „Službeni glasnik RS“ broj 25/10

¹⁶ „Službene novine FBiH“ broj 83/10

RS

Za primjenu poreske olakšice koja proističe iz primjene međudržavnih sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, propisana je komplikovana procedura. Poreski obveznici koriste obrazac „Zahtjev za nižu poresku stopu, oslobađanje od poreza ili povrat poreza po osnovu prihoda od usluga, kamata i autorskih prava, prema ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između BiH i“ koji dostavljaju korisniku prihoda na ovjeru kod nadležnog organa i ovjeren obrazac korisnik prihoda dostavlja isplatiocu prihoda. Takođe je potrebno dostaviti dokument kojim se potvrđuje da je ino dobavljač registrovan za vršenje djelatnosti koju fakturiše, a često se dešava da u zemlji potpisnici ugovora ne postoji takva vrsta dokumenta i da nadležni organ ne popuni u potpunosti navedeni obrazac.

FBiH i RS: PREPORUKA

Neophodno je da Ministarstvo finansija i trezora BiH objavi sve važeće Sporazume o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, Sporazume sa zemljama koji su usvojeni a nisu još uvijek ratifikovani i Sporazume za koje je proces usvajanja u toku. Svi bilateralni Sporazumi bi trebali biti pohranjeni u jedinstven registar/centralnu bazu i javno dostupni svim poreznim obveznicima. Takođe, predlažemo da se pojednostavi procedura za primjenu međudržavnih sporazuma u RS. Dovoljan uslov za oslobađanje od poreza po odbitku ili korištenje niže stope za obračun poreza treba da bude potvrda o rezidentnosti i Izjava ino dobavljača da je stvarni korisnik prihoda, a da se obrazac koji se sada koristi stavi van snage.

Obustaviti primjenu instrukcije Porezne uprave FBiH, po kojoj se za svaku poslovnu situaciju u kojoj se može primijeniti određena porezna olakšica, koja proističe iz međunarodnog Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, poresni obveznici trebaju tražiti saglasnost Ministarstva finansija i trezora BiH.

POREZ NA DOHODAK**Nejasne zakonske odredbe poreza na dohodak i doprinosa za socijalno osiguranje*****FBiH i RS: PROBLEM**

Najveći problemi u provedbi Zakona o doprinosima FBiH i RS nastaju u slučajevima kada poslodavac sa sjedištem u jednom entitetu za pošljava fizičko lice sa prebivalištem u drugom entitetu.

RS

Zakon o doprinosima RS je propisao da je obveznik doprinosa fizičko lice - rezident RS koje je zaposleno kod pravnog ili fizičkog lica rezidenta RS ili pravnog i fizičkog lica sa sjedištem u drugom entitetu, distriktu ili državi.

Ukoliko isplata ličnog primanja podliježe obavezi plaćanja doprinosa isti se prijavljuju i plaćaju prema mjestu ostvarenja dohotka, što dovodi do problema u postupku ostvarivanja određenih prava koja pripadaju obveznicima doprinosa.

Ovo je posebno izraženo kod lica koja imaju mjesto rada u jednom entitetu, a prebivalište u drugom entitetu.

Plaćanje poreza na lična primanja se vrši prema prebivalištu rezidenta, a za nerezidenta prema mjestu ostvarenja prihoda. Izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak („Službeni glasnik RS“, broj 71/10) dopunjen je član 5. stavom 6. u kojem su od prethodno navedenog pravila izuzeti obveznici poreza na dohodak nerezidenti iz FBiH i BD koji ostvaruju dohodak u zajedničkim institucijama i javnim preduzećima BiH koja se nalaze na teritoriji RS. Ova odredba ima diskriminirajući karakter, jer pravi razliku između obveznika u zavisnosti od poslodavca.

Uplata poreza na dohodak se vrši prema opštini prebivališta obveznika na način da se uplata vrši na jedinstveni račun javnih prihoda, sa istom oznakom vrste prihoda, istim periodom za koji se vrši uplata, uz jedinu razliku šifre

opštine. Ovakav način plaćanja i podnošenja poreskih prijava nameće isplatiocima vođenje obimnih paralelnih evidencija, što dovodi do dodatnih troškova, usporava efikasnost i otvara mogućnost grešaka, kako kod isplatioca prihoda, tako i kod banaka.

FBiH

Propisi FBiH su definisali da je obveznik doprinosa fizička osoba - nerezident FBiH koji na teritoriji FBiH u radnom odnosu kod pravne ili fizičke osobe - rezidenta FBiH.

Ako se doprinosi obračunavaju prema propisima FBiH, zaposlenici sa prebivalištem u RS tada nisu u mogućnosti da ostvare pravo na zdravstveno osiguranje i na osiguranje od nezaposlenosti.

Ukoliko se obračun i uplata doprinosa vrši djelimično prema propisima FBiH, a djelimično po propisima RS, tada se praktično krše propisi FBiH.

Ministarstvo finansija FBiH je dalo tumačenje da poslodavac se sjedištem u FBiH, za zaposlenike koji imaju prebivalište u RS, uplatu doprinosa vrši na sljedeći način:

- za penzijsko-invalidsko osiguranje da se uplaćuje u Fond PIO/MIO FBiH,
- za zdravstveno osiguranje 9 % u Fond solidarnosti FBiH, a u Fond zdravstvenog osiguranja RS 91 %,
- doprinos za osiguranje od nezaposlenosti 30 % Zavodu za zapošljavanje FBiH, a 70% Zavodu za zapošljavanje RS.

Međutim, ovakav način uplate doprinosa nije u skladu sa Zakonom o doprinosima RS, te zaposlenici čije je prebivalište u ovom entitetu ne mogu ostvariti prava po osnovu osiguranja.

Zavod za zapošljavanje RS je uputio zvaničan dopis Službi za zapošljavanje FBiH da ovaj Zavod neće priznavati pravo na novčanu naknadu licima koja su bila zaposlena kod poslodavca na teritoriji FBiH, a prebivalište im je u RS, unatoč činjenici da je poslodavac platio doprinos za slučaj nezaposlenosti na račun Zavoda za zapošljavanje RS.

Samo u slučaju kad je poslodavac platio sve doprinose (kao u slučaju radnika zaposlenih u zajedničkim organima BiH), Zavod RS će priznati pravo na novčanu naknadu.

FBiH i RS: PREPORUKA

Sistem doprinosa treba da bude uređen na takav način da prvenstveno omogućava ostvarenje prava zaposlenika po osnovu osiguranja, što se postiže usmjeravanjem doprinosa prema mjestu prebivališta zaposlenika.

Potrebno je u Zakonu o doprinosima FBiH, RS i BD precizirati obavezu plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje fizičkih lica sa prebivalištem na teritoriju FBiH, RS i BD, a koji dohodak ostvaruju u drugoj administrativnoj jedinici, kao i mjesto i način ostvarivanja njihovih socijalnih prava (zdravstveno, penziono, dječiji doplatak, nezaposlenost).

Potrebno je pojednostaviti proceduru podnošenja poreskih prijava u RS.

Neusklađenost Zakona o porezu na dohodak u pogledu poreskih oslobađanja, visini ličnog odbitka i poreskih stopa na nivou entiteta i BD

RS, FBiH i BD: PROBLEM

	REPUBLIKA SRPSKA	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE	DISTRIKT BRČKO
• Topli obrok	• Oporezivo, a neoporezivo ukoliko se topli obrok sprema u vlastitom restoranu ili nabavlja od strane lica registrovanog za „katering“, a najviše do 3,5 KM dnevno ili 77 KM mjesečno	• Neoporezivo 2% prosječne neto plate u FBiH	• Oporezivo
• Prevoz	• Neoporezivo do iznosa koji je određen posebnim propisom, odnosno u visini stvarno plaćenih troškova prevoza javnim prevoznim sredstvom	• Neoporezivo do iznosa koji je određen posebnim propisom	• Oporezivo
• Regres za godišnji odmor	• Oporezivo	• Neoporezivo do 70% plaće zaposlenog ili prosječne tromjesečne neto plate u FBiH	• Oporezivo
• Iznos mjesečnog ličnog odbitka	• Od 01.02.2011. nema ličnog odbitka	• 300,00 KM Samo za rezidente	• Od 01.01.2011. odbitak 300,00 KM
• % poreza na dohodak	• Od 01.02.2011. stopa poreza je 10%	• 10%	• 10%

FBiH, RS, BD: PREPORUKA

Izvršiti harmonizaciju propisa na nivou države!

Strani državljani koji su u radnom odnosu u matičnoj zemlji a koji rade u BiH*

FBiH i RS: PROBLEM

U FBiH i RS nejasne su zakonske odredbe za oporezivanje stranih državljana koji su u radnom odnosu u matičnoj zemlji, a izaslani su u BiH i koji obaveze za socijalno osiguranje plaćaju u matičnoj zemlji. Zbog različitih sistema socijalnog osiguranja u matičnoj zemlji iz koje

dolazi uposlenik u BiH, nije jasno da li i koji doprinosi koje uposlenik plati u matičnoj zemlji mogu biti priznati za umanjenje porezne osnovice u FBiH ili RS.

Prema Zakonima o porezu na dohodak FBiH i RS stranci predstavljaju porezne rezidente i imaju pravo na porezne odbitke kao i ostali obveznici sa prebivalištem u FBiH i RS.

FBiH

Pravilnikom o dodjeljivanju identifikacionih brojeva i poreznoj registraciji poreznih obveznika na teritoriju FBiH¹⁷ uvedeni su privremeni

¹⁷ „Službene novine FBiH“, broj 39/02, 1/03

identifikacioni porezni brojevi. Na žalost, ovaj sistem nije zaživio, jer porezni ID brojevi nisu uvezani CIPS sistemom, te se ne može realizovati uplata.

FBiH i RS: PREPORUKA

Izvršiti harmonizaciju Zakona o porezu na dohodak na nivou entiteta i BD.

Propisati jasne procedure oporezivanja i prava na umanjenje poreske osnovice za strana fizička lica - nerezidenate.

Potrebno je u FBiH razviti sistem koji će biti uvezan sa institucijama ovlaštenim za platni promet, kako bi ova lica mogla uplaćivati svoju poreznu obavezu bez administrativnih poteškoća, a njihove uplate biti ispravno knjižene u poreznoj upravi.

POVRAT PDV-a LICIMA KOJA NEMAJU USPOSTAVLJENO POSLOVANJE U BiH*

FBiH I RS: PROBLEM

Zakon o PDV-u BiH, u članu 53., predvidio je mogućnost povrata ulaznog poreza obračunatog stranim licima koja nemaju uspostavljeno poslovanje u BiH na promet dobara i usluga izvršenih od strane obveznika iz BiH ili obračunatog na uvezenu robu u BiH. Pravilnikom o primjeni Zakona o PDV-u, član 93., je dalje predviđeno da strana pravna lica koja nemaju registrovano poslovanje u BiH (prijevoznici, lica koja izlažu robu na sajmovima, avio-prijevoznici i sl.), a koja kupe dobra i prime usluge od poreznih obveznika sa područja BiH, a vezano za obavljanje djelatnosti u inostranstvu, imaju pravo na povrat PDV-a na osnovu zahtjeva kojeg podnose Upravi za indirektno oporezivanje BiH (u daljem tekstu UIO BiH).

Kako su ovim Pravilnikom obuhvaćeni samo prijevoznici, lica koja izlažu robu na sajmovima, avio-prijevoznici i slično, u praksi se dešava da UIO BiH odbija zahtjeve za povrat PDV-a koji podnose strana lica, koja nisu specifično navedena u Pravilniku. Ovdje se daje veća prednost

Pravilniku kao provedbenom aktu u odnosu na Zakon o PDV koji ima veću pravnu snagu. Pri tome se UIO BiH ne upušta u razmatranje koja su to "slična" lica na koja se navedena odredba Pravilnika također odnosi.

Nadalje, javno nije dostupan spisak zemalja, niti procedure po kojoj domaća pravna lica, PDV obveznici mogu dobiti povrat PDV-a.

FBiH i RS: PREPORUKA

UIO BiH treba postupati u skladu sa Zakonom o PDV i odobriti povrat PDV-a svim licima koja nemaju uspostavljeno poslovanje u BiH i koja ispunjavaju uslove propisane Zakonom. Sva eventualna ograničenja u povratu PDV-a stranim licima treba definisati Zakonom o PDV i samo dalje razraditi i pojasniti Pravilnikom primjenu Zakona o PDV. UIO BiH takođe, treba pojasniti koja su to „slična“ strana lica navedena u Pravilniku koja također imaju pravo na povrat PDV-a obračunatog i plaćenog u BiH. Pojašnjenje treba biti u skladu sa EU direktivama u vezi indirektnog oporezivanja, odnosno u skladu sa načinom povrata PDV-a u zemljama EU koje primjenjuju navedene direktive.

Objaviti spisak zemalja iz kojih je moguć povrat PDV za domaća pravna lica - PDV obveznike.

IZDAVANJE MIŠLJENJA OD STRANE UIO BiH

FBiH i RS: PROBLEM

Članom 50. Zakona o postupku indirektnog oporezivanja i članom 4. Uputstva o uslovima i postupku davanja mišljenja definisan je vremenski okvir kada se može podnijeti zahtjev za izdavanje mišljenja iz čega proizilazi da se isti ne može podnijeti u slučaju kada je određena radnja već preduzeta, odnosno podnešena PDV prijava po određenoj radnji. Ovim se poreskim obveznicima uskraćuje mišljenje, odnosno stav UIO BiH oko rješavanja određenih dilema, jer je uz zahtjev potrebno priložiti određenu dokumentaciju, a to znači da su određene radnje već preduzete.

Mišljenja i stavovi ne objavljuju se na web stranici UIO BiH, što otežava primjenu Zakona i često se stavovi dani od pojedinih službi/sektora UIO razlikuju što stvara dilemu i dovodi u zabludu poreske obveznike.

FBIH I RS: PREPORUKA

Član 50. Zakona o postupku indirektnog oporezivanja i član 4. Uputstva o uslovima i postupku davanja mišljenja treba izmjeniti na način da se mišljenje može tražiti u svim slučajevima do momenta početka postupka kontrole, bilo potpune ili djelimične.

Data mišljenja, sa rezimiranim tekstom prethodno postavljenog pitanja, trebalo bi objavljivati na web stranici UIO BiH, s tim da se ne moraju objavljivati podaci o obvezniku kome je dato mišljenje. Na ovaj način bi se ostvarila jedna od funkcija UIO BiH čiji rad treba da bude transparentan, a što bi omogućilo bolju informisanost poreskih obveznika i dosljednu primjenu poreskih zakona.

NEEFIKASNA PRINUDNA NAPLATA PREKO DUŽNIKOVIH BANKOVNIH RAČUNA*

FBIH I RS: PROBLEM

Kako kompanije mogu imati više transakcijskih računa kod različitih banaka, u praksi dolazi do problema kod prinudne naplate. Često se kompaniji dužniku u postupku prinudne naplate blokira samo jedan transakcijski račun što, istovremeno, dužniku ostavlja mogućnost da nastavi nesmetano izvršavati svoje finansijske obaveze prema drugim kompanijama preko ostalih računa koje je otvorio u drugim bankama.

U slučaju prinudne naplate, blokada jednog dužnikovog transakcijskog računa ne znači automatsku blokadu svih njegovih bankovnih računa koje je otvorio kod drugih banaka. Dodatni je problem što se prinudna naplata na teret jedne kompanije dužnika ne vrši samo na jednom mjestu, u samo jednoj od dužnikovih banaka.

U takvim slučajevima insolventni poslovni subjekat je u poziciji da lično bira koje će dospjele obaveze i kojim redoslijedom izmirivati. To je suprotno odredbama entitetskih Zakona o finansijskom plaćanju koji propisuju tačan redoslijed plaćanja obaveza insolventnog dužnika.

Blokadom samo jednog dužnikovog računa poslovni subjekt bi trebao imati tretman nelikvidnog učesnika u platnom prometu u svim drugim bankama gdje je otvorio bankovne račune, i svi njegovi bankovni računi bi trebali biti blokirani do konačnog izmirenja svih obaveza po osnovu prinudne naplate. Što nelikvidni dužnik ima više računa otvorenih kod više banaka to je postupak prinudne naplate potraživanja za povjerioce komplikovaniji, neefikasniji i stvara pravnu nesigurnost.

FBIH I RS: PREPORUKA

Potrebno je dograditi postojeće entitetske zakone o platnim transakcijama unošenjem mehanizama kojim bi svi bankovni računi jednog klijenta bili blokirani.

ZAKON O POREZU NA DOBIT

RS: PROBLEM

Zakon nije jasno precizirao šta su realizovani dobitci/gubici, prihodi/rashodi, koji ne ulaze u poresku osnovicu

Zakon o porezu na dobit (u daljem tekstu Zakon) se poziva na obračunsku metodu u postupku utvrđivanju poreskih prihoda i rashoda što je u skladu sa računovodstvenim propisima. Međutim, članom 6. Zakona definisano je da se u postupku utvrđivanja poreske osnovice uključuju svi prihodi iz bilo kojeg izvora izuzev prihoda iz člana 7. i nije napravljena razlika između realizovanih i nerealizovanih prihoda.

Samo je prihod/rashod po osnovu obračunskih kursnih razlika na dan bilansiranja (kao jedna od vrsta nerealizovanog prihoda/rashoda) izuzet od uključivanja u poreske prihode, odno-

sno rashode (član 14. Zakona) pozivajući se na „stvarno primljene prihode, odnosno plaćene troškove kursnih razlika“. Problem je neusklađenost člana 14. sa članom 6. Zakona.

Ostali nerealizovani prihodi/rashodi, odnosno dobici/gubici nisu jasno definisani Zakonom, mada su isti kroz Pravilnik o primjeni Zakona pojašnjeni.

Nije moguća amortizacija novonabavljenih građevinskih objekata

Članom 25. stav 1. Pravilnika o primjeni Zakona je propisano da se amortizacija za nabavljene građevinske objekte počinje računati od 1. januara naredne godine u odnosu na godinu aktiviranja sredstva. Prema računovodstvenim pravilima amortizacije se obračunava narednog mjeseca od dana stavljanja u upotrebu.

Obzirom da se radi o nekretninama koje po pravilu imaju dug korisni vijek kod obračuna amortizacije ova neusklađenost između poreskih i računovodstvenih pravila dovodi do odloženih poreskih sredstava kod obveznika koja zahtijevaju praćenje kroz dug vremenski period.

Kako je za sva druga sredstva početak obračuna amortizacije istovjetan za poreski i finansijski izvještaj, izuzimanje građevinskih objekata iziskuje vođenje dodatnih evidencija što dovodi do dodatnih troškova, a nema značajnog uticaja na javne prihode.

Pravilnikom o primjeni Zakona su pojedine odredbe drugačije definisane u odnosu na Zakon, pa stvara dileme u primjeni propisa. (član 28. stav 1. tačka ž. Zakona i član 60. stav 2. Pravilnika mjesto izvršenja usluge različito definišu).

Nejednaka praksa oporezivanja poslovnih jedinica koji imaju sjedište u drugom entitetu i BD

Oporezivanje poslovnih jedinica pravnih lica čije je sjedište na području drugog entiteta vrši se u entitetu gdje poslovna jedinica ostvaruje

oporezivu dobit, tako da se za iznos plaćene poreske obaveze umanjuje ukupna poreska obaveza pravnog lica u sjedištu.

Članom 13. stav 5. Zakona propisano je da se ostvareni poreski gubitak na području FBiH ili BD ne može odbiti od poreske osnovice tog pravnog lica u RS. Zakonom o porezu na dobit i Pravilnikom o primjeni Zakona u FBiH poslovne jedinice (PJ) su oslobođene plaćanja poreza na dobit, s tim da je propisana obaveza podnošenja porekih prijava za svaku poslovnu jedinicu, a u BD se vrši oporezivanje PJ po stopi od 10% na način da se poslovne knjige vode po gotovinskom metodu u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak što još više otežava poslovanje privrednih subjekata.

RS: PREPORUKA

Uskladiti odredbe Zakona (član 6. sa članom 14.) i izmijeniti i dopuniti Zakon, tako da se preciziraju svi nerealizovani prihodi/rashodi, odnosno dobici/gubici koji ne ulaze u poresku osnovicu.

Izmijeniti član 25. Pravilnika na način da se izuzimanje početka amortizacije novonabavljenih građevinskih objekata briše, a da je početak obračuna amortizacije narednog mjeseca od dana kada je imovina stavljena u upotrebu.

Uskladiti član 28. stav 1. tačka ž. Zakona i član 60. stav 2. Pravilnika, odnosno izvršiti usklađivanje Pravilnika sa Zakonom na način da se Pravilnikom razrade odredbe Zakona, a ne da se Pravilnikom propisuje nešto što nije regulisano Zakonom ili da je u suprotnosti sa Zakonom.

Ukinuti oporezivanje PJ čije je sjedište pravnog lica u drugom entitetu, odnosno BD ili obezbijediti primjenu člana 48. Zakona o porezu na dobit, odnosno da se podnosi jedinstvena poreska prijava prema sjedištu pravnog lica, a da se porez na dobit plaća srazmjerno udjelu u ostvarenom bruto prihodu koje poreski obveznik ostvari na teritoriji drugog entiteta ili BD.

Fiskalizacija u RS

RS: PROBLEM

Programi fiskalnih kasa ne podržavaju mogućnost davanja rabata i drugih trgovačkih popusta u maloprodaji ili zahtijevaju veoma složeno praćenje istog, što je u vremenu računara postalo besmisleno. Ovim dolazi do direktnog miješanja nadležnosti Zakona o fiskalizaciji sa Zakonom o PDV i Zakonom o zaštiti potrošača, koji navedeno dozvoljavaju.

Takođe, sličan problem se javlja i kod primjene Zakona o trgovini, gdje je kroz oblik trgovačke knjige onemogućena primjena Zakona

o PDV i Zakona o zaštiti potrošača ili bar njihova jednostavna primjena.

RS: PREPORUKA

Uskladiti Zakon o fiskalizaciji i Zakon o trgovini, odnosno njihove pravilnike i druge propise na način da ne ograničavaju ili otežavaju primjenu Zakona o PDV i Zakona o zaštiti potrošača.

FBIH: PROBLEM

U vrijeme pisanja ove sekcije, u FBiH se još uvijek nije počela primjenjivati fiskalizacija, pa stoga za ovaj entitet, preporuka izostaje.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> Primjena međunarodnih sporazuma za BiH 	<ul style="list-style-type: none"> Svi podaci o međunarodnim sporazumima da budu pohranjeni u jedinstvenu bazu i javno dostupni. Pojednostaviti proceduru prijave poreza po odbitku i oslobađanja po osnovu međunarodnih sporazuma; u FBiH obustaviti naredbu o izdavanju saglasnosti BH MFT za svaki pojedinačni slučaj. 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo finansija i trezora BiH (BH MFT) Poreska uprava Federacije BiH Federalno ministarstvo finansija Ministarstvo finansija RS
<ul style="list-style-type: none"> Nejasne zakonske odredbe poreza na dohodak i doprinosa za socijalno osiguranje 	<ul style="list-style-type: none"> Precizirati obavezu plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje fizičkih lica sa prebivalištem na teritoriju FBiH, RS i BD, a koji dohodak ostvaruju u drugoj administrativnoj jedinici, kao i mjesto i način ostvarivanja njihovih socijalnih prava - Plaćanje doprinosa prema mjestu prebivališta zaposlenika. - Harmonizacija Zakona o porezu na dohodak na nivou entiteta i BD. 	<ul style="list-style-type: none"> Entitetska ministarstva finansija
<ul style="list-style-type: none"> Neusklađenost Zakona o porezu na dohodak u pogledu poreskih oslobađanja, visini ličnog odbitka i poreskih stopa na nivou entiteta i BD 	<ul style="list-style-type: none"> Harmonizacija propisa na nivou entiteta i BD 	<ul style="list-style-type: none"> Entitetska ministarstva finansija

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> • Nejasne su zakonske odredbe za oporezivanje stranih državljana koji su u radnom odnosu u matičnoj zemlji a izaslani su u BiH, a obaveze za socijalno osiguranje plaćaju u matičnoj zemlji 	<ul style="list-style-type: none"> • Precizno propisati način oporezivanja stranih fizičkih lica i prava na umanjenje poreske osnovice. U FBiH razviti sistem koji će biti uvezan sa institucijama ovlaštenim za platni promet, kako bi ova lica mogla uplaćivati svoju poreznu obavezu bez administrativnih poteškoća. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstva finansija FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none"> • Povrat PDV-a licima koja nemaju uspostavljeno poslovanje u BiH 	<ul style="list-style-type: none"> • Pravilnikom o primjeni Zakona o PDV detaljno pojasniti pravo na povrat PDV-a, u skladu sa EU direktivama. Objaviti spisak zemalja iz kojih je moguć povrat PDV-a. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo finansija i trezora BiH • Uprava za indirektno oporezivanje BiH
<ul style="list-style-type: none"> • Izdavanje mišljenja od strane Uprave za indirektno oporezivanje BiH 	<ul style="list-style-type: none"> • Davanja mišljenja treba izmjeniti na način da se mišljenje može tražiti u svim slučajevima do momenta početka postupka kontrole, bilo potpune ili djelimične, te objavljivati ih na zvaničnoj stranici UIO. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uprava za indirektno oporezivanje BiH
<ul style="list-style-type: none"> • Neefikasna prinudna naplata preko dužnikovih bankovnih računa (RS i FBiH) 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je dograditi postojeće entitetske zakone o platnim transakcijama unošenjem mehanizama kojim bi svi bankovni računi jednog klijenta bili blokirani. 	<ul style="list-style-type: none"> • Entitetska ministarstva finansija
<ul style="list-style-type: none"> • ZAKON O POREZU NA DOBIT o Zakon nije jasno precizirao šta su realizovani dobitci/gubici, prihodi/rashodi, koji ne ulaze u poresku osnovicu o Nije moguća amortizacija novonabavljenih građevinskih objekata 	<ul style="list-style-type: none"> o Uskladiti odredbe Zakona (član 6. sa članom 14.) i izmjeniti i dopuniti Zakon, tako da se preciziraju svi nerealizovani prihodi/rashodi, odnosno dobitci/gubici koji ne ulaze u poresku osnovicu. o Izmijeniti član 25. Pravilnika na način da se izuzimanje početka amortizacije novonabavljenih građevinskih objekata briše, a da je početak obračuna amortizacije narednog mjeseca od dana kada je imovina stavljena u upotrebu. 	<ul style="list-style-type: none"> o Ministarstvo finansija RS o Poreska uprava RS o Ministarstvo finansija RS o Poreska uprava RS

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> o Nejednaka praksa oporezivanja PJ koji imaju sjedište u drugom entitetu i BD 	<p>Uskladiti član 28. stav 1. tačka ž. Zakona i član 60. stav 2. Pravilnika, odnosno izvršiti usaglašavanje Pravilnika sa Zakonom.</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ukinuti oporezivanje PJ čije je sjedište pravnog lica u drugom entitetu, odnosno BD ili obezbijediti primjenu člana 48. Zakona o porezu na dobit, odnosno da se podnosi jedinstvena poreska prijava prema sjedištu pravnog lica, a da se porez na dobit plaća srazmjerno udjelu u ostvarenom bruto prihodu koje poreski obveznik ostvari na teritoriji drugog entiteta ili BD. 	<ul style="list-style-type: none"> o Ministarstvo finansija RS o Poreska uprava RS
<ul style="list-style-type: none"> • Programi fiskalnih kasa ne podržava mogućnost davanja rabata i drugih trgovačkih popusta u maloprodaji ili zahtijevaju veoma složeno praćenje istog, što je u vremenu računara postalo besmisleno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uskladiti Zakon o fiskalizaciji i Zakon o trgovini, odnosno njihove pravilnike i druge propise na način da ne ograničavaju ili otežavaju primjenu Zakona o PDV-u i Zakona o zaštiti potrošača 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo trgovine i turizma RS • Ministarstvo finansija RS

6.7. GRADEVINSKE DOZVOLE

UVOD

Prema izvještaju Svjetske banke „Doing Business 2011.“, BiH se nalazi na 139. mjestu po jednostavnosti i brzini dobivanja građevinske dozvole, dok je prošle godine zauzimala 136. poziciju. Dakle, iako su izmjenama Zakona o prostornom planiranju (u daljem tekstu Zakon) entitetske vlade pokušale poboljšati i ubrzati proceduru dobivanja dozvola, učesnici istraživanja koje prethodi izdavanju izvještaja „Doing Business 2011.“, ocijenili su da je situacija po pitanju jednostavnosti i brzine pribavljanja dozvola u BiH ove godine čak nešto lošija u odnosu na prošlu godinu. Također, u skladu sa „Doing Business 2011.“, utvrđeno je da investitor treba kompletirati 16 procedura za dobivanje građevinske dozvole za koje je u prosjeku potrebno oko 255 dana.

U oba entiteta, napravljene su određene izmjene kada je u pitanju procedura za izdavanje građevinskih dozvola. Oba entiteta mijenjala su relevantno zakonodavstvo, te su izmjenama uvedeni novi termini sa sličnim značenjem – u FBiH „lokacijska informacija“, a u RS „lokacijski uslovi“.

U periodu od 2009. do 2010. godine u FBiH usvojene su tri izmjene Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta¹⁸. Ovim izmjenama, Vlada FBiH pokušala je pojednostaviti proces izdavanja građevinske dozvole. Po izmijenjenom Zakonu, postoje dvije alternativne procedure koje prethode podnošenju zahtjeva za izdavanje dozvole o građenju u FBiH: izdavanje urbanističke saglasnosti ili lokacijske informacije.

Procedura pribavljanje urbanističke saglasnosti je ostala ista. Nova je procedura pribavljanja lokacijske informacije, koja se u FBiH pri-

bavlja u skraćenom postupku, za razliku od RS, gdje se lokacijski uslovi pribavljaju u opštem upravnom postupku. Lokacijska informacija pribavlja se za lokaciju za koju su već utvrđeni detaljni planski dokumenti (zoning plan, regulacioni planovi, urbanistički projekti).

U FBiH, pored entitetskih zakona, postoje i kantonalni zakoni koji definišu oblast dobivanja dozvola i odobrenja, što dodatno usložnjava procedure za investitore, tako da iskustvo stečeno u jednoj opštini ne mogu primijeniti za dobivanje dozvola i u drugoj opštini. Izmjene i dopune Zakona usvojene na entitetskom nivou još uvijek nisu, kroz usklađivanje svojih zakona, preuzeli svi kantoni.

I u RS ove godine su usvojeni novi propisi u ovoj oblasti. Zakon o uređenju prostora i građenju¹⁹ nije unio suštinske promjene u odnosu na prethodni, a s obzirom na relativno kratak period primjene, kao i u FBiH, ne možemo sa preciznošću govoriti o njegovim rezultatima u praksi.

Izrada svih planova predviđenih Zakonom finansira se iz budžeta odnosnih teritorijalnih jedinica. Suština čitavog problema leži u čestom nepostojanju ovih planova, odnosno, u njihovoj nepotpunosti i/ili neusklađenosti, jer tek na osnovu njih investitori mogu dobiti lokacijske uslove u optimalnim rokovima.

Što se tiče odnosa novog i starog Zakona, postoji nekoliko izmjena unesenih novim zakonom:

1. i u RS je novim Zakonom uveden novi termin - lokacijski uslovi;
2. radi obezbjeđenja nesmetanog funkcionisanja infrastrukturnih sistema i objekata, uvedene su odredbe koje regulišu zaštitne pojaseve, gdje su pobrojani sljedeći pojasevi: putni, pružni, aerodromski, dalekovodni, cjevovodni, pojas za radio postrojenja ili veze, zaštitna zona izvorišta vode, vodotoka

¹⁸ "Službene novine FBiH", br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10

¹⁹ Službeni glasnik RS 55/10

i vodoprivrednih objekata, zaštitni po- jas za ugrožene prostore (eksplozivne i lako zapaljive materije i tečnost);

3. ako organ nadležan za izdavanje lokacijskih uslova ne izda iste u roku od 30 dana, tzv. „ćutanje uprave“, ne smatra se da su lokacijski uslovi izdati nego investitor može podnijeti žalbu kao da je zahtjev odbijen.

Poboljšanje u ovoj oblasti nije moguće bez adekvatnih novčanih sredstava i unifikacije zakonodavstva za oba bosansko-hercegovačka entiteta i Brčko Distrikt. U cilju sprovođenja ovih izmjena od iste važnosti je i imati stručan, obrazovan i odgovoran kadar, koji može da iznese sve te promjene, kao i povezane elektronske baze koje će omogućiti bržu i lakšu obradu svih potrebnih zahtjeva.

Upoređujući raniji Zakon i preporuke iz prethodnog izdanja Bijele knjige može se zaključiti da je, bez obzira na promjene Zakona, još uvijek prisutan problem nedorečenih i neusaglašenih procedura, netransparentnog postupka i neefikasnog administrativnog kadra koji bi pružio adekvatnu i pravovremenu podršku investitorima.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE

Neefikasna obrada zahtjeva*

FBIH i RS: PROBLEM

Problem prespore obrade zahtjeva za izdavanje dozvola ostaje prisutan i nakon usvajanja novih Zakona u oba entiteta. Postupanje prema investitorima razlikuje se od opštine do opštine. U manjim opštinama, gdje se bilježi manji priliv zahtjeva, službenici su spremniji pružiti podršku investitoru, dok se u razvijenim opštinama, zbog preopterećenosti, duže čeka na dozvole.

Generalno, glavni problem u procesu obrade zahtjeva predstavlja česta neusklađenost planova, zbog koje investitori ne mogu dobiti dozvole u optimalnim rokovima. Problem i dalje

predstavljaju i nedosljednosti u tumačenju Zakona, nejasna procedura, nedovoljna efikasnost i broj osoblja, nekoordinirana razmjena informacija između institucija/službenika i nerazumijevanje potreba investitora. Oscilacije u potrebnom vremenu su značajne, u nekim opštinama potrebno je 15 dana, a u drugim cijela godinu dana da se dobiju pojedina odobrenja/dozvole. Novim Zakonom u RS utvrđen je rok za izdavanje lokacijskih uslova u trajanju od 30 dana (ukoliko postoji regulacioni plan), a ako ne postoji onda 30 dana od kompletiranja zahtjeva. Ukoliko se uslovi ne daju u navedenom roku, investitor može uložiti žalbu kao da je zahtjev odbijen. Nažalost, u dosadašnjoj primjeni Zakona investitori-ćlanovi VSI-a nisu primijetili poboljšanja. U praksi, opštinski organi se često ne pridržavaju zakonskih rokova.

FBIH i RS: PREPORUKE

Poboljšanje u ovoj oblasti nije moguće bez usvajanja i međusobnog usklađivanja svih zakonom predviđenih planova, te usaglašavanja propisa za oba bosansko-hercegovačka entiteta i Brčko Distrikt, s ciljem uspostavljanja pravne sigurnosti investitora na cijelom području Bosne i Hercegovine. U cilju postizanja optimalne efikasnosti pri obradi zahtjeva jednako je važno imati stručan obrazovan i odgovoran kadar koji može da iznese sve te promjene.

U cilju poboljšanja, bilo bi dobro oformiti i povezane elektronske baze koje će omogućiti bržu i lakšu obradu svih potrebnih zahtjeva. Obzirom da su pilot projekti pokrenuti u pojedinim gradovima pokazali značajne rezultate, potrebno je primijeniti dobre prakse u svim opštinama i kontinuirano unapređivati sistem, kako je bilo i predloženo u Bijeloj knjizi za 2009.

Prenos građevinske dozvole u Kantonu Sarajevo*

FBIH: PROBLEM

Ako u toku građenja dođe od prenosa prava vlasništva nad objektom u izgradnji, prenos gra-

đevinske dozvole nije precizno definisan, ni Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta FBiH, ni Zakonom o prostornom uređenju Kantona Sarajevo. Nedorečenost Zakona dovodi do primjene različitih praksi u opštinama. Neujednačene procedure predstavljaju prepreku efikasnom procesu prenosa građevinske dozvole nad objektom.

FBiH: PREPORUKA

Da bi se otklonile nedoumice oko prenosa građevinske dozvole potrebno je u relevantnim zakonima definisati uslove za prenos građevinske dozvole sa jednog na drugog investitora. Također, potrebno je propisima o građenju na nivou FBiH i kantona propisati olakšane procedure izdavanja svih dozvola vezanih za građenje, kao i način i uslove za prenošenje građevinske dozvole od momenta izdavanja dozvole pa sve do izdavanja upotrebne dozvole, odnosno, do uplanjenja objekta.

Nejasan i nepotpun Zakon o uređenju prostora i građenju

RS: PROBLEM

Prethodnim Zakonom o uređenju prostora procedura dobijanja dozvole za građenje bila je mnogo jasnije definisana. Kompletna procedura zasnivala se na prethodno dobijenoj urbanističkoj saglasnosti koja se izdavala na osnovu urbanističko-tehničkih uslova. Tim zakonom procedura za dobijanje dozvole za građenje je bila u potpunosti opisana, a data je i jasna definicija na osnovu koje se prema uslovima iz urbanističke saglasnosti radi kompletan tehnički dokumentacija i šta treba uraditi za dobijanje dozvole za građenje, a što nije tako jasno propisano u novom Zakonu.

Kompletan procedura po novom Zakonu je podijeljena u više faza i za te faze su dati pojedinačni rokovi. Pažljiva analiza Zakona ostavlja utisak da će se procedura za dobijanje dozvole za građenje znatno produžiti kao i da će izdva-

janje finansijskih sredstava u tu svrhu biti mnogo veće. Isto tako, po novom Zakonu, nije u potpunosti jasno u koju svrhu se rade urbanističko-tehnički uslovi.

RS: PREPORUKA

Zakon izmijeniti tako da se mogu uspostaviti jasne uzročno-posljedične veze pojedinih odredbi zakona uz otklanjanje svih nejasnoća, kao i smanjenje rokova za dobijanje dozvole za građenje.

Zakonom nije definisan tretman telekomunikacionog sektora*

RS: PROBLEM

Zakon o prostornom uređenju RS ne obuhvata telekomunikacioni sektor i jasno ne definiše linijsku infrastrukturu i mobilnu mrežu. Obzirom da oblast telekomunikacione infrastrukture nije definisana Zakonom, u opštinama ne postoji jasna procedura za dobijanje dozvola u ovom segmentu. Iz tih razloga u pojedinim opštinama potrebno je 15 dana, a u drugim i do godinu dana za obradu svih dokumenta potrebnih za dobijanje dozvola. Dodatni problem je što postavljanje bazne stanice nije predviđeno prostornim planom, dok u nekim opštinama jeste predviđeno urbanističkim i regulatornim planovima, što dodatno usložnjava postupak.

FBiH

Tretman telekomunikacionog sektora u FBiH je definisan slično kao u RS, dakle, prilično nejasno. Dodatne komplikacije unosi činjenica da svaki kanton u FBiH ima svoj zakon, što uz različito tumačenje istih instituta u svakom kantonu stvara dodatne probleme investitorima.

FBiH I RS: PREPORUKA

Da bi se otklonile nedoumice u postupku dobijanja dozvola, potrebno je u Zakon o prostornom uređenju RS ugraditi odredbe o telekomunikacionoj infrastrukturi koja bi pokrivala postav-

ku mreže, opreme i objekata. U FBiH dodatno treba regulisati legislativu na lokalnom i kantonalnom nivou, te harmonizovati zakone u okviru federalne strukture. U Zakone RS i FBiH ugraditi

preciznije posebne odredbe koje regulišu postavljenje telekomunikacijskih mreža, opreme i objekata.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> • Neefikasna obrada zahtjeva 	<ul style="list-style-type: none"> • Važno je imati stručan obrazovan i odgovoran kadar koji može da iznese sve te promjene. U cilju poboljšanja bilo bi dobro oformiti i povezane elektronske baze koje će omogućiti bržu i lakšu obradu svih potrebnih zahtjeva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opštine u FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none"> • Prenos građevinske dozvole u Kantonu Sarajevo u FBiH 	<ul style="list-style-type: none"> • Relevantnim zakonima definisati uslove za prenos građevinske dozvole sa jednog na drugog investitora. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonodavna i izvršna vlast u FBiH i kantonima
<ul style="list-style-type: none"> • Nejasan i nepotpun Zakon o uređenju prostora i građenju RS 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakon izmijeniti tako da se mogu konstatovati uzročno-posljedične veze pojedinih članova zakona uz otklanjanje svih nejasnoća vezanih uz smanjenje rokova za dobijanje dozvole za građenje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonodavna i izvršna vlast u RS
<ul style="list-style-type: none"> • Zakonom nije definisan tretman telekomunikacionog sektora 	<ul style="list-style-type: none"> • Da bi se otklonile nedoumice u postupku dobivanja dozvola, potrebno je u relevantne zakone entiteta unijeti detaljnije odredbe o telekomunikacionoj infrastrukturi kojima bi se definisala postavka mreže, opreme i objekata. U FBiH dodatno treba harmonizovati zakone u okviru federalne strukture (FBiH i kantoni). 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonodavna i izvršna vlast u entitetima i kantonima

6.8. LIKVIDACIJA U FBiH I STEČAJ

ZAKON O LIKVIDACIJI FBiH

UVOD

Iako se postupak likvidacije privrednog društva sprovodi kada društvo ima dovoljno finansijskih sredstava za pokriće svih svojih obaveza, taj postupak može biti dugotrajan uslijed neprecizno definisane regulative i različitih praksi između sudova.

U posljednjih godinu dana od objavljivanja izdanja Bijele knjige za 2009. godinu, nije se ništa promijenilo kad je u pitanju Zakon o likvidaciji FBiH. I dalje isti problemi more investitore, pa u sklopu ove sekcije predlažemo iste preporuke i rješenja.

Niže su identifikovani nedostaci Zakona o likvidaciji FBiH na koje ukazuju članice VSIa za 2009. i 2010. godinu.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE

Nedorečenost procedure likvidacije*

FBiH: PROBLEM

Likvidacija privrednog društva u FBiH regulisana je Zakonom o likvidaciji i Zakonom o privrednim društvima. Postojeća regulativa ne uređuje adekvatno sam tok procedure likvidacije kao ni položaj likvidatora u toku likvidacionog postupka, odnosno radnje koje likvidator smije ili mora poduzeti. Na primjer, ne postoje pravila koja regulišu u kojem momentu likvidator može otkazati ugovore o radu uposlenicima društva koje je u likvidaciji; zatim, koje pravne poslove u ime društva likvidator može poduzeti, a koje su zabranjene (ovo se, prije svega, odnosi na preuzimanje novih obaveza u ime društva koje se ne tiču same likvidacije); u kojem momentu likvidator može početi sa unovčavanjem imovine društva i koji se način unovčavanja imovine primjenjuje, itd.

Zbog ovoga se u praksi pojavljuju mnoge poteškoće i prisutna je pravna nesigurnost. Pojedini sudovi u FBiH, u cilju popunjavanja pravnih praznina sa kojima se susreću, na aspekte likvidacionog postupka koji nisu regulisani Zakonom o likvidaciji i Zakonom o privrednim društvima primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o stečajnom postupku. Međutim, za ovakvu supsidijarnu primjenu Zakona o stečajnom postupku ne postoji odgovarajući pravni osnov što, u praksi, dovodi do različitih tumačenja i primjene odredbi Zakona o stečajnom postupku u likvidaciji.

FBiH: PREPORUKA

Potrebno je u Zakonu o likvidaciji adekvatnije urediti tok likvidacionog postupka, položaj, prava i obaveze likvidatora ili u Zakon o likvidaciji unijeti odredbu koja će omogućiti adekvatnu primjenu odredaba Zakona o stečajnom postupku na aspekte likvidacionog postupka koji nisu uređeni.

Različite prakse u sudovima po pitanju dostave dokumentacije za likvidaciju*

FBiH: PROBLEM

Regulativa ne sadrži sveobuhvatnu listu dokumentacije koju je podnosilac zahtjeva dužan podnijeti sudu uz prijedlog za otvaranje likvidacionog postupka. Zbog toga se, u velikoj mjeri, razlikuje praksa sudova. Određenu dokumentaciju bez koje pojedini sudovi ne žele ni prihvatiti prijedlog za otvaranje likvidacionog postupka, drugi sudovi uopšte ne zahtijevaju. Pored toga, nije jasno kada se i koja vrsta dokumentacije mora podnijeti u toku samog postupka²⁰.

FBiH: PREPORUKA

U Zakon o likvidacionom postupku je potrebno uvrstiti listu sve dokumentacije koju je podnosilac prijedloga za otvaranje likvidacionog

²⁰ Koji dokumenti se moraju priložiti uz sam prijedlog za otvaranje likvidacionog postupka, a šta u toku samog postupka.

postupka dužan dostaviti i precizno definisati kada se koji dokument mora dostaviti.

Različite prakse u sudovima po pitanju podnošenja potvrde o izmirenju poreznih obaveza prilikom otvaranja procesa likvidacije*

FBiH: PROBLEM

Pojedini sudovi u FBiH zahtijevaju da se, uz prijedlog za otvaranje likvidacionog postupka, podnese i potvrda o izmirenim poreznim obavezama društva izdata od strane nadležne porezne uprave. Sud u Sarajevu odbija prihvatiti prijedlog za otvaranje likvidacionog postupka bez ove potvrde. Međutim, za ovakvu praksu trenutno ne postoji adekvatno uporište u Zakonu. Drugi sudovi u FBiH ne zahtijevaju potvrdu o izmirenim poreznim obavezama društva za otvaranje postupka likvidacije, već porezna uprava, skupa sa svim ostalim povjericima društva, prijavljuje i namiruje svoja potraživanja u toku samog likvidacionog postupka.

FBiH: PREPORUKA

Potrebno je ujednačiti sudsku praksu po ovom pitanju i relevantnim propisima definisati da porezna uprava ima isti položaj kao i ostali povjerioci društva u toku likvidacije.

Tretman nepokretne imovine društva nakon okončanja postupka likvidacije

FBiH i RS: PROBLEM

Iako Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH u potpunosti izjednačava vlasnička prava stranih ulagača sa pravima domaćih pravnih i fizičkih lica u pogledu sticanja prava vlasništva i kada su u pitanju nepokretnosti, u praksi je zabilježeno više slučajeva u kojima su po okončanju likvidacionih postupaka osporavana prava stranog osnivača da se upiše kao vlas-

nik nekretnina koje su ostale kao dio likvidacione mase nakon isplate povjericila.

FBiH i RS: PREPORUKA

Iako ni u važećim zakonima ne postoje prepreke za prijenos vlasništva na nepokretnoj imovini na stranog osnivača po okončanju likvidacionog postupka (naravno, pod uslovom da su prethodno iz likvidacione mase isplaćeni povjerioci), smatramo da bi bilo potrebno u entitetskim stvarno-pravnim zakonima izričito propisati ovakvu mogućnost, kako se u sudskim postupcima ubuduće ne bi pojavljivala različita tumačenja.

Nemogućnost uvida u listu društava u postupku likvidacije u sudskom registru*

FBiH i RS: PROBLEM

Posljednjim izmjenama Zakona o privrednim društvima²¹ izbrisani su stavovi (član 73., stavovi 2. i 3.) koji su regulisali da se postupak likvidacije upisuje u registar društava, i da za vrijeme likvidacije firma društva sadrži riječi „u likvidaciji“. Svrha ovih odredbi je bila da se omogući razlikovanje društava u likvidaciji i da se javnost informiše o tome da se društvo likvidira. Nakon što su ove odredbe izbrisane iz Zakona o privrednim društvima, ostala je pravna praznina po ovom pitanju jer ostale odredbe Zakona o privrednim društvima kao ni Zakon o likvidaciji ne predviđaju sličnu obavezu upisa otpočinjanja likvidacionog postupka u registar društava i obavještanja javnosti.

FBiH i RS: PREPORUKA

Obaveza da se postupak likvidacije upisuje u registar društava i da za vrijeme likvidacije firma društva sadrži riječi „u likvidaciji“ trebala bi se regulisati Zakonom.

²¹ Službene novine FBiH, broj 84/08

STEČAJ

UVOD

Stečaj je u BiH regulisan Zakonom o stečajnom postupku FBiH i Zakonom o stečajnom postupku RS.

U našim uslovima, često i neopravdano, stečaj traje jako dugo. I pored svih nelagodnosti koje sa sobom nosi, stečaj ne treba shvatit kao kraj, već kao novi početak.

Zakon o stečajnom postupku detaljno definiše uslove za otvaranje stečaja, a posebno pravne posljedice otvaranja stečaja. Medjutim problem nastaje kod primjene Zakona u postupku otvaranja i provođenja stečaja, posebno iz razloga: (i) stečaj još uvijek nije dovoljno promoviran kao nešto što može pomoći ozdravljenju kompanije, namirenju vjerovnika i izmirenju ostalih dugova (ii) edukacije i treninzi učesnika u stečaju su neznatne u BiH (sudije, advokati, stečajni upravnici i drugi učesnici iskazuju potrebu za više edukacija) (iii) uloga države (eniteta) u slučajevima stečaja još uvijek je mala ili je nema nikako.

Nažalost, prava je rijetkost da se stečajni postupak započinje pravovremeno, kada je spašavanje poduzeća moguće i učinkovito.

Suci za provođenje stečajnog postupka najčešće nemaju potrebnu stručnost, a problem je i nedosljedno provođenje Zakona. Osim toga, sudovima manjka resursursa, što znači da većina slučajeva stečaja traje predugo, čime se gubi svrha ovog postupka kao hitnog.

Iako su stečajni upravnici certificirani od Ministarstva pravosuđa, u obavljanju svog posla njihova kvaliteta bitno varira. Zakon koji regulira stečaj je načelno dobar, ali provedba je spora i znanje je još uvijek nedovoljno, čak i u organima pravosuđa. Nadalje, stečajni postupak nosi popratnu stigmatizaciju – u društvu se prihvaća kao "katastrofa". Vladajuće strukture do sada nisu učinile ništa da se ta percepcija izmjeni.

Niže navedeni su samo neki od problema naših članica kada je u pitanju postupak stečaja u BiH.

ISKUSTVA: PROBLEMI I PREPORUKE

Sankcionisanje direktora koji na vrijeme ne prijave stečaj firme

FBiH i RS: PROBLEM

Kazne za direktore koji stanje stečaja pravodobno ne prijave, su potpuno neadekvatne (u pitanju su prekršajne, novčane kazne). Onog momenta, u većini slučajeva, kada direktor/upravitelj otvori stečaj, uslovi su neadekvatni i (tvrtka) firma je obično izvan spašavanja i vrijednost njene imovine su znatno smanjeni.

FBiH i RS: PREPORUKA

Uvrstiti u Zakon o stečajnom postupku, u izmjenama i dopunama, veću novčanu, pa čak i krivičnu kaznu za direktore/upravitelje kompanija, kada na vrijeme ne prijave stanje stečaja. Tim potezom, oni direktno dovode imovinu preduzeća u nepoporavljivu štetu, a samo preduzeće (radnike, povjerioce i sve ostale) u nemogućnost namirenja, a time prouzrokuju i štete trećim licima.

Kvalifikacija i certifikiranje stečajnih upravnika u BiH

FBiH i RS: PROBLEM

Stečajni upravnici u BiH u praktičnoj provedbi stečaja nisu dovoljno kompetentni za posao koji obavljaju. Da bi postao stečajni upravitelj, jedini uslov koji kandidat mora ispuniti je položiti ispit pri Ministarstvu pravde BiH, koje mu izdaje za to neophodnu licencu. Svaki fakultetski obrazovan građanin može aplicirati i pri tome se ne traži nikakvo minimalno potrebno iskustvo. Ministarstvo pravde BiH ima moć oduzeti licencu, no to nikada do sada nije učinjeno. Inače, Ministarstvo pravde BiH nema nadzora nad radom stečajnih upravnika, tako da kvalitet istih znatno varira.

FBiH i RS: PREPORUKA

Specifičnim mjerama potrebnim za poboljšanje povjerenja u provedbu stečajnog zakona trebalo bi uključiti izmjenama i dopunama postojećeg zakona, te postaviti neke minimalne razine iskustva, ali i određenu struku koja bi odgovarala prirodi posla stečajnog upravnika, prije nego osoba može postati stečajni upravnik. Udruženje stečajnih upravnika bi trebalo preuzeti ulogu svojevrsnog nadzora, te provoditi obuku i osposobljavanje kadrova u stečajnom postupku, kao što su sudije i stečajni upravnici. U svakom slučaju kroz zakon, ali i putem pravilnika o sticanju zvanja (Ministarstava pravde na nivou entiteta) pooštriti kriterije za sticanje zvanja stečajni upravnik. Amandmani na zakon koji bi se bavili kvalifikacijama i sposobnostima stečajnih upravnika, su trenutno tačno u pripremi.

Uplata paušalnog iznosa od 5% od prodaje pokretnih i nepokretnih stvari u stečajnu masu**FBiH i RS: PROBLEM**

Zakonom o stečajnom postupku RS i FBiH u članu 105. (u vezi sa članom 103.) predviđena je uplata paušalnog iznosa od 5% od ostvarene prodajne u stečajnu masu od prodaje pokretne stvari koje je stečajni upravnik prenio na povjerioca. U praksi pojedinih sudova u RS i FBiH, stečajni upravnici i stečajne sudije arbitrarno tumače ove odredbe i nerijetko nalažu različnim povjeriocima da uplate navedeni paušalni iznos i kod prodaje nepokretnosti koja je različnim povjeriocima shodno članu 107. Zakona o stečajnom postupku RS, prepuštena na unovčavanje, zanemarujući pri tom da različni povjerilac je jedini koji u stvarnosti ima troškove vezane za unovčavanje takve imovine (troškovi procjene, troškovi izvršnog postupka, troškovi prodaje i reklamiranja nepokretnosti i sl.). Nerijetko imamo situaciju da je nepokretna imovina predana različnom povjeriocu na čuvanje (pri čemu različni povjerilac snosi i troškove

održavanja imovine koji znaju biti značajni) i da mu stečajni sud naloži i pored toga uplatu paušalnog iznosa od 5%.

FBiH i RS: PREPORUKA

Ovo pitanje treba jasno urediti i pojasniti u entitetskim Zakonima o stečajnom postupku na način da se izmjene predmetni članovi, čime bi se ujednačila praksu sudova i izbjegla mogućnost donošenja arbitrarnih odluka od strane pojedinih sudova. Smatramo da bi uplata paušalnog iznosa troškova održavanja, a maksimalno 5% od ostvarene prodajne u stečajnu masu od strane razlučnog povjerioca bilo jedino opravdano ukoliko je predmetna nepokretnost bila u posjedu stečajnog dužnika od otvaranja stečajnog postupka pa do prodaje nekretnine pri čemu su svi troškovi održavanja padali na teret stečajnog dužnika. U suprotnom postavlja se pitanje opravdanosti nametanja ovog paušalnog iznosa na teret razlučnog povjerioca i ravnomjerne raspodjele troškova nastalih otvaranjem stečajnog postupka.

Problem prava raspolaganja nekretninama u stečajnom postupku**FBiH i RS: PROBLEM**

Kako se pravo raspolaganja po našim stečajnim zakonima dotiče najviše razlučnih povjerioca, u BiH kroz Zakone o stečajnom postupku FBiH i RS, potrebno je kroz iste uskladiti i precizirati ovo pravo. Rješenja koja bi proistekla iz dopunjenih zakonskih mjera, olakšala bi različnim povjeriocima mogućnost realizacije razlučnih prava, a posebno prodaju istih.

Osnovni problem koji se nameće jeste neprecizno i nedovoljno isticanje ovog problema kroz naše zakonodavstvo.

FBiH i RS: PREPORUKA

Potrebno je precizirati na šta se odnosi pravo raspolaganja, da li je to predaja u posjed ili sl. Zatim, potrebno je izvršiti otklon kolizije Za-

kona o stečajnom postupku i Zakona o PDV i pravnim posljedicama koje raspolaganje nosi, a to je prema slovu Zakona o PDV-u stvaranje obaveze plaćanja PDV-a aktom prenosa raspolaganja.

Nekretnina koju preuzima razlučni povjerioci treba se prvo pokušati prodati od strane stečajnog upravnika za iznos pokrivenog potraživanja upisanog u zemljišnu knjigu kroz založno pravo - hipoteku, a zatim, ako prodaja po procjenje-

noj vrijednosti ne uspije, stečajni upravnik nudi nekretninu razlučnom povjeriocu za iznos potraživanja uvećano za kamate i iznos poreza na promet nepokretnosti. Pri tome, stečajni sud bi donio rješenje o dosudi sa brisanjem svih tereta koje bi služilo ZK uredu za uknjižbu i razrez poreza. Takvo rješenje je i prihvaćeno u drugim zakonodavstvima (zakonodavstvo Republike Hrvatske) i omogućava bolje unovčavanje za razliku od dugotrajnih izvršnih postupaka.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<p>Likvidacija</p> <p>FBIH</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedorečenost procedure likvidacije 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je u Zakonu o likvidaciji adekvatnije urediti tok likvidacionog postupka, položaj, prava i obaveze likvidatora ili u Zakon o likvidaciji unijeti odredbu koja će omogućiti adekvatnu primjenu odredaba Zakona o stečajnom postupku na aspekte likvidacionog postupka koji nisu uređeni. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none"> Različite prakse u sudovima po pitanju dostave dokumentacije za likvidaciju 	<ul style="list-style-type: none"> U Zakon o likvidacionom postupku je potrebno uvrstiti listu sve dokumentacije koju je podnosilac prijedloga za otvaranje likvidacionog postupka dužan dostaviti i precizno definisati kada se koji dokument mora dostaviti. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS Nadležni sudovi
<ul style="list-style-type: none"> Različite prakse u sudovima po pitanju podnošenje potvrde o izmirenju poreznih obaveza prilikom otvaranja procesa likvidacije 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je ujednačiti sudsku praksu po ovom pitanju i relevantnim propisima definisati da porezna uprava ima isti položaj kao i ostali povjerioci društva u toku likvidacije. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS Nadležni sudovi
<ul style="list-style-type: none"> Tretman nepokretne imovine društva nakon okončanja postupka likvidacije 	<ul style="list-style-type: none"> Iako ni u važećim zakonima ne postoje prepreke za prijenos vlasništva na nepokretnoj imovini na stranog osnivača po okončanju likvidacionog postupka (naravno, pod uslovom da su prethodno iz likvidacione mase isplaćeni povjerioci), smatramo da bi bilo 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
	potrebno u entitetskim stvarno-pravnim zakonima izričito propisati ovakvu mogućnost, kako se u sudskim postupcima ubuduće ne bi pojavljivala različita tumačenja.	
<p style="text-align: center;">Stečaj</p> <p>FBiH i RS</p> <ul style="list-style-type: none"> Nemogućnost uvida u listu društava u postupku likvidacije u sudskom registru 	<ul style="list-style-type: none"> Obaveza da se postupak likvidacije upisuje u registar društava i da za vrijeme likvidacije firma društva sadrži riječi „u likvidaciji“ trebala bi se regulisati Zakonom. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none"> Sankcionisanje direktora koji na vrijeme ne prijave stečaj firme 	<ul style="list-style-type: none"> Uvrstiti u Zakon o stečajnom postupku, u izmjenama i dopunama, veću novčanu, pa čak i krivičnu kaznu za direktore/upravitelje kompanija, kada na vrijeme ne prijave stanje stečaja. Tim potezom, oni direktno dovode imovinu preduzeća u nepopravljivu štetu, a samo preduzeću (radnike, povjerioce i sve ostale) u nemogućnost namirenja i time prouzrokuju i štete trećim licima 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS Nadležni sudovi
<ul style="list-style-type: none"> Kvalifikacija i certificiranje stečajnih upravnika u BiH 	<ul style="list-style-type: none"> Pooštriti kriterije za sticanje zvanja stečajni upravnik. Specifičnim mjerama potrebnim za poboljšanje povjerenja u provedbu stečajnog zakona trebalo bi uključiti: (i) izmjenama i dopunama postojećeg zakona postaviti neke minimalne razine iskustva, ali i određenu struku koja bi odgovarala prirodi posla stečajnog upravnika, prije nego osoba može postati stečajni upravnik. Udruženje stečajnih upravnika bi trebalo preuzeti ulogu svojevrsnog nadzora te provoditi obuku i osposobljavanje kadrova u stečajnom postupku, kao što su sudije i stečajni upravnici. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> Uplata paušalnog iznosa od 5% od prodaje pokretnih i nepokretnih stvari u stečajnu masu 	<ul style="list-style-type: none"> Ovo pitanje treba jasno urediti i pojašniti u entitetskim Zakonima o stečajnom postupku na način da se izmjene predmetni članovi, čime bi se ujednačila praksu sudova i izbjegla mogućnost donošenja arbitrarnih odluka od strane pojedinih sudova. Smatramo da bi uplata paušalnog iznosa troškova održavanja, a maksimalno 5% od ostvarene prodajne u stečajnu masu od strane razlučnog povjerioca bilo jedino opravdano ukoliko je predmetna nepokretnost bila u posjedu stečajnog dužnika od otvaranja stečajnog postupka pa do prodaje nekretnine pri čemu su svi troškovi održavanja padali na teret stečajnog dužnika. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstva pravde FBiH i RS
<ul style="list-style-type: none"> Problem prava raspolaganja nekretninama u stečajnom postupku 	<ul style="list-style-type: none"> Potrebno je precizirati na šta se odnosi pravo raspolaganja, da li je to predaja u posjed ili sl. Zatim, potrebno je izvršiti otklon kolizije Zakona o stečajnom postupku i Zakona o PDV i pravnim posljedicama koje raspolaganje nosi, a to je prema slovu Zakona o PDV-u, stvaranje obaveze plaćanja PDV-a aktom prenosa raspolaganja. Nekretnina koju preuzima razlučni povjeric treba se prvo pokušati prodati od strane stečajnog upravnika za iznos pokrivenog potraživanja upisanog u zemljišnu knjigu kroz založno pravo - hipoteku, a zatim ako prodaja po procjenjenoj vrijednosti ne uspije, stečajni upravnik nudi nekretninu razlučnom povjериocu za iznos potraživanja uvećano za kamate i iznos poreza na promet nepokretnosti. Pri tome stečajni sud bi donio rješenje o dosudi sa brisanjem svih tereta koje bi služilo ZK uredu za uknjižbu i razrez poreza. 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament FBiH / NSRS Ministarstvo pravde FBiH i RS Ministarstvo finansija i trezora BiH

6.9. IZVOZ

UVOD

Kada govorimo o izvozu, pored pravnog okvira moramo se osvrnuti i na njegov ekonomski aspekt koji je primaran. Da bi mogli da unaprijedimo pravila koja se odnose na ovu granu neophodno je regulisati i ekonomsku stranu, tj. neophodno je povećati i obim izvoza, jer samo na taj način možemo dobiti sredstva koja su potrebna za napredak u svakom pogledu. Da bi se povećao izvoz mora se povećati i obim realne privrede tj. proizvodnja. Uloga države i entiteta je neophodna u ovom segmentu.

Ukoliko napravimo osvrt na konkretne korake koje su preduzeli entiteti na ovom polju, primijetiti ćemo da RS ima strategiju za podsticaj izvoza, dok je u FBiH i na nivou čitave BiH ta strategija još uvijek u izradi i njena implementacija se očekuje od juna 2011.

Usklađivanje standarda i certifikata sa EU standardima je neophodno, a posebno sa državama iz regiona sa kojima BiH i najčešće saraduje i trguje.

Neophodno je učiniti rad Izvoznog vijeća BiH efikasnijim. Njegovu funkcionalnost ometaju politički uticaji, a njegova glavna zadaća je biti spona između državnih institucija i privrednika (izvoznika).

Institucionalna reforma: Unapređenje politike, pravnog, institucionalnog i regulatornog okvira pomoću kojeg bi se postiglo usklađivanje sa EU *acquis* vezanim za promet, za sve načine rada i restrukturiranje usmjereno ka smanjenju kompleksnosti i nejasnoća vezanih za odgovornosti državnog i entitetskih nivoa.

Vrlo je važno pomenuti da Institucije u BiH zajedno sa Uredom za veterinarstvo BiH, zajednički rade na rješavanju problematike koja se tiče izvoznčkog broja i propisa o izvozu mlijeka, mesa te prerađevina od mliječnih i mesnih proizvoda, kao i usklađivanju istih sa propisima EU.

Statistički podatak da je 2010. godine izvoz u BiH povećan za 30% na prvi pogled je veoma optimističan, ali trebamo uzeti u obzir da strukturu toga izvoza čine rude i šumska građa (sirovine).

Generalna preporuka koja se može uputiti na adresu izvršne vlasti je da se utvrdi ona ekonomska politika koja će najbolje zaštititi interese BiH i njenih građana, ali i:

- prepoznavanje tih interesa i beskompromisno zalaganje za njihovo ostvarenje,
- pravna regulativa koja će štititi domaću proizvodnju da bi mogla biti konkurentna,
- zaštita domaćih prirodnih bogatstava, kao i
- certificiranje i standardizacija BiH proizvoda spremnih za izvoz.

ISKUSTVA : PROBLEMI I PREPORUKE

Izdavanje i priznavanje certifikata u zemljama regiona i EU

FBiH i RS: PROBLEM

U ionako opterećenim odnosima zemalja nastalih raspadom bivše Jugoslavije, nailazimo i na međusobno ne priznavanje certifikata ili nacionalnih institucija koje izdaju te certifikate za proizvode koji svoga kupca traže u susjednoj zemlji. Zbog toga smo u situaciji da jedan isti proizvod moramo na isti način certificirati, ali od strane svakog nacionalnog tijela pojedinačno, zavisno u koju od susjednih zemalja želimo izvesti taj proizvod. Naprimjer, certifikat za cement koji u skladu sa zahtjevima harmoniziranih evropskih standarda ili normi (EN) izdaje domaći institut u BiH, ne važi u Hrvatskoj, a isti taj certifikat koji prema zahtjevima iste EN norme izda hrvatski institut, ne važi u EU!

Dodatni problem u BiH je činjenica da na nivou države BiH ne postoji institut ili neko slično tijelo, koje će izdati certifikat ili CE znak za neki proizvod, a da taj certifikat važi za zemlje regiona i zemlje EU.

FBiH i RS: PREPORUKA

U tom smislu, potrebno je da se učine dodatni napori da se barem na nivou susjednih zemalja (BiH, Hrvatska, Srbija, Crna Gora) počnu uzajamno priznavati certifikati izdati od strane nadležnih nacionalnih institucija, tj. da se proces certifikacije ne uduplava ili multiplicira, jer

to iziskuje mnogo novca i utrošenog vremena za sve, poskupljuje proizvod i smanjuje njegovu konkurentnost na tržištu susjedne zemlje.

CARINE I PROBLEMI IZVOZNIKA PRI CARINJENJU:**FBiH i RS**

Konkretni prijedlozi na temu carina:

PROBLEM	PREPORUKA
<ul style="list-style-type: none"> Čekanje na zeleni put – često traje i suviše dugo. 	<ul style="list-style-type: none"> Automatizacijom ASYCUDA sistema, omogućiti automatsko prebacivanje na zeleni put, nakon 45 min.
<ul style="list-style-type: none"> Kratko radno vrijeme carine i obaveza dostavljanja CP 2 sata prije isteka radnog vremena za odobrene izvoznike. 	<ul style="list-style-type: none"> Organizovati rad carine 0-24h (ili bar od 7-21) posebno u smislu kućnog carinjenja i skratiti rok za dostavu na 0,5 - max 1 sat prije isteka radnog vremena.
<ul style="list-style-type: none"> Previsoka cijena kod ispravke CD (vrlo često zbog banalne tehničke greške). 	<ul style="list-style-type: none"> Smanjiti cijenu na razumnu mjeru (2,00 – 5,00 KM).
<ul style="list-style-type: none"> Pojedinačna uplata takse za svaki izvoz stvara i dodatne bankarske troškove. 	<ul style="list-style-type: none"> Omogućiti kolektivnu potpunu mjesečnu prijavu sa samo jednom taksom za one koji imaju status odobrenog izvoznika ili bar kolektivnu uplatu svih taksi na jednoj uplatnici prilikom predaje dokumenata za potpunu prijavu.
<ul style="list-style-type: none"> Prikupljanje primjerka 3 ex deklaracije ovjerenog od strane nadležnog organa na graničnom prelazu i njeno podnošenje nadležnoj instituciji je složen i komplikovan postupak, pogotovo za velike izvoznike. 	<ul style="list-style-type: none"> Postavljanjem poštanskih sandučića na svim graničnim prelazima u koje bi prevoznici ubacivali ovjerene primjerke ex deklaracije u adresiranim kovertama dobijenim od izvoznika, značajno bi olakšalo ovu veoma značajnu i složenu operaciju. Takva praksa se odavno primjenjuje u zemljama EU. Liberalizacija rokova podnošenja bi također bila značajna olakšica za izvoznika.

Provedba konvencija TIR i ATA Carnet.**FBiH i RS: PROBLEM**

BiH je jedina zemlja u široj regiji koja ne provodi TIR Carnet, i jedna od nekoliko zemalja u regiji koja nije potpisnica konvencije ATA Carnet. Poteškoće koje su vezane za to i troškovi koje nameću prevoznici, agenti i trgovci predstavljaju dodatno opterećenje za privredu BiH.

FBiH i RS: PREPORUKA

BiH bi morala provoditi potpisanu konvenciju TIR Carnet. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa da hitno pripremi potrebne dokumente za ratifikaciju sporazuma o ATA Carnetu i krenuti u njegovu primjenu.

Automatiziranje procesa dodjeljivanja CEMT dozvola.**FBiH i RS: PROBLEM**

Trenutno, dodjeljivanje CEMT dozvola nije u potpunosti transparentno, dijelom zbog toga što postojeći pravilnik ne sadrži preciziranu formulu dodjeljivanja.

FBiH i RS: PREPORUKA

Ministarstvo prometa i komunikacija bi trebalo izmijeniti pravilnik kako bi formulirao kompletan proces dodjeljivanja CEMT dozvole kroz upotrebu algoritamskog softvera za dodjelu. Ovo bi spriječilo diskreciono dodjeljivanje dozvole i osiguralo potpunu transparentnost.

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<ul style="list-style-type: none"> Izdavanje i priznavanje certifikata u zemljama regiona i EU 	<ul style="list-style-type: none"> U tom smislu, potrebno je da se učine dodatni naponi da se barem na nivou susjednih zemalja (BiH, Hrvatska, Srbija, Crna Gora) počnu uzajamno priznavati certifikati izdati od strane nadležnih nacionalnih institucija, tj. da se proces certifikacije ne uduplava ili multiplicira. 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH Institut za akreditiranje BiH - BATA
<ul style="list-style-type: none"> CARINE I PROBLEMI IZVOZNIKA PRI CARINJENJU: o Čekanje na zeleni put – često traje i suviše dugo o Kratko radno vrijeme carine i obaveza dostavljanja CP 2 sata prije isteka radnog vremena za odobrene izvoznike o Previsoka cijena kod ispravke CD (vrlo često zbog banalne tehničke greške) o Pojedinačna uplata takse za svaki izvoz stvara i dodatne bankarske troškove 	<ul style="list-style-type: none"> o Automatizacijom ASYCUDA sistema, omogućiti automatsko prebacivanje na zeleni put, nakon 45 min. o Organizovati rad carine 0-24h (ili bar od 7-21h) posebno u svjetlu kućnog carinjenja i skratiti rok za dostavu na 0,5-max 1 sat prije isteka radnog vremena. o Smanjiti cijenu na razumnu mjeru (2,00 – 5,00 KM). o Omogućiti kolektivnu potpunu mjesečnu prijavu sa samo jednom taksom za one koji imaju status odobrenog iz- 	<ul style="list-style-type: none"> o Uprava za indirektno oporezivanje BiH o Uprava za indirektno oporezivanje BiH o Uprava za indirektno oporezivanje BiH o Uprava za indirektno oporezivanje BiH

KLJUČNI PROBLEM	KLJUČNA PREPORUKA	KLJUČNA INSTITUCIJA
<p>o Prikupljanje primjerka 3 ex deklaracije ovjerenog od strane nadležnog organa na graničnom prelazu i njeno podnošenje nadležnoj instituciji je složen i komplikovan postupak, pogotovo za velike izvoznike</p>	<p>voznika ili bar kolektivnu uplatu svih taksi na jednoj uplatnici prilikom predaje dokumenata za potpunu prijavu.</p> <p>o Postavljanjem poštanskih sandučića na svim graničnim prelazima u koje bi prevoznici ubacivali ovjerene primjerke ex deklaracije u adresiranim kovertama dobijenim od izvoznika, značajno bi olakšalo ovu veoma značajnu i složenu operaciju. Takva praksa se odavno primjenjuje u zemljama EU. Liberalizacija rokova podnošenja bi također bila značajna olakšica za izvoznika.</p>	<p>o Uprava za indirektno oporezivanje BiH</p>
<ul style="list-style-type: none">• Provedba konvencija TIR i ATA Carnet	<ul style="list-style-type: none">• BiH bi morala provoditi potpisanu konvenciju TIR Carnet. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa da hitno pripremi potrebne dokumente za ratifikaciju sporazuma o ATA Carnetu i krenuti u njegovu primjenu.	<ul style="list-style-type: none">• Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
<ul style="list-style-type: none">• Automatiziranje procesa dodjeljivanja CEMT dozvola	<ul style="list-style-type: none">• Ministarstvo prometa i komunikacija bi trebalo izmijeniti pravilnik kako bi formulirao kompletan proces dodjeljivanja CEMT dozvole kroz upotrebu algoritamskog softvera za dodjelu. Ovo bi spriječilo diskreciono dodjeljivanje dozvole i osiguralo potpunu transparentnost.	<ul style="list-style-type: none">• Ministarstvo prometa i komunikacija BiH

7 ČLANOVI VSI-a

Advantis Broker
Krajiških brigada 113
Banja Luka
Tel: 051 233 710
www.advantisbroker.com

ArcelorMittal

Arcelor Mittal
Bulevar Kralja Tvrtka I br. 17
Zenica
Tel: 032 467 000
www.mittalsteel.com

AlIClean d.o.o.
Džemala Bijedića 291
Sarajevo
Tel: 033 981 877
www.allclean.ba

Carmeuse Integral
Sevarlije bb
Doboj
Tel: 053 207 937
www.carmeuse.com

C/M/S/ Reich-Rohrwig Hainz

CMS Reich-Rohrwig Hainz
Fra Anđela Zvizdovića 1
Sarajevo
Tel: 033 296 408
www.cms-rrh.com

European Bank for
Reconstruction and Development
Fra Anđela Zvizdovića 1,
Sarajevo
Tel: 033 667 945
www.ebrd.com

EFT Group
Rudnik Lignita Stanari
Stanari bb,
Stranari
Tel: 051 324 000
www.eft-group.net

KAKANJ CEMENT
HEIDELBERGCEMENT Group

HeidelbergCement Group -
Tvornica cementa Kakanj
Selima ef. Merdanovića 146
Kakanj
Tel: 032 557 500
www.heidelbergcement.ba

Holiday Inn
SARAJEVO

Hotel Holiday Inn,
Alpha Bau Management
Zmaja od Bosne 4, Sarajevo
Tel: 033 288 000
www.ichotelsgroup.com

HTL D.O.O. SARAJEVO
NOVOMATIC GROUP OF COMPANIES

HTL d.o.o. Sarajevo
Želimir Vidović Keli 21
Sarajevo
Tel: 033 771 762
www.novomatic.com

HYPO GROUP
ALPE ADRIA

Hypo Alpe-Adria-Bank
Trg solidarnosti 12
Sarajevo
Tel: 033 755 821
www.hypo-alpe-adria.ba

HYPO GROUP
ALPE ADRIA

LEASING

Hypo Alpe-Adria-Leasing
Trg solidarnosti 12
Sarajevo
Tel: 033 702 200
www.hypo-leasing.ba

ZAJEDNIČKA ADVOKATSKA KANCELARIJA
REŠIDović SABRIHAFIZović MILANOVIĆ-LALIĆ SABRIHAFIZović

Zajednička advokatska kancelarija
Sarajevo
Koste Hermana 11,
Tel: 033 202-196
www.lawoffice-sa.ba

JT International
Mehmeda Spahe 26
Sarajevo
Tel: 033 259 656
www.jti.com

KN | KARANović & NIKOLIĆ

Karanović & Nikolić
Gundulićeva 4
Banja Luka
Tel: 051 303 100
www.karanovic-nikolic.com

ADVOKAT
LAW OFFICE
**KARABDIĆ
KERIM**

Law Office Karabdić
Skenderija 5
Sarajevo
Tel: 033 227 086
www.karabdic.ba

MARIĆ & Co

Marić & Co advokatska firma
Mehmeda Spahe 26
Sarajevo
Tel: 033 566 700
www.mariclaw.com

MEGGLE
Na svu sreću!

Meggle Mljekara
Grabeška 34
Bihać
Tel: 037 313 212
www.meggle.de

MESSER

Messer BH Gas
Rajlovačka bb,
Sarajevo-Rajlovac
Tel: 033 770 680
www.messer.ba

 imate prijatelje!

m:tel
Vuka Karadžića 6
Banja Luka
Tel: 051 240 100
www.mtel.ba

Natron-Hayat
Liješnica b.b.
Maglaj
Tel: 032 603 142
www.natron-hayat.ba

OMV

OMV BH
Fra Anđela Zvizdovića 1
Sarajevo
Tel: 033 296 526
www.omv.com

 Posao.ba

Posao.ba
Trampina 2/2,
Sarajevo
Tel. 033 204 595
www.posao.ba

pwc

PricewaterhouseCoopers
Fra Anđela Zvizdovića 1
Sarajevo
Tel: 033 295 234
www.pwc.com

 ProCredit Bank

ProCredit Bank dd Sarajevo
Emerika Bluma 8
Sarajevo
Tel: 033 250 950
www.procreditbank.ba

 **Raiffeisen
BANK**

Raiffeisen Bank BH
Zmaja od Bosne bb
Sarajevo
Tel: 033 287 101
www.raiffeisenbank.ba

SHP CELEX

SHP Celex a.d. Banja Luka
Veljka Mladjenovica bb
Banja Luka
Tel: 051 332 201
www.shpgroup.eu

**Triland
DEVELOPMENT**

Triland Development
Zmaja od Bosne 4
Sarajevo
Tel: 033 251 800
www.triland.ba

 UniCredit Bank

UniCredit Bank
Kardinala Stepinca 3
Mostar
Tel: 036 312 123
www.unicreditbank.ba

WOLF THEISS

Wolf Theiss
Zmaja od Bosne 7
Sarajevo
Tel: 033 953 444
www.wolftheiss.com

YTONG

Xella BH d.o.o.
Nikole Tesle 3
Tuzla
Tel: 035 308 209
www.ytong.ba

8 ZAHVALE

Bijela knjiga 2010/2011 je pripremljena zajedničkim zalaganjem brojnih članica Vijeća stranih investitora. Članice VSI su dale svoj doprinos u pripremi i razvoju ovog dokumenta. Članovi VSI, timova za podršku su značajno doprinijeli u procesu pisanja publikacije. Želimo da odamo priznanje niže navedenim kompanijama i organizacijama za njihov doprinos u pripremi Bijele knjige 2010/2011:

- Wolf Theiss (u lokalnoj saradnji)
- Xella BH
- Unicredit Bank
- Triland Development
- SHP Celex a.d.
- Raiffeisen Bank
- PricewaterhouseCoopers
- Meggle
- Messer BH
- m:tel
- Maric & Co Law Firm
- Karanovic & Nikolic (u lokalnoj saradnji)
- Zajednička advokatska kancelarija Sarajevo
- Hypo Alpe-Adria-Leasing
- HTL d.o.o. – Novomatic Group
- Heidelberg Group – Tvornica cementa Kakanj
- EFT Group
- European Bank for Reconstruction and Development
- Advantis Broker a.d. Banja Luka
- AllClean d.o.o.

Vijeće stranih investitora želi se zahvaliti IFC – članici grupacije Svjetske banke na pruženoj podršci pri izradi Bijele knjige 2010/2011.

Zahvale upućujemo i uredu EBRD u Sarajevu, na specijalnom doprinosu pri izradi sekcije stečaj i likvidacija, a posebnu zahvalu Gdinu. Nicholas Brainsby, pravnom savjetniku EBRD, kao i osoblju EBRD kancelarije u Sarajevu.

LIDERI I ČLANOVI TIMOVA

POSLOVNA REGISTRACIJA

Gosp. Vojislav Puškarević - Raiffeisen bank - Tim lider

Gosp. Franjo Marjanović - AllClean d.o.o. Sarajevo
Gosp. Dino Sabrihafizović i Gđa. Mirna Milanović-Lalić - Zajednička advokatska kancelarija Sarajevo
Gđa. Amra Isić - Marić & Co advokatska firma
Gđa. Snježana Tadić - SHP Celex a.d.

PRIVREMENI BORAVAK I RADNE DOZVOLE

Gđa. Alma Pupo - HTL d.o.o. Sarajevo - Tim lider

Gosp. Nikola Dubajić - EFT Group
Gđa. Azra Uzunović - Heidelberg Cement Group
Gđa. Belma Zorlak - Marić & Co advokatska firma
Gđa. Dragica Janković - SHP Celex a.d.
Gđa. Aida Samardžić - Triland Development
Gđa. Ervina Horozić - Xella BH

ZAKON O IZVRŠNOM POSTUPKU

Gđa. Višnja Dizdarević - Marić & Co advokatska firma - Tim lider

Gosp. Fahrudin Gvoždjar - Hypo Alpe-Adria-Leasing
Gosp. Harun Gadžo - Messer BH Gas
Gosp. Željko Budimir - m:tel
Gosp. Vladimir Runić - SHP Celex a.d.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Gđa. Amra Isić - Marić & Co advokatska firma - Tim lider

Gosp. Branko Kecman - Advantis Broker Banja Luka
Gđa. Šejla Bakić - Heidelberg Cement Group
Gosp. Dino Sabrihafizović - Zajednička advokatska kancelarija Sarajevo
Gosp. Đorđe Lazić - SHP Celex a.d.
Gosp. Adnan Šećibović - Unicredit bank

ZAKON O TRŽIŠTU VRIJEDNOSNIH PAPIRA/HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

Gosp. Branko Kecman - Advantis Broker - Tim lider

Gosp. Adnan Šećibović - Unicredit Bank

POREZI

Gđa. Mubera Brković - PricewaterhouseCoopers - Tim lider

Gosp. Franjo Marjanović - AllClean d.o.o. Sarajevo
Gđa. Alma Pupo - HTL d.o.o. Sarajevo
Gosp. Fahrudin Gvoždjar - Hypo Alpe-Adria- Leasing
Gđa. Ilinka Gavrilović - m:tel
Gđa. Enisa Jašarević - Unicredit bank

GRADEVINSKE DOZVOLE

Gosp. Nihad Sijerčić - Karanović & Nikolić (u lokalnoj saradnji) - Tim lider

Gosp. Nikola Dubajić - EFT Group

Gosp. Fahrudin Gvožđar - Hypo Alpe-Adria-Leasing

Gosp. Harun Gadžo - Messer BH Gas

Gđa. Nataša Laketa - m:tel

Gosp. Vladimir Runić - SHP Celex a.d.

ZAKON O LIKVIDACIJI U FBiH I STEČAJ

Gosp. Sead Miljković - Wolf Theiss (u lokalnoj saradnji) - Tim lider

Gosp. Tamir Mostarac - EBRD

Gosp. Fahrudin Gvožđar - Hypo Alpe-Adria-Leasing

Gosp. Nihad Sijerčić - Karanović & Nikolić (u lokalnoj saradnji)

Gosp. Harun Gadžo - Messer BH GAS

Gđa. Zinaida Zečević - Raiffeisen bank

Gosp. Đorđe Lazić - SHP Celex a.d.

IZVOZ

Gosp. Stevan Dimitrijević - Karanović & Nikolić (u lokalnoj saradnji) - Tim lider

Gosp. Stefan Dušanić - Karanović & Nikolić (u lokalnoj saradnji)

Gosp. Almir Bajtarević - Heidelberg Cement Group

Gosp. Kaled Hašimbegović - Meggle

Gosp. Luka Macanović - SHP Celex a.d.

10 REFERENCE

Direkcija za ekonomsko planiranje

www.dep.gov.ba

Izveštaj Svjetske banke Doing Business Report 2011

www.doingbusiness.org

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

www.mvteo.gov.ba

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine

www.msb.gov.ba

PricewaterhouseCoopers Izveštaj: Plaćanje poreza 2009

www.pwc.com

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine

www.vijeceministara.gov.ba

Centralna banka Bosne i Hercegovine

www.cbbih.com

Tranzicijski izvještaj EBRD-a za 2010

www.ebrd.com/transitionreport

EU Izveštaj o napretku 2010

www.delbih.ec.europa.eu

MMF Globalni ekonomski pregled – za BiH 2010/2011

www.imf.org

Bijela knjiga 2010/2011

Izdavač:

VSI – Vijeće stranih investitora

Za VSI:

Bojana Škrobić Omerović - izvršni direktor

Maša Kotur – asistent

Lektor:

Kancelarija VSI

Dizajn

Ekrem Kapić

DTP:

Proprint, Sarajevo

Tiraž:

500 kom

Vijeće stranih investitora
Hotel Holiday Inn
Zmaja od Bosne 4/X, Ured 1015
Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Telefon/Fax: +387 33 288 015

Email: info@fic.ba

www.fic.ba